

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΜΣ Βιοοικονομία, Κυκλική Οικονομία και Βιώσιμη Ανάπτυξη

Μεταπτυχιακή Εργασία

Τίτλος Πτυχιακής Εργασίας	Βελτίωση της ευημερίας των εργαζομένων μέσω της ενσωμάτωσης της βιώσιμης ανάπτυξης: μια συνθετική ανάλυση της σχέσης με τους στόχους του ΟΗΕ
Ονοματεπώνυμο Φοιτητή	Μαρία Λαγού
Επιβλέπων	Κωνσταντίνος Μανασάκης

Πειραιάς, Ιούλιος 2026

Περίληψη

Η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία εξετάζει την περίπλοκη και αμφίδρομη σχέση μεταξύ της βιώσιμης ανάπτυξης και της ευημερίας των εργαζομένων, αναλύοντας πώς η ενσωμάτωση βιώσιμων πρακτικών στις επιχειρηματικές στρατηγικές επηρεάζει το εργατικό δυναμικό. Ξεκινώντας από τον θεμελιώδη ορισμό της Έκθεσης Brundtland, η οποία περιγράφει τη βιώσιμη ανάπτυξη ως την πρόοδο που ικανοποιεί τις τρέχουσες ανάγκες χωρίς να υπονομεύει τις ανάγκες των μελλοντικών γενεών, η μελέτη εμβαθύνει στους τρεις πυλώνες της: τον οικονομικό, τον κοινωνικό και τον περιβαλλοντικό. Η οικονομική βιωσιμότητα διασφαλίζει τη μακροπρόθεσμη σταθερότητα των επιχειρήσεων και την ασφάλεια των θέσεων εργασίας, η περιβαλλοντική βιωσιμότητα προάγει ένα πιο υγιές και ασφαλές εργασιακό περιβάλλον μέσω της μείωσης των ρύπων και της ορθολογικής χρήσης των πόρων, ενώ ο κοινωνικός πυλώνας εστιάζει άμεσα στην προώθηση της δικαιοσύνης, της ισότητας, των δίκαιων συνθηκών εργασίας και του σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα εντός του οργανισμού. Η ανάλυση επεκτείνεται στον ρόλο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ) ως πρακτικού εργαλείου εφαρμογής, παραθέτοντας επιτυχημένα παραδείγματα από τον ελληνικό χώρο, όπως οι πρωτοβουλίες της Δ.Ε.Η. για στήριξη των τοπικών κοινωνιών, της Cosmote για την ψηφιακή ένταξη και της Καρέλια Α.Ε. για την παροχή εξαιρετικών οικονομικών κινήτρων στους εργαζόμενους της. Παράλληλα, η εργασία αναγνωρίζει τις σημαντικές προκλήσεις, όπως ο αυξημένος φόρτος εργασίας, οι κοινωνικές ανισότητες και οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι που απειλούν την ευημερία, αλλά και τις ευκαιρίες που αναδύονται, όπως η δημιουργία «πράσινων» θέσεων εργασίας και η ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, σε ευθυγράμμιση με τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του Ο.Η.Ε. Το τελικό συμπέρασμα είναι ότι η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελεί επιτακτική ανάγκη και όχι μια ουτοπική ιδέα, ωστόσο η υλοποίησή της, ειδικά στην Ελλάδα, παρεμποδίζεται από ένα σημαντικό έλλειμμα γνώσης και ευαισθητοποίησης. Ως εκ τούτου, προτείνεται η εντατικοποίηση των προσπαθειών μέσω της εκπαίδευσης, της παροχής κινήτρων και της ενίσχυσης της διαφάνειας, καθώς η ευημερία των εργαζομένων και η βιωσιμότητα είναι άρρηκτα συνδεδεμένες και αλληλοενισχυόμενες.

Λέξεις Κλειδιά:

Βιώσιμη Ανάπτυξη, Ευημερία Εργαζομένων, Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ), Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΗΕ), Κοινωνική Βιωσιμότητα,

Περιβαλλοντική Βιωσιμότητα, Οικονομική Βιωσιμότητα, Πράσινες Τεχνολογίες,
Διαφάνεια, Ελλάδα

UNIVERSITY OF PIRAEUS

DEPARTMENT OF ECONOMICS

**MSc IN BIOECONOMY, CIRCULAR ECONOMY AND SUSTAINABLE
DEVELOPMENT**

Master Thesis

Thesis title	Improving Employee Well-Being through the Integration of Sustainable Development: A Synthetic Analysis of Its Relationship with the United Nations Sustainable Development Goals
Student's Full name	Maria Lagou
Thesis Supervisor	Constantine Manasakis

Piraeus, July 2026

Abstract

This thesis conducts a comprehensive analysis of the concept of sustainable development and its multifaceted impact on employee well-being. The primary goal is to synthesize the theoretical foundations of sustainability, examine its three core pillars (economic, social, and environmental), and evaluate how its integration into corporate strategy influences the workforce, with a specific focus on the UN Sustainable Development Goals (SDGs). Through a synthetic analysis and an extensive literature review of theoretical frameworks, international policies like the UN's 2030 Agenda, and successful corporate practices, the study establishes a direct and interdependent relationship between sustainability and employee well-being. The findings indicate that economic sustainability fosters long-term financial stability and job security, social sustainability promotes fair labor practices and a positive work environment crucial for employee satisfaction, and environmental responsibility creates a healthier workplace while mitigating operational risks. Case studies from Greece reveal that while large corporations implement successful CSR initiatives, a significant awareness gap exists among smaller enterprises and the public. Key challenges to well-being include work overload and social inequalities, whereas opportunities arise from green jobs and human capital development. The thesis concludes that integrating sustainability into corporate strategy is a practical necessity for long-term viability and enhanced employee well-being, though its implementation is often hindered by a knowledge gap. Therefore, prioritizing employee well-being is identified as a cornerstone of any effective sustainable development strategy, requiring strengthened educational programs, policy incentives, and corporate transparency to succeed.

Key Words:

Sustainable Development, Employee, Well-being, Corporate, Social Responsibility (CSR), Sustainable Development Goals (SDGs), Social Sustainability, Environmental Sustainability, Economic, Sustainability, Green Technologies, Transparency, Greece

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία, για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, στη «Βιοοικονομία, Κυκλική Οικονομία και Βιώσιμη Ανάπτυξη» με τίτλο:

“Βελτίωση της ευημερίας των εργαζομένων μέσω της ενσωμάτωσης της βιώσιμης ανάπτυξης”

έχει γραφτεί από εμένα αποκλειστικά στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντάς πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.»

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή

Ονοματεπώνυμο

Μαρία Λαγού

Πίνακας Περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1Ο: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ.....</u>	<u>7</u>
1.1 ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ.....	7
1.2 ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	16
1.3 ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ.....	22
1.4 ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΟΗΕ.....	24
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2Ο: ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ.....</u>	<u>27</u>
2.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΣΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	27
2.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΙΣΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	31
2.3 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ.....	35
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3Ο: ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΟΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΜΕΝΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....</u>	<u>39</u>
3.1 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	44
3.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ.....	49
3.3 ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	50
3.4 ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΝΪΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΎ ΚΕΦΑΛΑΪΟΥ.....	53
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4Ο: ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΕ ΈΝΑ ΠΛΑΪΣΙΟ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....</u>	<u>55</u>
4.1 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑ.....	56
4.2 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑ.....	59
4.3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ: ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΚΑΙ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ.....	60
4.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΎ.....	63
4.5 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	65
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5Ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....</u>	<u>68</u>
5.1 ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΙΘΑΝΟΎΣ ΤΡΟΠΟΥΣ ΔΡΑΣΗΣ.....	72
5.2 ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΈΡΕΥΝΑ.....	76
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....</u>	<u>77</u>

Κεφάλαιο 1^ο: Εισαγωγή στη Βιώσιμη Ανάπτυξη και η Σημασία της για την Ευημερία των Εργαζομένων

1.1 Βιώσιμη Ανάπτυξη: Ορισμός και Ιστορική Ανασκόπηση

Μετά την καθιέρωση των εννοιών της ανάπτυξης και της αειφορίας, προέκυψε η ιδέα της βιώσιμης ανάπτυξης. Ενώ οι νεοκλασικοί οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι η ανάπτυξη και η βιωσιμότητα μπορούν να συνυπάρχουν, ο Sharpley (2000) προτείνει ότι μπορεί πραγματικά να συγκρούονται, με αποτέλεσμα απρόβλεπτα αποτελέσματα. Ο Sachs (2010) υποστηρίζει ότι η ανάπτυξη και η βιωσιμότητα είναι αλληλεξαρτώμενες και δεν μπορούν να διαχωριστούν το ένα από το άλλο. Οι συμβατικές έννοιες της ανάπτυξης και της προόδου περιστρέφονται γύρω από την οικονομική πρόοδο. Αυτές οι έννοιες δίνουν έμφαση στην επέκταση της οικονομίας, που επιτυγχάνεται μέσω της μετάβασης από τη γεωργία επιβίωσης στη βιομηχανική παραγωγή διαφόρων αγαθών και υπηρεσιών. Ωστόσο, τις τελευταίες έξι δεκαετίες, έχουν εμφανιστεί αρκετές νεοφιλελεύθερες και σύγχρονες θεωρίες ανάπτυξης, εισάγοντας μια σύγχρονη προοπτική που βλέπει την ανάπτυξη ως μια διαδικασία με στόχο την ενίσχυση της αυτοδυναμίας των οικονομιών που είναι τεχνολογικά προηγμένες και ενσωματωμένες σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο απώτερος στόχος αυτής της διαδικασίας είναι να δημιουργηθεί μια κοινωνία όπου τα άτομα μπορούν να ζήσουν ικανοποιητικές, υγιείς και παραγωγικές ζωές για μεγάλο χρονικό διάστημα (Remeny, 2004).

Η έννοια της βιωσιμότητας, όπως ορίζεται από τον Jenkins (2009: 380), αναφέρεται στην ικανότητα διατήρησης κάτι για εκτεταμένη περίοδο. Περιλαμβάνει την έννοια ότι οι ενέργειες δεν πρέπει να εξαντλούν τους πόρους στους οποίους βασίζεται η λειτουργικότητά του. Αυτή η εκτεταμένη κατανόηση της βιωσιμότητας μπορεί να εφαρμοστεί παγκοσμίως σε διάφορες πτυχές των

ανθρώπινων προσπάθειών και των επιχειρηματικών εγχειρημάτων. Το έτος 1987 σηματοδότησε την κυκλοφορία της έκθεσης με τίτλο «Our Common Future» από την Επιτροπή Brundtland, η οποία είχε ως στόχο να συμβιβάσει τους αντικρουόμενους στόχους της οικονομικής προόδου και της διατήρησης του περιβάλλοντος. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτή η λεπτή ισορροπία, η επιτροπή εισήγαγε την ιδέα της βιώσιμης ανάπτυξης, μια έννοια που συνεχίζει να χρησιμοποιείται ευρέως σήμερα. Εκείνη την εποχή, η αειφόρος ανάπτυξη ορίστηκε ως η επιδίωξη προόδου που ικανοποιεί τις τρέχουσες ανάγκες διαφυλάσσοντας παράλληλα την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να εκπληρώσουν τις δικές τους ανάγκες (Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, 1987). Η έννοια της αειφόρου ανάπτυξης προσφέρει μια δομή για τη συγχώνευση περιβαλλοντικών πολιτικών και αναπτυξιακών στρατηγικών, με στόχο τη διατήρηση της οικονομικής προόδου και επέκτασης διαφυλάσσοντας παράλληλα τη διαρκή αξία του περιβάλλοντος. Παραδοσιακά, η περιβαλλοντική βιωσιμότητα και η οικονομική ανάπτυξη θεωρούνται ασύμβατες. Ωστόσο, οι μελετητές αμφισβήτησαν αυτή την πεποίθηση τουλάχιστον από το δεύτερο μέρος του 20ού αιώνα (Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, 1987).

Ο ορισμός της επιτροπής Brundtland για τη βιώσιμη ανάπτυξη θεωρείται ευρέως ως ο πιο αποδεκτός, αν και υπάρχουν πολλαπλές ερμηνείες. Αυτή η ολοκληρωμένη ιδέα δεν θέτει κανέναν περιορισμό στη βιωσιμότητα. Ωστόσο, αναγνωρίζει τη σημασία της δικαιοσύνης μεταξύ των γενεών. Σε αντίθεση με τις παραδοσιακές περιβαλλοντικές πολιτικές που στοχεύουν στην εσωτερίκευση του κόστους της περιβαλλοντικής υποβάθμισης, η αειφόρος ανάπτυξη δίνει μεγάλη έμφαση στη διατήρηση των πόρων για τις μελλοντικές γενιές. Ο απώτερος στόχος είναι η επίτευξη μακροπρόθεσμης οικονομικής και περιβαλλοντικής σταθερότητας. Αυτό απαιτεί την ενσωμάτωση οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών εκτιμήσεων σε κάθε στάδιο της ανάπτυξης πολιτικής (Cerin, 2006).

Όταν εξετάζεται η εφαρμογή της βιώσιμης ανάπτυξης, ανακύπτει ένα κρίσιμο ερώτημα σχετικά με τη δυνατότητα αντικατάστασης του κεφαλαίου. Σε αυτό το πλαίσιο, υπάρχουν διάφορες μορφές κεφαλαίου,

συμπεριλαμβανομένου του κοινωνικού, του φυσικού και του νομισματικού κεφαλαίου. Ωστόσο, η διάκριση προκύπτει μεταξύ αδύναμης και ισχυρής βιωσιμότητας, με την αδύναμη βιωσιμότητα να επικεντρώνεται αποκλειστικά στο τεχνητό ή βιομηχανικό κεφάλαιο ως βιώσιμο υποκατάστατο του φυσικού κεφαλαίου. Αντίθετα, η ισχυρή βιωσιμότητα αναγνωρίζει την ανεκτίμητη φύση των φυσικών πόρων. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι ο ισχυρός ορισμός της βιωσιμότητας, όπως προτείνεται από τον Stoddart (2011), είναι η καταλληλότερη προσέγγιση. Το θεμέλιο της βιωσιμότητας περιλαμβάνει διάφορα κρίσιμα στοιχεία, ένα από τα οποία είναι η πεποίθηση ότι οι πόροι έχουν τη δυνατότητα να αναπληρωθούν εάν απαιτείται. Όσον αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη, η ισότητα μεταξύ των γενεών διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εξέταση των αναγκών των μελλοντικών γενεών μακροπρόθεσμα (Stoddart, 2011). Επιπλέον, η αρχή του ρυπαντικού φορτίου υποστηρίζει ότι οι κυβερνήσεις πρέπει να επιβάλλουν κανονισμούς που καθιστούν τις ρυπογόνες εταιρείες υπεύθυνες για το κόστος της ρύπανσης τους, αντί να μεταθέτουν το βάρος σε άλλους ή στο περιβάλλον (Dernbach, 1998: 58). Για τον μετριασμό των δυσμενών επιπτώσεων των εξωτερικών επιπτώσεων, οι κυβερνητικές πολιτικές θα πρέπει να προωθούν την εσωτερίκευση του περιβαλλοντικού κόστους. Επιπλέον, η αρχή της προφύλαξης ορίζει ότι σε καταστάσεις όπου υπάρχει κίνδυνος σοβαρής ή μη αναστρέψιμης βλάβης, η απουσία πλήρους επιστημονικής γνώσης δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται ως δικαιολογία για την καθυστέρηση του κόστους. αποτελεσματικά μέτρα που στοχεύουν στην πρόληψη της υποβάθμισης του περιβάλλοντος (Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών, 1992). Εναπόκειται σε όσους είναι υπέρ της δραστηριότητας να προσκομίσουν απόδειξη ότι η πρότασή τους δεν θα προκαλέσει σημαντική βλάβη σε καμία οντότητα. Η Διακήρυξη του Ρίο εισάγει την έννοια των κοινών αλλά διαφοροποιημένων ευθυνών, αναγνωρίζοντας ότι κάθε έθνος πρέπει να συμβάλει στην επιδίωξη της βιώσιμης ανάπτυξης. Αυτή η ιδέα αναγνωρίζει επίσης τις ποικίλες επιπτώσεις των βιομηχανοποιημένων και αναπτυσσόμενων χωρών στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος, καθώς και τις ξεχωριστές ανάγκες των αναδυόμενων χωρών για μελλοντική πρόοδο. Κατά συνέπεια, τα ανεπτυγμένα έθνη φέρουν μεγαλύτερη επιβάρυνση λόγω της εκτεταμένης

κατανάλωσης πόρων και της αυξημένης περιβαλλοντικής πίεσης που δημιουργούν (Brodhag & Taliere, 2006).

Προκειμένου να επιτευχθεί βιώσιμη ανάπτυξη, είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη περιβαλλοντικοί, κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες κατά τη λήψη αποφάσεων. Η ολοκληρωμένη λήψη αποφάσεων χρησιμεύει ως ο ακρογωνιαίος λίθος για όλες τις πτυχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Αυτή η ακλόνητη αφοσίωση στην ενσωμάτωση της βιωσιμότητας το διαφοροποιεί από άλλα πλαίσια πολιτικής (Stoddart, 2011). Από την έναρξή της, η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης αποτέλεσε αντικείμενο έντονων συζητήσεων και κριτικής. Η μελέτη Brundtland, η οποία εισήγαγε τη φράση «αιφόρος ανάπτυξη», τόνισε ότι περιλάμβανε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως περιβαλλοντικές ανησυχίες, πολιτιστική διατήρηση και οικονομική ανάπτυξη (WCED, 1987). Στα χρόνια που ακολούθησαν τη δημοσίευση της έκθεσης Brundtland, υπήρξαν περισσότεροι από 300 διαφορετικοί ορισμοί και ερμηνείες του όρου «βιώσιμη ανάπτυξη», όπως σημείωσε μια ανασκόπηση. Ωστόσο, αυτοί οι ορισμοί τηρούν πιστά τις βασικές αρχές που περιγράφονται από την Παγκόσμια Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (WCED). Η αιφόρος ανάπτυξη ορίζεται συνήθως ως ένα κοινωνικο-οικονομικό σύστημα που ικανοποιεί τις ανθρώπινες ανάγκες ενώ ταυτόχρονα σημειώνει σταθερή πρόοδο στην υλική ευημερία και την ποιότητα ζωής, λαμβάνοντας όλα υπόψη περιβαλλοντικούς παράγοντες (Dobson, 1996). Η θεωρητική κατανόηση της βιώσιμης ανάπτυξης δίνει πλέον μεγάλη σημασία στην οικολογική βιωσιμότητα, καθώς η φύση παρουσιάζει εγγενώς τόσο δυνατότητες όσο και περιορισμούς για την ανάπτυξη. Ο στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης είναι να δημιουργήσει τις βασικές περιβαλλοντικές συνθήκες που επιτρέπουν μια ικανοποιητική ποιότητα ζωής τόσο για τις σημερινές όσο και για τις μελλοντικές γενιές. Αντί να αντιμετωπίζει τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη διατήρηση του περιβάλλοντος ως ξεχωριστά ζητήματα, αυτή η προσέγγιση θεωρεί τις παγκόσμιες οικολογικές, κοινωνικοοικονομικές και πολιτικές πτυχές ως αλληλένδετα στοιχεία (Sharpley, 2000). Προκειμένου να δημιουργηθούν οι απαιτούμενες οικολογικές συνθήκες, είναι επιτακτική ανάγκη να αντιμετωπιστούν ορισμένοι κοινωνικοί παράγοντες

που επηρεάζουν την οικολογική βιωσιμότητα. Η αειφόρος ανάπτυξη, από κοινωνική σκοπιά, προσφέρει την ευκαιρία να ικανοποιηθούν όχι μόνο κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες, αλλά και άλλες κοινωνικές αξίες και χαρακτηριστικά, εκτός από την κάλυψη των οικονομικών αναγκών των ατόμων. Η ευρέως αποδεκτή έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης αναγνωρίζει τη σημασία τόσο της περιβαλλοντικής όσο και της κοινωνικής βιωσιμότητας (Sharpley, 2000).

Κατά τη διάρκεια της ιστορίας, η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης έχει εξελιχθεί για να αντικατοπτρίζει τις μεταβαλλόμενες παγκόσμιες προοπτικές και τη βαθύτερη κατανόηση των διασυνδέσεων μεταξύ της περιβαλλοντικής ευημερίας, της κοινωνικής ισότητας και της οικονομικής ευημερίας. Ήδη από τον 18ο αιώνα, στοχαστές με επιρροή όπως ο Άνταμ Σμιθ και άλλοι οικονομολόγοι εξέφρασαν ανησυχίες για την ανεξέλεγκτη ανάπτυξη. Τον 19ο αιώνα, ο Καρλ Μαρξ και οι κλασικοί οικονομολόγοι όπως ο Μάλθους, ο Ρικάρντο και ο Μιλ έθιξαν διάφορες πτυχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Τον 20ο αιώνα, η νεοκλασική οικονομική θεωρία τόνισε τη σημασία του καθαρού αέρα, του νερού και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως τα ορυκτά καύσιμα και τα μεταλλεύματα. Αναγνώρισε επίσης την αναγκαιότητα κρατικής παρέμβασης για τη διαχείριση των δημόσιων αγαθών και τον μετριασμό των επιπτώσεων των βιομηχανικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Για μια σημαντική περίοδο, που εκτείνεται μέχρι τον επόμενο αιώνα, η επικρατούσα οικονομική φιλοσοφία θεωρούσε την ανθρωπότητα ως την κυρίαρχη δύναμη στη φύση. Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης εμφανίστηκε αρχικά στη σφαίρα της δασοκομίας, περιλαμβάνοντας πρακτικές που εξασφάλιζαν την αναγέννηση των δασών χωρίς συμβιβασμούς.

Το 1980, η Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης εισήγαγε την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης ως μέρος της στρατηγικής της για τη διατήρηση της φύσης και των φυσικών πόρων. Αρχικά ριζωμένη στις οικολογικές αρχές, η αειφόρος ανάπτυξη έχει από τότε εξελιχθεί ώστε να περιλαμβάνει οικονομικούς και κοινωνικούς προβληματισμούς. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970 η κοινωνία άρχισε να αναγνωρίζει τις επιζήμιες επιπτώσεις του καταναλωτισμού

και της οικονομικής ανάπτυξης στο περιβάλλον, με αποτέλεσμα θέματα όπως η ρύπανση, ο υπερπληθυσμός, η φτώχεια και οι ασθένειες (IUCN, 1980).

Η εξάντληση των φυσικών πόρων, ιδιαίτερα των πρώτων υλών και των ορυκτών καυσίμων, έχει οδηγήσει σε μια αυξανόμενη συνειδητοποίηση της ανάγκης να ληφθούν υπόψη οι απαιτήσεις των μελλοντικών γενεών. Αυτό απαιτεί την υιοθέτηση μιας νοοτροπίας μακροπρόθεσμης και ορθολογικής χρήσης των πεπερασμένων πόρων. Το διευρυνόμενο πεδίο των περιβαλλοντικών θεμάτων και οι πιθανές επιπτώσεις τους πηγάζουν από τη διαφορά μεταξύ της ανθρώπινης προόδου και των περιορισμών της φύσης. Η ρύπανση του περιβάλλοντος μπορεί να αποδοθεί σε διάφορους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των φυσικών αιτιών όπως η διάβρωση του εδάφους, οι πλημμύρες, οι σεισμοί, οι ηφαιστειακές εκρήξεις, οι πυρκαγιές, οι ξηρασίες και ο άνεμος. Επιπλέον, ανθρωπογενείς αιτίες όπως η οικονομική, τεχνική και τεχνολογική ανάπτυξη, η βιομηχανική ανάπτυξη, η επέκταση των υποδομών, η πληθυσμιακή αύξηση, η αστικοποίηση και ο μαζικός τουρισμός συμβάλλουν σημαντικά στη ρύπανση του περιβάλλοντος. Άλλοι παράγοντες που συμβάλλουν στη ρύπανση του περιβάλλοντος περιλαμβάνουν πολέμους, ανεπαρκή οικολογική συνείδηση, ανισορροπία μεταξύ ανάπτυξης και φυσικών οικοσυστημάτων και περιορισμένες επιστημονικές, υλικές, οργανωτικές και τεχνολογικές δυνατότητες της κοινωνίας (Rogers, Boyd, 2008).

Η κατάσταση του κόσμου μας σήμερα, που χαρακτηρίζεται από οικολογικές προκλήσεις, διαταραχές στα οικοσυστήματα, υπερθέρμανση του πλανήτη, φυσικές καταστροφές, φτώχεια και πείνα, χρησιμεύει ως σαφής ένδειξη ότι ο πλανήτης μας μπορεί να μην είναι σε θέση να μας υποστηρίξει επ' αόριστον. Πίσω στο 1968, μια συγκέντρωση επιστημόνων, οικονομολόγων και ανθρωπιστών από δέκα διαφορετικά έθνη συγκλήθηκε στη Ρώμη για να αντιμετωπίσει τα πιεστικά ζητήματα και τα μελλοντικά εμπόδια που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα, όπως περιορισμένοι φυσικοί πόροι, αύξηση πληθυσμού, οικονομική ανάπτυξη και οικολογικά προβλήματα. Πρωταρχικός στόχος αυτής της συνάντησης ήταν η αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών και οικολογικών ανησυχιών των αναπτυσσόμενων και των υπανάπτυκτη

χωρών, όπως εκφράστηκαν από τα ανεπτυγμένα κράτη. Ήταν κατά τη διάρκεια αυτής της κομβικής στιγμής που ιδρύθηκε η Λέσχη της Ρώμης, ενώνοντας επιστήμονες από όλο τον κόσμο. Οι πρωτοποριακές εκδόσεις τους, "Limits of Growth" (1972) και "Hankind at the Turning Point" (1974), παρουσίασαν σχολαστικά τα αποτελέσματα της έρευνάς τους και προέτρεψαν την ανθρωπότητα να αλλάξει τη μεταχείρισή της στον πλανήτη Γη. Στο πλαίσιο αυτών των έργων ορίστηκε ο όρος «αιφορία», ευθυγραμμιζόμενος με τη σύγχρονη έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης (Meadows et al., 2002).

Εκφράζοντας ανησυχία για την πιθανή υπέρβαση των οικολογικών ορίων ως αποτέλεσμα της ταχείας εκβιομηχάνισης και της οικονομικής ανάπτυξης, η Λέσχη της Ρώμης και ο Nicholas Georgescu-Roegen, μέσω της έκδοσής του *The Entropy Law and the Economic Process* το 1971, έκρουσαν και οι δύο τον κώδωνα του κινδύνου για τους σχετικούς κινδύνους με συνεχή οικονομική επέκταση. Αυτό σηματοδότησε την εμφάνιση της οικολογικής οικονομίας και της περιβαλλοντικής οικονομίας (Levallois, 2010).

Η ιδέα της βιώσιμης ανάπτυξης έχει διαμορφωθεί μέσα από τη συνεργασία πολλών ομάδων και οργανισμών. Μεταξύ αυτών, τα Ηνωμένα Έθνη (ΟΗΕ) έχουν τη μέγιστη σημασία. Ιδρύθηκε το 1945 και εδρεύει στη Νέα Υόρκη, ο ΟΗΕ είναι αφοσιωμένος στην προώθηση της παγκόσμιας ειρήνης, ασφάλειας και βιώσιμης ανάπτυξης, ενώ παράλληλα υποστηρίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα, το διεθνές δίκαιο, τη μείωση της φτώχειας και την αμοιβαία ανοχή και συνεργασία. Από την ίδρυσή τους, τα Ηνωμένα Έθνη έχουν διαδραματίσει ενεργό ρόλο στην αντιμετώπιση της βιώσιμης ανάπτυξης, στη διοργάνωση συνεδρίων, στην υλοποίηση πρωτοβουλιών και στη δημοσίευση εκτενούς βιβλιογραφίας για το θέμα (ΟΗΕ, 2015a).

Η εισαγωγή της έννοιας της αειφόρου ανάπτυξης στην παγκόσμια σκηνή έγινε το 1987 με τη δημοσίευση της Έκθεσης Brundtland, «Our Common Future», από την Παγκόσμια Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη. Αυτή η έκθεση όρισε τη βιώσιμη ανάπτυξη ως πρόοδο που ικανοποιεί τις παρούσες ανάγκες διαφυλάσσοντας παράλληλα τις μελλοντικές προοπτικές, τονίζοντας τη σημασία του να ωφεληθεί η κοινωνία στο σύνολό

της. Η σημασία της αειφόρου ανάπτυξης αναγνωρίστηκε περαιτέρω σε διεθνείς συγκεντρώσεις όπως η Σύνοδος Κορυφής για τη Γη στο Ρίο ντε Τζανέιρο το 1992. Αυτή η σύνοδος οδήγησε στη θέσπιση της σύμβασης πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή και της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα, καθώς και στην έγκριση της Ατζέντας 21, ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης.

Επί του παρόντος, υπάρχουν 33 διαφορετικά προγράμματα, ταμεία, εξειδικευμένοι φορείς και συνδεδεμένοι οργανισμοί στα Ηνωμένα Έθνη. Αυτές οι οντότητες διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην προώθηση και την εφαρμογή των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης. Προκειμένου να ενισχύσει και να συντονίσει τις προσπάθειες βιώσιμης ανάπτυξης, ιδιαίτερα στους τομείς της συνεργασίας μεταξύ των γενεών και της διεθνούς συνεργασίας, τα Ηνωμένα Έθνη ίδρυσαν το Τμήμα των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (UNSDS). Πρωταρχικός στόχος αυτού του τμήματος είναι να διευκολύνει την ανταλλαγή γνώσεων και δεξιοτήτων, καθώς και να προσφέρει υποστήριξη στη διαχείριση πολιτικής και βιώσιμης ανάπτυξης (UNSDSN, 2015).

Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας (ΑΣΧ) εμφανίστηκαν ως κεντρική πρωτοβουλία για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων ανισοτήτων τόσο στον οικονομικό όσο και στον κοινωνικό τομέα. Οι ΑΣΧ έδωσαν σημαντική έμφαση στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και στην ενθάρρυνση της οικονομικής ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς. Σε συνδυασμό με αυτό, τα Ηνωμένα Έθνη δημιούργησαν το Παγκόσμιο Δίκτυο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (GNSD) με σκοπό να βοηθήσουν τις χώρες να επιτύχουν τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας (UNSDSN, 2015).

Πολλά διεθνή συνέδρια, σύνοδοι κορυφής και συναντήσεις έχουν πραγματοποιηθεί από τότε που εισήχθη για πρώτη φορά η έννοια, με αποτέλεσμα μια πληθώρα διακριτών δηλώσεων, εκθέσεων, ψηφισμάτων, συνθηκών και συμφωνιών με στόχο την αντιμετώπιση παγκόσμιων περιβαλλοντικών ζητημάτων. Επιπλέον, τα Ηνωμένα Έθνη έχουν κυκλοφορήσει πάνω από εβδομήντα κρίσιμα κείμενα που σχετίζονται με την ανθρώπινη ανάπτυξη τα τελευταία εβδομήντα χρόνια (ΟΗΕ, 2015β).

Τα θεμέλια και οι αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης θεσπίστηκαν μέσα από διάφορα σημαντικά γεγονότα, μεταξύ άλλων. Η εξέλιξη της έννοιας μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σε τρεις διακριτές περιόδους. Η αρχική περίοδος περιλαμβάνει τη δημοσίευση έργων διάσημων οικονομολόγων όπως οι Smith, Marx, Malthus, Ricardo και Mill, οδηγώντας στις προειδοποιήσεις της Λέσχης της Ρώμης σχετικά με τις αρνητικές επιπτώσεις της οικονομικής ανάπτυξης στην Πρώτη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον στη Στοκχόλμη στη 1972. Κατά τη διάρκεια αυτού του συνεδρίου συζητήθηκε για πρώτη φορά το θέμα της αιφόρου ανάπτυξης. Αν και η σύνδεση μεταξύ περιβαλλοντικών ζητημάτων και προόδου δεν δηλώθηκε ρητά, το συνέδριο τόνισε την ανάγκη για καινοτόμες προσεγγίσεις στην οικονομική ανάπτυξη (Drexhage, Murphy, 2010).

Μετά τη διάσκεψη της Στοκχόλμης, η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης εισήλθε στη δεύτερη φάση της, η οποία συνέβη αρκετά χρόνια αργότερα. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, διάφορες εκδόσεις άρχισαν να ενσωματώνουν όρους όπως «ανάπτυξη και περιβάλλον», «ανάπτυξη χωρίς καταστροφή» και «ανάπτυξη σε αρμονία με το περιβάλλον». Επιπλέον, η φράση «οικολογική ανάπτυξη» έκανε το ντεμπούτο της σε μια δημοσίευση του 1978 από το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (Mebratu, 1998).

Το 1980, η Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN) εισήγαγε την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης ως τρόπο σύνδεσης της οικονομίας με το περιβάλλον. Λίγο αργότερα, το 1983, ιδρύθηκε η Παγκόσμια Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (WCED) για την ανάπτυξη μιας συνολικής παγκόσμιας στρατηγικής. Οι στόχοι του WCED περιελάμβαναν «την ενίσχυση της ευημερίας όλων των ανθρώπων» με ταυτόχρονη διατήρηση του περιβάλλοντος.

Η αναγνώριση και η εξέταση των επιζήμιων επιπτώσεων της κοινωνικοοικονομικής προόδου στο περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους (Drexhage & Murphy, 2010: 7), η παροχή ευκαιριών για μακροπρόθεσμη και βιώσιμη ανάπτυξη με προτεραιότητα την προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος και η προώθηση Οι περιβαλλοντικά υπεύθυνες πρακτικές αποτελούν βασικούς στόχους. Το 1987, δημοσιεύτηκε η έκθεση Brundtland από

την Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (WCED), με επικεφαλής τον Gro Harlem Brundtland, ο οποίος ήταν τότε πρωθυπουργός της Νορβηγίας. Αυτή η έκθεση, το αποκορύφωμα των εκτεταμένων προσπάθειών από μια επιτροπή που αποτελείται από 19 εκπροσώπους από 18 χώρες (WCED, 1987; Drexhage & Murphy, 2010), εισήγαγε την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η κύρια ιδέα που μεταφέρεται στο κείμενο είναι να προσφέρει βασικές ανάγκες όπως στέγη, τροφή, νερό και ρούχα σε κάθε άτομο, με απώτερο στόχο τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και τη δυνατότητα των ατόμων να επιτύχουν τις φιλοδοξίες τους για μια καλύτερη ζωή. Η Έκθεση Brundtland δίνει σημαντική έμφαση στην αναγκαιότητα περιορισμού της αύξησης του πληθυσμού, ευθυγράμμισης των βιομηχανικών πρακτικών με περιβαλλοντικούς περιορισμούς και ενθάρρυνσης των τεχνολογικών εξελίξεων για τον μετριασμό των δυσμενών επιπτώσεων των ανθρώπινων ενεργειών στο περιβάλλον (WCED, 1987).

Συνεχίζοντας από τις προηγούμενες εποχές, η τρίτη περίοδος εμφανίστηκε και επιμένει μέχρι σήμερα, χαρακτηρισμένη από αρκετές σημαντικές προόδους. Η Σύνοδος Κορυφής για τη Γη, που εναλλακτικά αναφέρεται ως Σύνοδος Κορυφής του Ρίο, έλαβε χώρα στο Ρίο ντε Τζανέιρο το 1992 ως συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον και την ανάπτυξη, σε ανάμνηση της 20ής επετείου της διάσκεψης της Στοκχόλμης. Με συμμετοχή από 178 έθνη, τις αντίστοιχες κυβερνήσεις τους και διάφορους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, αυτή η εκδήλωση άφησε διαρκή αντίκτυπο (Drexhage, Murphy, 2010).

1.2 Ρόλος των Επιχειρήσεων στη Βιώσιμη Ανάπτυξη

Ο κύριος στόχος της παραδοσιακής επιχειρηματικής στρατηγικής είναι η δημιουργία οικονομικής αξίας, συνήθως με τη μορφή κερδών. Αυτή η προσέγγιση δίνει έμφαση στη δημιουργία αξίας για μια συγκεκριμένη ομάδα

ενδιαφερομένων, όπως οι ιδιοκτήτες και οι μέτοχοι. Στο παρελθόν, η σημασία της δημιουργίας αξίας για τα ενδιαφερόμενα μέρη πέρα από αυτήν την επιλεγμένη ομάδα συχνά αγνοούνταν. Ωστόσο, γίνεται ολοένα και πιο προφανές ότι αυτοί οι ενδιαφερόμενοι, είτε ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα είτε συνδέονται με κρατικούς φορείς, φέρουν την ευθύνη αντιμετώπισης και πρόληψης κοινωνικών και περιβαλλοντικών θεμάτων. Οι αρνητικές συνέπειες της αποκλειστικής ιεράρχησης των κερδών μπορούν να παρατηρηθούν σε διάφορα προβλήματα, συμπεριλαμβανομένων των υποτυπωδών συνθηκών εργασίας, των ανεπαρκών μισθών και της περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

Υπάρχει πλέον μια αξιοσημείωτη απόκλιση από αυτή τη στρεβλή προοπτική της επιχειρηματικής στρατηγικής. Στην επόμενη ενότητα, θα δούμε την αυξανόμενη σημασία της βιωσιμότητας στον στρατηγικό σχεδιασμό των εταιρειών. Αυτές οι προσεγγίσεις στοχεύουν όχι μόνο στην ελαχιστοποίηση της βλάβης που προκαλείται στην κοινωνία και το περιβάλλον, αλλά και να συμβάλλουν ενεργά στην αποκατάστασή τους (Cohen & Winn, 2007).

Το παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα και οι αγορές μέσα σε αυτό έχουν δημιουργήσει ένα πλήθος προκλήσεων βιωσιμότητας, όπως η διεύρυνση της ανισότητας, οι πρακτικές εκμετάλλευσης της εργασίας και διάφορα περιβαλλοντικά ζητήματα. Ωστόσο, αυτές οι ίδιες οι ανισότητες παρουσιάζουν επίσης μια ευκαιρία για την εφαρμογή βιώσιμων στρατηγικών (Hart, Milstein, & Caggiano, 2005). Για παράδειγμα, οι δυσμενείς περιβαλλοντικές συνέπειες που προκύπτουν από την εκβιομηχάνιση των οικονομικών δραστηριοτήτων και τα επακόλουθα υψηλά επίπεδα κατανάλωσης αποτελούν σαφή παραδείγματα. Η σημαντική ποσότητα αποβλήτων που παράγεται από διαφορετικούς βιομηχανικούς τομείς χρησιμεύει ως απόδειξη της αναποτελεσματικότητας των τρεχουσών προσεγγίσεων παραγωγής (Hart, Milstein & Caggiano, 2005).

Η παρουσία ανεπάρκειας της αγοράς επιτρέπει πιθανή επέκταση. Τα βιώσιμα μέτρα, όπως οι πρωτοβουλίες οικολογικής απόδοσης, συχνά επικεντρώνονται στην ενίσχυση αυτών των αναποτελεσματικών. Στην επόμενη ενότητα, θα εμβαθύνουμε στο πώς αυτές οι πρωτοβουλίες μπορούν να συμβάλουν στην εξοικονόμηση κόστους για τις εταιρείες.

Η ίδρυση και λειτουργία των επιχειρήσεων καθοδηγείται κατά κύριο λόγο από την επιθυμία για οικονομικό όφελος. Ενώ οι εξωτερικοί παράγοντες μπορεί να δημιουργήσουν την ανάγκη για αλλαγή, από μόνοι τους είναι ανεπαρκείς για να εμπνεύσουν τις απαραίτητες προσαρμογές. Είναι ζωτικής σημασίας να συνδεθεί η βιωσιμότητα με τη δημιουργία αξίας για τους μετόχους, προκειμένου να προωθηθεί η ανάπτυξη βιώσιμων προσπάθειών. Αναδεικνύοντας τη συμβιωτική σχέση μεταξύ της βιωσιμότητας και της δημιουργίας αξίας για πολλούς ενδιαφερόμενους, αυτή η σύνδεση επικυρώνει πρωτοβουλίες βιωσιμότητας εντός συμβατικών επιχειρηματικών πλαισίων (Porter & Kramer, 2011).

Για να δημιουργηθεί μια σύνδεση μεταξύ της δημιουργίας οικονομικής αξίας για τους μετόχους και της δημιουργίας περιβαλλοντικής ή κοινωνικής αξίας, είναι επιτακτική ανάγκη να δημιουργηθεί μια επιχειρηματική υπόθεση για τη βιωσιμότητα (Schaltegger & Wagner, 2011). Αυτή η προσέγγιση αποφέρει μια βελτιωμένη οικονομική κατάσταση που ωφελεί ταυτόχρονα την κοινωνία και το περιβάλλον. Είναι σημαντικό να ευθυγραμμιστούν σκόπιμα οι στρατηγικοί επιχειρηματικοί στόχοι με τη βιωσιμότητα, καθώς η σχέση μεταξύ βιωσιμότητας και οικονομικού πλεονεκτήματος δεν είναι αυτόματη. Ο βαθμός στον οποίο μια στρατηγική βιωσιμότητας βοηθά στη δημιουργία οικονομικής αξίας, ενώ η στρατηγική ανταγωνιστικότητας μπορεί να την εμποδίσει, καθορίζει τη σχέση μεταξύ των δύο. Η ενσωμάτωση του σχεδίου βιωσιμότητας απρόσκοπτα στην γενική στρατηγική της εταιρείας θα ήταν μια πιο κατάλληλη προσέγγιση. Με αυτόν τον τρόπο, τόσο η επιχείρηση όσο και η κοινωνία γενικότερα μπορούν να αποκομίσουν μεγαλύτερα οικονομικά πλεονεκτήματα. Εάν ένα σχέδιο βιωσιμότητας είναι κακώς σχεδιασμένο και οδηγεί σε αντικρουόμενες προτεραιότητες, υπάρχει αυξημένη πιθανότητα εγκατάλειψής του (Baumgartner & Ebner, 2010).

Οι πρώτοι που υιοθέτησαν τη βιώσιμη στρατηγική αναγνώρισαν γρήγορα την κρίσιμη σύνδεση μεταξύ της ευημερίας μιας εταιρείας και της πρόσβασής της στους πόρους. Σε αυτό το πλαίσιο, έχουν προταθεί τρεις πρωταρχικές προσεγγίσεις: 1) Η μείωση της ρύπανσης, η οποία συνεπάγεται

τροποποίηση των βιομηχανικών πρακτικών για την ελαχιστοποίηση των αποβλήτων, 2) την επιδίωξη της βιώσιμης ανάπτυξης, η οποία περιλαμβάνει την εξέταση των επιπτώσεων και τη συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη στις αναπτυσσόμενες περιοχές, και 3) την εφαρμογή βιώσιμης διαχείρισης προϊόντων, η οποία συνεπάγεται την ανάληψη ευθύνης για ένα προϊόν σε όλο τον κύκλο ζωής του. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η επιτυχία των πρωτοβουλιών διαχείρισης προϊόντων μιας εταιρείας βασίζεται στην αποδεδειγμένη αποτελεσματικότητά τους στην πρόληψη της ρύπανσης, ενώ οι προσπάθειες βιώσιμης ανάπτυξης μπορούν να ευδοκιμήσουν μόνο εάν έχουν ήδη επιδείξει επιτεύγματα τόσο στην πρόληψη της ρύπανσης όσο και στη διαχείριση προϊόντων (Fowler & Hope, 2007). .

Η έννοια της κοινής αξίας προήλθε από τη σφαίρα των βιώσιμων επιχειρηματικών στρατηγικών και διαδραμάτισε ζωτικό ρόλο εισάγοντας την έννοια της βιώσιμης στρατηγικής στην ευρύτερη επιχειρηματική κοινότητα. Η επικρατούσα πεποίθηση στη δημιουργία αξίας υποδηλώνει ότι η επιχειρηματική απόδοση θα πρέπει να επωφεληθεί από μια πιο δίκαιη κατανομή του πλούτου. Υπάρχουν τρεις δρόμοι μέσω των οποίων μπορεί να δημιουργηθεί οικονομική αξία με την προώθηση της κοινωνικής αξίας. Το αρχικό βήμα περιλαμβάνει την επαναξιολόγηση προϊόντων και αγορών για την ανάπτυξη αγαθών που αντιμετωπίζουν κοινωνικά ζητήματα. Αυτή η προοπτική υπογραμμίζει την ιδέα ότι οι επιχειρήσεις είναι σε καλύτερη θέση από τις κυβερνήσεις για να επινοήσουν αποτελεσματικές λύσεις στα προβλήματα της κοινωνίας. Με τον εντοπισμό των αναγκών που μπορούν να καλυφθούν μέσω προϊόντων και υπηρεσιών και στη συνέχεια την εμπορευματοποίησή τους, οι εταιρείες συνεισφέρουν αξία στην κοινωνία (Porter & Kramer, 2011).

Για να ενισχυθεί η παραγωγικότητα εντός της αλυσίδας αξίας, είναι απαραίτητο να επαναπροσδιοριστεί ενσωματώνοντας την κοινωνική αξία και αντιμετωπίζοντας τις εξωτερικές επιδράσεις της παραγωγής, όπως η σπατάλη και οι αναποτελεσματικές εργασιακές πρακτικές. Με τη μείωση αυτών των εξωτερικών επιπτώσεων, τόσο η εταιρεία όσο και η κοινότητα μπορούν να επωφεληθούν, καθώς συχνά επιβάλλουν εσωτερικό κόστος στην επιχείρηση.

Τομείς όπως η ενέργεια και η εφοδιαστική, η διαχείριση των πόρων, οι προμήθειες, η παραγωγικότητα του προσωπικού και η τοποθεσία της εταιρείας θα πρέπει να ληφθούν υπόψη από αυτή την άποψη. Μια άλλη αποτελεσματική στρατηγική είναι η δημιουργία συμπλεγμάτων συμπληρωματικών βιομηχανιών. Η εγγύτητα με άλλες επιχειρήσεις και η διαθεσιμότητα παρόμοιων υπηρεσιών από προμηθευτές, ιδρύματα ή ειδικούς υποστήριξης επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την παραγωγικότητα και τη δημιουργικότητα. Επενδύοντας στην υποδομή των αναδυόμενων οικονομικών κόμβων, οι εταιρείες μπορούν να συμβάλουν στη δική τους επιτυχία καθώς και στην ανάπτυξη των κοινοτήτων τους (Porter & Kramer, 2011).

Μια βιώσιμη προσέγγιση περιλαμβάνει τρεις βασικές συνιστώσες, με τη χρηματοοικονομική πτυχή να είναι μία από αυτές. Αυτή η πτυχή περιλαμβάνει όλες τις απαραίτητες ενέργειες που πρέπει να κάνει μια εταιρεία για να διατηρήσει την ανταγωνιστικότητα. Για να παράγουν κέρδη, οι επιχειρήσεις πρέπει να δώσουν προτεραιότητα σε παράγοντες όπως η καινοτομία, η ομαδική εργασία και η διαχείριση γνώσης. Η παραμέληση αυτών των στοιχείων μπορεί να οδηγήσει σε αποτυχία, καθώς οι εταιρείες θα δυσκολευτούν να εξασφαλίσουν το απαραίτητο κεφάλαιο (Baumgartner & Ebner, 2010).

Στον πυρήνα της βιώσιμης στρατηγικής βρίσκονται οι περιβαλλοντικές δράσεις, οι οποίες διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στις οικολογικές πτυχές. Η διαχείριση των απορριμμάτων, η διατήρηση της βιοποικιλότητας και η ανακύκλωση είναι παραδείγματα δράσεων που λειτουργούν ως προστατευτικό εμπόδιο μεταξύ της εταιρείας και του φυσικού περιβάλλοντος που την περιβάλλει. Αυτοί οι παράγοντες είναι καθοριστικοί για να επιτρέψουν στις βιώσιμες στρατηγικές να συμβάλουν στις περιβαλλοντικές συνιστώσες της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Στο παρόν σενάριο, η ανάπτυξη συνδέεται συχνά με μη βιώσιμα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης. Ωστόσο, η υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών μπορεί να σπάσει αυτόν τον κύκλο και να διασφαλίσει ότι η ανάπτυξη δεν εξαρτάται πλέον από τη συνεχή εκμετάλλευση των πεπερασμένων πόρων (Baumgartner & Ebner, 2010).

Η κοινωνική διάσταση μιας βιώσιμης προσέγγισης περιλαμβάνει τόσο εσωτερικούς όσο και εξωτερικούς παράγοντες. Μέσα σε μια εταιρεία, η εταιρική διακυβέρνηση και η υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στη δημιουργία ενός επιθυμητού εργασιακού περιβάλλοντος και στην τήρηση των ηθικών πολιτικών. Αυτοί οι παράγοντες είναι κρίσιμοι για την επίτευξη στόχων που σχετίζονται με ασφαλή, δίκαιη και καλά αμειβόμενη απασχόληση (Blok et al., 2015).

Οι κοινωνικές πτυχές των λειτουργιών μιας εταιρείας περιλαμβάνουν τις αλληλεπιδράσεις της με το κοινό και τη δέσμευσή της σε ηθικές πρακτικές. Οι πρωτοβουλίες αειφορίας μπορούν να ενσωματωθούν στη συνολική στρατηγική μιας εταιρείας με διαφορετικούς τρόπους, γεγονός που μπορεί να επηρεάσει την ικανότητά της να υλοποιεί αυτές τις πρωτοβουλίες και να παραμένει ανταγωνιστική. Αρχικά, οι εταιρείες μπορούν να ξεκινήσουν με ελαφρύτερες τεχνικές βιωσιμότητας, όπως προσαρμογές στις υπάρχουσες δομές διαχείρισης. Με την πάροδο του χρόνου, μπορούν να αναπτυχθούν πιο προηγμένα σχέδια καθώς οι οργανισμοί κατανοούν καλύτερα πώς να ενσωματώσουν αποτελεσματικά τη βιωσιμότητα. Για να ενσωματωθούν πλήρως οι επιτυχημένες πρωτοβουλίες βιωσιμότητας στη στρατηγική μιας εταιρείας, θα είναι απαραίτητες αλλαγές στην οργανωτική σκέψη (Long, Looijen & Blok, 2018).

Η άνοδος των βιώσιμων επιχειρηματικών στρατηγικών μπορεί να αποδοθεί στην αναγνώριση της σημασίας της διατήρησης μιας ισορροπίας μεταξύ των επιχειρηματικών στόχων και των περιβαλλοντικών και κοινωνικών παραμέτρων. Αυτές οι στρατηγικές περιλαμβάνουν ολοκληρωμένες προσεγγίσεις που έχουν αντίκτυπο στο περιβάλλον, την κοινωνία και τα οικονομικά αποτελέσματα. Αντί να συμμορφώνονται απλώς με τις νομικές απαιτήσεις, οι βιώσιμες επιχειρήσεις στοχεύουν στη δημιουργία διαρκούς αξίας ελαχιστοποιώντας τις αρνητικές επιπτώσεις τους στον περιβάλλοντα κόσμο.

Η βασική αρχή των βιώσιμων επιχειρηματικών πρακτικών περιστρέφεται γύρω από την περιβαλλοντική ευθύνη. Οι επιχειρήσεις εφαρμόζουν βιώσιμες πρακτικές μειώνοντας την κατανάλωση πόρων και την

παραγωγή αποβλήτων, ενώ ταυτόχρονα αυξάνουν την εξάρτησή τους από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Αγκαλιάζοντας την φιλική προς το περιβάλλον τεχνολογία, υιοθετώντας τις έννοιες της κυκλικής οικονομίας και μειώνοντας το αποτύπωμα άνθρακα, οι επιχειρήσεις μπορούν να συμβάλουν ενεργά στη δημιουργία ενός πιο βιώσιμου μέλλοντος.

Είναι ζωτικής σημασίας για το κοινωνικό σύνολο, πέρα από το περιβάλλον, να δώσει προτεραιότητα στις βιώσιμες επιχειρηματικές πρακτικές. Σήμερα, οι επιχειρήσεις δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στο να έχουν θετικό κοινωνικό αντίκτυπο. Αυτό περιλαμβάνει την προώθηση της διαφορετικότητας και της ένταξης στο εργατικό δυναμικό τους και την προσφορά υποστήριξης σε υποεξυπηρετούμενες κοινότητες. Αναλαμβάνοντας την ευθύνη για κοινωνικά ζητήματα όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι δίκαιες εργασιακές πρακτικές και η προσέγγιση της κοινότητας, οι επιχειρήσεις όχι μόνο ενισχύουν την αξιοπιστία τους αλλά και καλλιεργούν μια ευνοϊκή αντίληψη του κοινού.

1.3 Σημασία της Βιώσιμης Ανάπτυξης για την Ευημερία των Εργαζομένων

Υπάρχει μια αξιοσημείωτη αλλαγή που συμβαίνει μεταξύ των εργαζομένων καθώς μεταβαίνουν από μια παθητική στάση σε μια προληπτική προσέγγιση όταν πρόκειται να αναζητήσουν άνετους, διεγερτικούς και αποτελεσματικούς χώρους εργασίας (JLL, 2017).

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι σύγχρονες επιχειρήσεις είναι πλέον πιο έτοιμες από ποτέ να εκπληρώσουν τις συνεχώς αυξανόμενες προσδοκίες των πελατών τους. Αξιοποιώντας προηγμένα δεδομένα και αναλυτικά στοιχεία, καθώς και λύσεις τεχνολογίας έξυπνων κτιρίων, οι εταιρείες μπορούν να προβλέψουν αποτελεσματικά και να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των πελατών. Η ενσωμάτωση σύγχρονων έξυπνων συστημάτων συνδέει άμεσα παλαιότερα κτιριακά συστήματα με το περιβάλλον, εξαλείφοντας κάθε εμπόδιο

και δίνοντας τη δυνατότητα εξατομικευμένου ελέγχου. Οι ένοικοι έξυπνων κτιρίων έχουν πρόσβαση σε πόρους που τους επιτρέπουν να αντιμετωπίζουν και να επιλύουν ζητήματα που εμποδίζουν την παραγωγικότητα στο χώρο εργασίας, όπως οι άβολες θερμοκρασίες γραφείου (JLL, 2017).

Η αύξηση της παραγωγής και της κατανάλωσης έχει οδηγήσει σε σημαντική αύξηση της ποσότητας των υλικών που απορρίπτονται από τις εταιρείες. Η περιβαλλοντική διαχείριση αποτελεί κορυφαία προτεραιότητα για τις αρχές και τις κοινότητες στα βιομηχανικά έθνη, προκαλώντας συντονισμένες προσπάθειες για την αντιμετώπιση του ζητήματος της κλιμάκωσης των αποβλήτων (Kubanza & Simatele, 2016).

Η μείωση των απορριμμάτων είναι υψίστης σημασίας σε βιομηχανίες που παράγουν αγαθά στο κόστος. Τομείς όπως η μεταποίηση και η εξόρυξη είναι διαβόητοι για τη δημιουργία σημαντικών ποσοτήτων αποβλήτων. Η εξάντληση των φυσικών πόρων της Γης είναι μια κρίσιμη περιβαλλοντική ανησυχία που απαιτεί άμεση προσοχή. Οι εκπομπές και τα απόβλητα που παράγονται από τις βιομηχανίες μπορεί να έχουν αρνητικές επιπτώσεις τόσο στην οικονομία όσο και στο περιβάλλον. Σε ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες, η υπερβολική ποσότητα απορριμμάτων που παράγονται από τους κατασκευαστές δημιουργεί α σημαντική πρόκληση, που ωθεί τις επιχειρήσεις να αναζητήσουν καινοτόμες λύσεις για τη μείωση των απορριμμάτων (Chowdhury et al., 2014).

Για τη βελτιστοποίηση τόσο του κέρδους όσο και της παραγωγικότητας, είναι σημαντικό να ελαχιστοποιηθούν τα απόβλητα. Πολλές εταιρείες έχουν αναγνωρίσει αυτή την αναγκαιότητα και έχουν λάβει μέτρα για την ανάπτυξη ολοκληρωμένων σχεδίων και στρατηγικών διαχείρισης απορριμμάτων (Yousuf & Reza, 2013). Ωστόσο, μόνο λίγες εταιρείες γνωρίζουν τη δυνατότητα να βελτιώσουν τις συνθήκες εργασίας τους μέσω της μείωσης της παραγωγής απορριμμάτων.

Σύμφωνα με τους Chowdhury et al. (2014), η αποτελεσματική διαχείριση των πρώτων υλών, των ενδιάμεσων προϊόντων, των τελικών προϊόντων και

των ροών αποβλήτων είναι ζωτικής σημασίας για τη μείωση των αποβλήτων. Η ενίσχυση της εφοδιαστικής και του χειρισμού υλικών μπορεί να ελαχιστοποιήσει τα απόβλητα από τις πρώτες ύλες. Οι ερευνητές τονίζουν ότι η βελτιστοποίηση των διαδικασιών παραγωγής μπορεί να μειώσει σημαντικά την παραγωγή απορριμμάτων. Η εφαρμογή επιχειρησιακών στρατηγικών και στρατηγικών συντήρησης, καθώς και η τροποποίηση υλικών και εξοπλισμού, μπορούν να συμβάλουν σε καλύτερες πρακτικές διαχείρισης απορριμμάτων.

Μέρος της διαδικασίας κλεισίματος μιας επιχείρησης περιλαμβάνει τη διαχείριση των απορριμμάτων που παράγονται στους χώρους γραφείων της. Περίπου τα μισά από τα απόβλητα που παράγονται σε έναν μέσο χώρο εργασίας αποτελούνται από χαρτί, γεγονός που καθιστά την προμήθεια και τη διάθεση χαρτιού σημαντική οικονομική επιβάρυνση για τις περισσότερες επιχειρήσεις. Ωστόσο, αυτή η δαπάνη μπορεί να μετριαστεί αποτελεσματικά μέσω της εφαρμογής στρατηγικών επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης. Σύμφωνα με τους Chowdhury et al. (2014), η επαναχρησιμοποίηση αναφέρεται στην επαναλαμβανόμενη χρήση ενός αντικειμένου, είτε για τον αρχικό του σκοπό είτε για εναλλακτικές λειτουργίες. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η επαναχρησιμοποίηση διαφέρει από την ανακύκλωση, η οποία περιλαμβάνει τη μετατροπή των χρησιμοποιημένων υλικών σε νέα.

Η πρακτική της ανακύκλωσης περιλαμβάνει τη συλλογή και επαναχρησιμοποίηση απορριμμάτων, επιτρέποντας την ανάκτηση πολύτιμων πόρων. Με την ανακύκλωση των πρώτων υλών των προϊόντων, μπορούν να μετατραπούν σε νέα είδη. Μια άλλη σημαντική πτυχή της διαχείρισης των απορριμμάτων είναι η ανάκτηση ενέργειας, η οποία περιλαμβάνει τη μετατροπή των μη ανακυκλώσιμων απορριμμάτων σε θερμότητα, ηλεκτρική ενέργεια ή καύσιμα. Αυτή η διαδικασία, αν και θεωρείται έσχατη λύση, έχει τη δυνατότητα να μειώσει την εξάρτηση από ορυκτά καύσιμα και να μειώσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Η ανάκτηση πόρων διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην ανακατεύθυνση των αποβλήτων από τη διάθεση και στη μετατροπή τους σε χρήσιμα τελικά προϊόντα. Αυτή η πρακτική είναι απαραίτητη τόσο για το περιβάλλον όσο και για την ευημερία μας, καθώς αποτρέπει την απόρριψη

υλικών, μεγιστοποιεί τον χώρο υγειονομικής ταφής και συμβάλλει στη διατήρηση των φυσικών μας πόρων.

1.4 Συνδέσεις με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ

Το ψήφισμα 70/1, με τίτλο «Μεταμορφώνοντας τον κόσμο, ατζέντα 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη», εγκρίθηκε ομόφωνα από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών τον Σεπτέμβριο του 2015. Αυτή η ατζέντα, η οποία έχει επίσης ασπαστεί πλήρως από την Ευρωπαϊκή Ένωση, δεσμεύει τους ηγέτες να επιδιώξουν τη βιώσιμη ανάπτυξη μέσα από μια συνολική θεώρηση του περιβάλλοντος, της κοινωνίας και της οικονομίας. Ως παγκόσμιος οδηγός, η ατζέντα του 2030, μαζί με τη συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή, προωθεί τη διεθνή συνεργασία για την επιδίωξη της βιώσιμης ανάπτυξης. Ο στόχος είναι να αντιμετωπιστούν κρίσιμοι τομείς που έχουν βαθύ αντίκτυπο τόσο στην ανθρωπότητα όσο και στον πλανήτη. Η διασύνδεση και η συνοχή των στόχων της ατζέντας είναι βασικές για την επιτυχή εφαρμογή της. Με την επίτευξη των στόχων που περιγράφονται στην ατζέντα, θα επέλθει θετικός μετασχηματισμός, διασφαλίζοντας ότι κανείς δεν θα μείνει πίσω, όπως τονίζεται στην πρώτη παράγραφο του ψηφίσματος 70/1.

Οι προκλήσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσω των πέντε αξόνων, που συνήθως αναφέρονται ως 5Ps: Άνθρωποι, Ειρήνη, Συνεργασία, Ευημερία και Πλανήτη. Η κύρια εστίαση του πρώτου άξονα επικεντρώνεται στους ανθρώπους, με στόχο την εξάλειψη της φτώχειας και της πείνας σε όλες τις μορφές. Αυτό συνεπάγεται τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που επιτρέπει στα άτομα να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους, χωρίς ανισότητες και με αίσθημα αξιοπρέπειας. Προχωρώντας στον δεύτερο άξονα, ο απώτερος στόχος είναι η επίτευξη ειρήνης. Ένα κρίσιμο στοιχείο για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι η ίδρυση δίκαιων, χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών που να είναι απαλλαγμένες από τον συνεχή φόβο της βίας. Ο τρίτος άξονας τονίζει τη σημασία της συνεργασίας, καθώς χωρίς αυτήν δεν μπορεί να επιτευχθεί βιώσιμη παγκόσμια ανάπτυξη. Αυτή η συνεργασία θα πρέπει να έχει τις ρίζες

της στην αλληλεγγύη, με ιδιαίτερη έμφαση στην κάλυψη των αναγκών των πιο ευάλωτων και φτωχών πληθυσμών. Τέλος, ο πέμπτος άξονας εστιάζει στην προστασία του πλανήτη από την υποβάθμιση μέσω της προώθησης της βιώσιμης κατανάλωσης, παραγωγής και διαχείρισης των φυσικών πόρων. Πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, καθώς η αποτυχία να γίνει κάτι τέτοιο θα υπονόμει την ικανότητα κάλυψης των αναγκών τόσο των σημερινών όσο και των μελλοντικών γενεών.

Προκειμένου να επιτευχθεί ένα βιώσιμο και βελτιωμένο μέλλον για όλους, η επιτυχής εφαρμογή της ατζέντας του 2030 βασίζεται σε 17 στόχους βιώσιμης ανάπτυξης (SDGs) που χρησιμεύουν ως οδικός χάρτης. Αυτή η ατζέντα καθοδηγείται από τις αρχές και τους στόχους που περιγράφονται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, με ιδιαίτερη έμφαση στην τήρηση του διεθνούς δικαίου. Επίσης βασίζεται στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και σε διάφορες διεθνείς συνθήκες. Αυτοί οι στόχοι έχουν ένα μετασχηματιστικό και φιλόδοξο όραμα, αναγνωρίζοντας ότι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε είναι αλληλένδετες και απαιτούν ολοκληρωμένες λύσεις. Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, απαιτείται νέα προσέγγιση και ανανεωμένες δεσμεύσεις. Παρά τις υπάρχουσες δυσκολίες, ανισότητες και εμπόδια, υπάρχουν επίσης τεράστιες ευκαιρίες. Έχει ήδη σημειωθεί αξιοσημείωτη πρόοδος στην αντιμετώπιση πολλών αναπτυξιακών ζητημάτων. Κατά την προηγούμενη γενιά, εκατομμύρια άτομα έχουν βγει από την ακραία φτώχεια, ενώ η πρόσβαση στην εκπαίδευση έχει βελτιωθεί σημαντικά τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες. Η εξάπλωση της τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών, μαζί με την παγκόσμια συνδεσιμότητα, έχει τεράστιες δυνατότητες για την επιτάχυνση της ανθρώπινης προόδου. Γεφυρώνοντας το ψηφιακό χάσμα και προωθώντας μια κοινωνία βασισμένη στη γνώση, μπορούμε να ξεκλειδώσουμε ακόμη μεγαλύτερες ευκαιρίες για πρόοδο.

Η διαμόρφωση της ατζέντας του 2030 έχει επηρεαστεί κατά κύριο λόγο από την ΕΕ, η οποία είναι πλήρως δεσμευμένη στην εφαρμογή εσωτερικών πολιτικών εντός των συνόρων της και εξωτερικών πολιτικών για τη στήριξη των

αναπτυσσόμενων χωρών. Βραχυπρόθεσμα, η αειφόρος ανάπτυξη έχει ενσωματωθεί στο πλαίσιο πολιτικής και έχει δοθεί προτεραιότητα από την Επιτροπή. Όσον αφορά την περίοδο μετά το 2020, η ΕΕ στοχεύει να αναπτύξει ένα όραμα που θα επικεντρώνεται στους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης και θα ευθυγραμμίζει τις τομεακές πολιτικές ανάλογα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε επίσης ότι από το 2017, θα διενεργείται ετησίως λεπτομερής καταγραφή και διαμόρφωση δεικτών βιώσιμης ανάπτυξης, μαζί με εκθέσεις παρακολούθησης για την πρόοδο και τις τάσεις αυτών των δεικτών. Αναγνωρίζοντας την ανάγκη εξέτασης των διατομεακών επιπτώσεων, η ΕΕ τονίζει τη σημασία της συλλογικής αντιμετώπισης των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραγόντων προκειμένου να επιτευχθούν οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Κεφάλαιο 2^ο: Επιδράσεις της Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ευημερία των Εργαζομένων

2.1 Οικονομικές Πτυχές της Ευημερίας σε Περιβάλλον Βιώσιμης Ανάπτυξης

Η έννοια της βιωσιμότητας, που περιλαμβάνει περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες, έχει αποκτήσει σημαντική σημασία στην επιδίωξη της μακροπρόθεσμης παγκόσμιας προόδου. Μια βασική πτυχή της εταιρικής βιωσιμότητας είναι η ενσωμάτωση βιώσιμων πρακτικών στις θεμελιώδεις λειτουργίες και τον στρατηγικό σχεδιασμό ενός οργανισμού. Η χρηματοοικονομική βιωσιμότητα, ένας από τους τρεις πυλώνες της

βιωσιμότητας, διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στη διασφάλιση της ευημερίας και της αντοχής των επιχειρήσεων και της συνολικής οικονομίας. Αυτή η ενότητα επικεντρώνεται στην κατανόηση των εννοιών, των προκλήσεων και των πλεονεκτημάτων της οικονομικής βιωσιμότητας στο πλαίσιο της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων.

Η έννοια της οικονομικής βιωσιμότητας περιστρέφεται γύρω από την ικανότητα μιας επιχείρησης ή μιας οικονομίας να ευδοκίμει και να επεκτείνεται, ενώ παράλληλα δημιουργεί οικονομική αξία με τρόπο κοινωνικά και περιβαλλοντικά αποδεκτό. Υπογραμμίζει τη σημασία της επίτευξης ισορροπίας μεταξύ της διατήρησης των πόρων και της προώθησης της κοινωνικής ευημερίας, παράλληλα με την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης, της κερδοφορίας και της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Ο στόχος της οικονομικής βιωσιμότητας στη σφαίρα της εταιρικής βιωσιμότητας είναι η ελαχιστοποίηση των δυσμενών κοινωνικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων μεγιστοποιώντας ταυτόχρονα τη μακροπρόθεσμη κερδοφορία, την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία (Spangenberg, 2005).

Ο στόχος της επίτευξης χρηματοοικονομικής βιωσιμότητας περιλαμβάνει τη δημιουργία διαρκούς αξίας για τους ενδιαφερόμενους μέσω προσεγγίσεων που υπερβαίνουν το απλό κέρδος. Για να επιτευχθεί αυτό, απαιτούνται προληπτικά βήματα, όπως ο στρατηγικός σχεδιασμός και η βελτιστοποίηση της κατανομής των πόρων για την καλλιέργεια της καινοτομίας και της προσαρμοστικότητας. Οι εταιρείες που δίνουν προτεραιότητα τόσο στο περιβάλλον όσο και στην οικονομία θα χρησιμοποιήσουν βιώσιμες στρατηγικές για τη διαχείριση των πόρων. Αυτό περιλαμβάνει την υιοθέτηση αρχών κυκλικής οικονομίας, όπως η ελαχιστοποίηση των αποβλήτων, η μείωση των εκπομπών και η μεγιστοποίηση της χρήσης των πόρων. Μειώνοντας την εξάρτηση από τους σπάνιους πόρους και προωθώντας την αποδοτικότητα των πόρων, οι οργανισμοί μπορούν να ενισχύσουν τη μακροπρόθεσμη οικονομική τους ανθεκτικότητα (Pezzey, Toman, 2002).

Η επίτευξη και η διατήρηση μιας ακμάζουσας οικονομίας απαιτεί ακλόνητη αφοσίωση στην ηθική εταιρική συμπεριφορά και την κοινωνική

ευθύνη. Αυτό περιλαμβάνει την προώθηση της συνολικής προόδου, την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο χώρο εργασίας και τη διασφάλιση της ίσης μεταχείρισης των εργαζομένων. Η συμμετοχή των ενδιαφερομένων, όπως οι εργαζόμενοι, οι κοινότητες και οι πελάτες είναι ζωτικής σημασίας για τη βελτίωση των αποτελεσμάτων τόσο εντός του οργανισμού όσο και σε παγκόσμια κλίμακα. Ωστόσο, στην επιδίωξη της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων, πρέπει να ξεπεραστούν πολλές προκλήσεις για να επιτευχθεί οικονομική βιωσιμότητα. Αυτά τα εμπόδια, όπως προσδιορίζονται από τους Pezzey και Toman (2002), περιλαμβάνουν τους εξής παράγοντες:

Η ζήτηση για άμεση κερδοφορία ασκεί σημαντική πίεση στις εταιρείες, εμποδίζοντας την ικανότητά τους να συμμετάσχουν σε μακροπρόθεσμο στρατηγικό σχεδιασμό και ασφαλή χρηματοδότηση για βιώσιμες επιχειρηματικές πρακτικές. Για να επιτευχθεί μια αρμονική ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων των μετόχων και του στόχου της μακροπρόθεσμης οικονομικής βιωσιμότητας, είναι επιτακτική ανάγκη η αποτελεσματική ηγεσία και η σταθερή αφοσίωση σε βιώσιμες επιχειρηματικές στρατηγικές.

Η αξιολόγηση της οικονομικής βιωσιμότητας αποτελεί πρόκληση λόγω της ποικιλίας των νομισματικών και μη νομισματικών στοιχείων που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Για να επιτευχθεί μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση, πρέπει να ληφθούν υπόψη διάφορες μετρήσεις, όπως η απόδοση επένδυσης (ROI), η εξοικονόμηση κόστους, η κατανάλωση πόρων και ο κοινωνικός αντίκτυπος. Προκειμένου να διασφαλιστούν ακριβείς και συγκρίσιμες αξιολογήσεις, είναι απαραίτητη η χρήση τυποποιημένων και διαφανών προτύπων αναφοράς.

Η μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη αποφέρει ευνοϊκά αποτελέσματα που συνδέονται με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, όπως περιγράφεται από τον Spangenberg (2005). Οι επιχειρήσεις που δίνουν προτεραιότητα στη χρηματοοικονομική βιωσιμότητα είναι πιο ικανές στην προσαρμογή στη μεταβαλλόμενη δυναμική της αγοράς, στις απαιτήσεις των καταναλωτών και στις κυβερνητικές πολιτικές, τα οποία μπορούν να επηρεάσουν βαθιά το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα. Με την ενσωμάτωση

πρακτικών βιωσιμότητας στις δραστηριότητές τους, οι επιχειρήσεις μπορούν να ξεχωρίσουν από τους ανταγωνιστές τους, να ενισχύσουν την πίστη των πελατών και να ενισχύσουν τα αποτελέσματά τους.

Όταν οι επιχειρήσεις διατηρούν τη χρηματοοικονομική σταθερότητα, είναι σε θέση να ανταπεξέλθουν αποτελεσματικά και να ανακάμψουν από προκλήσεις όπως διαταραχές στην αλυσίδα εφοδιασμού, ρυθμιστικές αλλαγές και αρνητικές επιπτώσεις στη φήμη τους. Αντιμετωπίζοντας άμεσα αυτά τα ζητήματα, οι οργανισμοί μπορούν να ενισχύσουν την ανθεκτικότητά τους και να ελαχιστοποιήσουν την έκθεσή τους σε οικονομικούς κινδύνους.

Επιδεικνύοντας αφοσίωση στην οικονομική βιωσιμότητα, οι εταιρείες μπορούν να αποκομίσουν τα πλεονεκτήματα της ενίσχυσης των σχέσεών τους με τους επενδυτές, τους εργαζόμενους, τους καταναλωτές και τις κοινότητες, κερδίζοντας ταυτόχρονα την εμπιστοσύνη τους. Αυτή η δέσμευση όχι μόνο ενισχύει τη φήμη της επωνυμίας, αλλά επίσης διευκολύνει την απόκτηση ταλέντων και προωθεί μακροχρόνιες σχέσεις, όλα επιδεικνύοντας ένα γνήσιο ενδιαφέρον για την ηθική συμπεριφορά (Spangenberg, 2005).

Προκειμένου να ενισχυθεί η οικονομική βιωσιμότητα μακροπρόθεσμα, είναι επιτακτική η συνεργασία και η δημιουργία εταιρικών σχέσεων. Συνεργαζόμενοι με συναδέλφους επαγγελματίες, κυβερνητικούς φορείς, μη κυβερνητικές οργανώσεις, και ακαδημαϊκά ιδρύματα, μπορούμε να ανταλλάξουμε γνώσεις, να ανταλλάξουμε καινοτόμες ιδέες και να καθιερώσουμε αποτελεσματικές πρακτικές. Μέσω της συνεργασίας, μπορούμε να εντοπίσουμε και να αντιμετωπίσουμε συστημικές προκλήσεις, να προωθήσουμε βιώσιμα επιχειρηματικά μοντέλα και να επιταχύνουμε τη θετική και μετασχηματιστική αλλαγή σε ευρύτερη κλίμακα (Mao et al., 2018).

Επιπλέον, ο ρόλος των πολιτικών στη διασφάλιση της διαρκούς δημοσιονομικής σταθερότητας μιας εταιρείας δεν μπορεί να υπereκτιμηθεί. Οι κυβερνήσεις διαθέτουν την εξουσία να προωθούν την υιοθέτηση βιώσιμων μεθόδων εντός των βιομηχανιών μέσω της παροχής κινήτρων, της θέσπισης νόμων και της δημιουργίας πλαισίων διευκόλυνσης. Οι περιπτώσεις τέτοιων

μέτρων περιλαμβάνουν την προσφορά εκπτώσεων φόρου για επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τη χορήγηση επιδοτήσεων για την πράσινη τεχνολογία και την εφαρμογή τυποποιημένων υποχρεώσεων υποβολής εκθέσεων για τις επιχειρήσεις.

Η βασική αρχή της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων περιστρέφεται γύρω από την ταυτόχρονη εξέταση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιπτώσεων, ενώ προσπαθεί να δημιουργήσει μακροπρόθεσμη οικονομική αξία. Με την ενσωμάτωση της οικονομικής βιωσιμότητας στις στρατηγικές τους, οι επιχειρήσεις μπορούν να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητά τους, να μετριάσουν τους κινδύνους και να καλλιεργήσουν θετικές σχέσεις με τους ενδιαφερόμενους. Για να διασφαλιστεί η μακροζωία της οικονομίας μας, είναι επιτακτική ανάγκη για τις επιχειρήσεις να υιοθετήσουν μια προνοητική προσέγγιση. Μέσω της συνεργασίας και της θέσπισης υποστηρικτικών πολιτικών, οι οργανισμοί μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη μιας εύρωστης και βιώσιμης παγκόσμιας οικονομίας.

Η οικονομική πτυχή της βιωσιμότητας είναι ένα κρίσιμο στοιχείο για τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας μιας εταιρείας. Όχι μόνο επιτρέπει τη δημιουργία αξίας με την πάροδο του χρόνου, αλλά προωθεί επίσης την υπεύθυνη διαχείριση των πόρων και τις ηθικές επιχειρηματικές πρακτικές. Ενώ μπορεί να υπάρξουν προκλήσεις στην πορεία, η ιεράρχηση της χρηματοοικονομικής βιωσιμότητας μπορεί να αποφέρει πολλά πλεονεκτήματα, συμπεριλαμβανομένης της ενισχυμένης ανταγωνιστικότητας, του μειωμένου κινδύνου και των ισχυρότερων σχέσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Αγκαλιάζοντας βιώσιμες πρακτικές, οι επιχειρήσεις έχουν τη δύναμη να συμβάλουν σε ένα πιο ευημερούν και βιώσιμο μέλλον για την κοινωνία στο σύνολό της (Mao et al., 2018).

Στην παγκόσμια οικονομία, η ικανότητα μιας εταιρείας ή ενός οργανισμού να παράγει κέρδη είναι θεμελιώδης παράγοντας για την επίτευξη μακροπρόθεσμης επιτυχίας, χρησιμεύοντας ως σχέδιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Όπως τονίζεται από τους Hgevold et al. (2015), η οικονομική βιωσιμότητα είναι ένας από τους τρεις πυλώνες κρίσιμους για τη συνεχή

ευημερία και βιωσιμότητα των επιχειρήσεων. Αυτός ο πυλώνας περιλαμβάνει ολοκληρωμένες και σχολαστικές αξιολογήσεις της οικονομίας, μαζί με πρακτικές στρατηγικές που εγγυώνται τη διαρκή βιωσιμότητα της εταιρείας.

2.2 Κοινωνική Δικαιοσύνη και Ισότητα στον Χώρο Εργασίας

Ο κοινωνικός πυλώνας της βιωσιμότητας στις επιχειρήσεις αποτελεί πρόκληση όταν πρόκειται για την κατανόηση και τη μετάδοση των συνεπειών ή των ευθυνών του λόγω της ενσωμάτωσης της κοινωνίας, του πολιτισμού και της κοινότητας. Οι Hgevold et al. (2015) παρέχουν έναν ορισμό του κοινωνικού πυλώνα ως που περιλαμβάνει τις αλληλεπιδράσεις, τη συμπεριφορά και τις αρχές στο πλαίσιο των εργαζομένων και των πελατών. Αυτή η έννοια αντανακλά συχνά τις φιλοδοξίες μιας εταιρείας να αντιμετωπίσει τις συνεχώς μεταβαλλόμενες κοινωνικές απαιτήσεις για κοινωνικές υπηρεσίες, όπως η προσαρμογή των κριτηρίων απόδοσης ή η τροποποίηση της εικόνας των προϊόντων ή της ίδιας της εταιρείας.

Παρά τη σημασία τους, οι εταιρείες συχνά αγνοούν αυτή τη θεμελιώδη πτυχή υπέρ των υπόλοιπων δύο πυλώνων. Οι Dhahri και Omri (2018) υποστηρίζουν ότι οι εταιρείες λειτουργούν ως μικροσκοπικές κοινότητες και, προωθώντας την κοινωνική βιωσιμότητα, μπορούν να βοηθήσουν τους εργαζόμενους να ξεπεράσουν τα πιο τρομερά εμπόδια τους. Επιπλέον, οι εταιρείες έχουν τη δυνατότητα να εκπληρώσουν τις κοινωνικές τους υποχρεώσεις αντιμετωπίζοντας κοινωνικές ανησυχίες, όπως οι ανάγκες των αστέγων, μέσω των ξεχωριστών προσεγγίσεων τους (Mao et al., 2018).

Η έννοια της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης περιλαμβάνει τις διάφορες κοινωνικές προσπάθειες που αναλαμβάνει μια εταιρεία, οι οποίες μπορεί να

διαφέρουν από τη μια εταιρεία στην άλλη. Πράξεις όπως οι δωρεές, η ασφάλιση και η στρατηγική φιλανθρωπία είναι όλες οι λεωφόροι μέσω των οποίων μια εταιρεία μπορεί να επιδείξει την αφοσίωσή της στην κοινωνία. Εκτός από την ικανοποίηση των αναγκών των πελατών, η κοινωνική ευθύνη μιας εταιρείας περιλαμβάνει όλες τις δράσεις της (Hgevoid et al., 2015).

Στον χώρο εργασίας, το επίκεντρο της κοινωνικής βιωσιμότητας βρίσκεται στους εργαζόμενους. Το ISO 18001 χρησιμεύει ως σημείο αναφοράς για την αξιολόγηση της αφοσίωσης μιας εταιρείας στην ευημερία και την ασφάλεια των εργαζομένων της, καλύπτοντας όλες τις πτυχές των λειτουργιών του οργανισμού. Ουσιαστικά, περιλαμβάνει ανθρωποκεντρικούς τρόπους ενασχόλησης με τους εργαζόμενους, ενώ περιλαμβάνει επίσης τα δικαιώματά τους όσον αφορά την ασφάλεια στο χώρο εργασίας, τη δίκαιη αποζημίωση, την πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση και την ελευθερία από φυλετικές διακρίσεις, μεταξύ άλλων παραγόντων (Cantele, Zardini, 2018).

Η έννοια της «κοινωνικής βιωσιμότητας» σε αυτό το πλαίσιο αφορά μια συγκεκριμένη πτυχή της βιωσιμότητας που προσπαθεί να ενισχύσει την ευημερία των ατόμων αντιμετωπίζοντας κοινωνικά ζητήματα, προάγοντας την ισότητα και ενισχύοντας τις τοπικές κοινότητες. Η προώθηση ηθικών και χωρίς αποκλεισμούς επιχειρηματικές πρακτικές στο πεδίο της εταιρικής βιωσιμότητας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις αρχές της κοινωνικής βιωσιμότητας.

Με απλά λόγια, η κοινωνική βιωσιμότητα περιλαμβάνει τη διατήρηση των κοινωνικών συνθηκών που ενισχύουν τη συνολική ευημερία, την υγεία και το βιοτικό επίπεδο για κάθε άτομο σε μια κοινότητα. Η ενσωμάτωση κοινωνικών ανησυχιών στις επιχειρηματικές πρακτικές, στις αλυσίδες εφοδιασμού και στη δέσμευση με τους ενδιαφερόμενους είναι μια θεμελιώδης πτυχή της εταιρικής βιωσιμότητας. Η κοινωνική βιωσιμότητα περιλαμβάνει δίκαιες εργασιακές πρακτικές, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την ενεργό συμμετοχή στις τοπικές κοινωνίες, την αποδοχή της διαφορετικότητας και την ηθική προμήθεια.

Μια βιώσιμη κοινωνία υποστηρίζει τις αρχές της κοινωνικής βιωσιμότητας, οι οποίες περιλαμβάνουν την εκτίμηση των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των εργαζομένων στο χώρο εργασίας. Οι δίκαιες εργασιακές πρακτικές διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην επίτευξη αυτού του στόχου. Οργανισμοί που δίνουν προτεραιότητα στην κοινωνική βιωσιμότητα επιδεικνύουν την αφοσίωσή τους επενδύοντας στους υπαλλήλους τους. Αυτή η επένδυση λαμβάνει τη μορφή της δημιουργίας ενός θετικού εργασιακού περιβάλλοντος, της υποστήριξης της επαγγελματικής ανάπτυξης και της προώθησης μιας υγιούς ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής.

Επιπλέον, η αφοσίωση στην κοινωνική βιωσιμότητα στις επιχειρήσεις όχι μόνο υποστηρίζει αλλά και χρησιμεύει ως το θεμέλιο για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ηθικής συμπεριφοράς. Οι εταιρείες που δίνουν προτεραιότητα στην κοινωνική βιωσιμότητα εργάζονται ενεργά για την εξάλειψη ζητημάτων όπως οι διακρίσεις, η εκμετάλλευση και η κατάχρηση εξουσίας. Επιπλέον, δίνουν προτεραιότητα στην προστασία των δικαιωμάτων των περιθωριοποιημένων ατόμων στην κοινωνία.

Η ενεργός συμμετοχή και συμβολή στην πρόοδο και την πρόοδο των γειτονικών κοινοτήτων έχει τεράστια σημασία στον τομέα των κοινωνικά βιώσιμων πρωτοβουλιών. Είναι επιτακτική ανάγκη για τις επιχειρήσεις να επιδεικνύουν κοινωνική ευθύνη συνεργαζόμενοι ενεργά με τις τοπικές κοινωνίες, προωθώντας πρωτοβουλίες και ελαχιστοποιώντας τυχόν αρνητικές κοινωνικές συνέπειες.

Η ευρεία εφαρμογή της κοινωνικής βιωσιμότητας στη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων μπορεί να αντιμετωπίσει διάφορα εμπόδια. Τα πολύπλοκα παγκόσμια δίκτυα εφοδιασμού, από τα οποία εξαρτώνται πολλές εταιρείες, αποτελούν πρόκληση για τη διασφάλιση της κοινωνικής βιωσιμότητας σε ολόκληρη την αλυσίδα αξίας. Η αντιμετώπιση κοινωνικών ζητημάτων στις αλυσίδες εφοδιασμού απαιτεί συλλογική προσέγγιση, προώθηση της ανοιχτής επικοινωνίας και υιοθέτηση ηθικών πολιτικών αγορών.

Επιπλέον, είναι σημαντικό για τις επιχειρήσεις να αναγνωρίσουν τις εξελισσόμενες κοινωνικές προσδοκίες σχετικά με την προσέγγισή τους στα κοινωνικά ζητήματα. Προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση των μεταβαλλόμενων ηθικών προτύπων, οι επιχειρήσεις πρέπει να αξιολογήσουν διεξοδικά τις διαδικασίες, τις πολιτικές και τους τρόπους δέσμευσης με τους ενδιαφερόμενους φορείς.

Όταν μια επιχείρηση δίνει μεγάλη έμφαση στην κοινωνική βιωσιμότητα, όχι μόνο κερδίζει την εμπιστοσύνη και την πίστη των πελατών, των επενδυτών και άλλων ενδιαφερόμενων μερών, αλλά βελτιώνει επίσης τη φήμη και τη θέση της επωνυμίας της στην αγορά. Επιδεικνύοντας μια γνήσια δέσμευση στην ηθική, την κοινωνική ευθύνη και τη διαφορετικότητα και την ένταξη, μια επιχείρηση μπορεί να βελτιώσει την εικόνα της και να προσελκύσει κορυφαία ταλέντα. Επιπλέον, οι εργαζόμενοι είναι πιο πιθανό να είναι αφοσιωμένοι και παραγωγικοί όταν εργάζονται για μια εταιρεία που δίνει προτεραιότητα στην ευημερία της κοινότητας.

Η αφοσίωση ενός οργανισμού στην κοινωνική βιωσιμότητα μπορεί να ενισχύσει ισχυρότερες συνδέσεις με τις τοπικές κοινότητες και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς. Με την ενεργό συμμετοχή στην κοινοτική ανάπτυξη, την αντιμετώπιση κοινωνικών ζητημάτων και την παροχή οικονομικής υποστήριξης για τοπικές πρωτοβουλίες, οι επιχειρήσεις μπορούν να προωθήσουν ουσιαστική συμμετοχή και μακροχρόνιες σχέσεις.

Η θεμελιώδης πτυχή της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων έγκειται στην κοινωνική βιωσιμότητα, καθώς περιλαμβάνει αρχές της δικαιοσύνης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της κοινοτικής βοήθειας. Με την ενσωμάτωση των αρχών της κοινωνικής βιωσιμότητας, οι επιχειρήσεις μπορούν να ενισχύσουν τη θέση τους στην αγορά, να προσελκύσουν και να διατηρήσουν κορυφαία ταλέντα και να κερδίσουν την εύνοια των καταναλωτών και άλλων ενδιαφερόμενων μερών. Η υιοθέτηση κοινωνικά υπεύθυνων πρακτικών οδηγεί στην ανάπτυξη μιας πιο χωρίς αποκλεισμούς, δίκαιης και βιώσιμης κοινωνίας. Για να ευδοκιμήσουν στην τρέχουσα ασταθή οικονομία, οι επιχειρήσεις πρέπει να ενστερνιστούν ένθερμα την έννοια της κοινωνικής βιωσιμότητας.

2.3 Περιβαλλοντική Ευαισθητοποίηση και Συμμετοχή των Εργαζομένων

Ο ακρογωνιαίος λίθος των βιώσιμων επιχειρήσεων βρίσκεται στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα, η οποία είναι μια θεμελιώδης πτυχή της ευρύτερης έννοιας της αειφορίας που περιλαμβάνει περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά στοιχεία. Δίνοντας προτεραιότητα στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα, οι επιχειρήσεις μπορούν να λειτουργούν υπεύθυνα και βιώσιμα. Αυτό το άρθρο εμβαθύνει στις έννοιες, τις προκλήσεις και τα οφέλη που σχετίζονται με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, τονίζοντας τον κρίσιμο ρόλο της στην προώθηση βιώσιμων επιχειρηματικών πρακτικών.

Όταν συζητάμε για την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, αναφερόμαστε στη διαχείριση και διατήρηση των φυσικών πόρων και των οικοσυστημάτων για τη διασφάλιση της συνέχισης της ύπαρξής τους. Αυτή η αρχή υπογραμμίζει την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών παραμέτρων στις στρατηγικές, τις δραστηριότητες και τις επιλογές μιας εταιρείας ως μέρος της δέσμευσής της για εταιρική βιωσιμότητα. Ο στόχος της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας είναι να ενισχύσει την ευημερία τόσο των οικοσυστημάτων όσο και των ανθρώπινων κοινοτήτων ελαχιστοποιώντας παράλληλα τις επιβλαβείς επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Η διατήρηση του περιβάλλοντος απαιτεί τη σχολαστική επίβλεψη περιορισμένων πόρων όπως το νερό, η ηλεκτρική ενέργεια και οι πρώτες ύλες. Οι επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται πραγματικά για τον πλανήτη επιβάλλουν κατευθυντήριες γραμμές που δίνουν προτεραιότητα στη χρήση βιώσιμων πηγών ενέργειας, στην επαναχρησιμοποίηση των απορριπτόμενων υλικών και στη διατήρηση των φυσικών πόρων.

Η επίτευξη περιβαλλοντικής βιωσιμότητας απαιτεί τη μείωση των αποβλήτων και της ρύπανσης που δημιουργούν οι εταιρείες. Αυτό μπορεί να

επιτευχθεί με διάφορα μέσα, όπως η μείωση των εκπομπών, η υιοθέτηση καθαρότερων βιομηχανικών πρακτικών, η βελτιωμένη διαχείριση απορριμμάτων και η προώθηση της κυκλικής οικονομίας. Μια κρίσιμη πτυχή της διατήρησης ενός υγιούς οικοσυστήματος είναι η διατήρηση της βιοποικιλότητας. Οι επιχειρήσεις πρέπει να κατανοήσουν τον αντίκτυπο των ενεργειών τους στα οικοσυστήματα, τα ενδιαίτηματα και τα είδη και να προσπαθήσουν να ελαχιστοποιήσουν αυτές τις επιπτώσεις. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί δίνοντας προτεραιότητα στη βιώσιμη χρήση γης, χρησιμοποιώντας ηθικές μεθόδους προμήθειας και υποστηρίζοντας ενεργά τις πρωτοβουλίες διατήρησης.

Στον τομέα των επιχειρήσεων, η εφαρμογή της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας αντιμετωπίζει πολυάριθμες προκλήσεις που εμποδίζουν την ευρεία αποδοχή της. Η κλιματική αλλαγή, η απώλεια βιοποικιλότητας και η ρύπανση είναι μερικές μόνο περιπτώσεις των περίπλοκων περιβαλλοντικών ζητημάτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν για να επιτευχθεί περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Για να ξεπεράσουν αυτά τα εμπόδια, οι ενδιαφερόμενοι από διαφορετικούς κλάδους πρέπει να ενώσουν την τεχνογνωσία τους και να συγκεντρώσουν τους πόρους τους.

Η μακροπρόθεσμη αφοσίωση στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα μπορεί να τεθεί σε κίνδυνο από τους άμεσους οικονομικούς περιορισμούς που αντιμετωπίζουν πολλές εταιρείες. Η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ οικονομικής ευημερίας και περιβαλλοντικής συνειδήσης απαιτεί την υιοθέτηση μιας επιχειρηματικής στρατηγικής που δίνει προτεραιότητα σε μακροπρόθεσμους στόχους και περιβαλλοντικά συνειδητοποιημένες πρακτικές.

Εκτός από τις προκλήσεις που παρουσιάζει, η περιβαλλοντική βιωσιμότητα προσφέρει επίσης σημαντικά πλεονεκτήματα για τις επιχειρήσεις. Με την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας στις εταιρικές τους διαδικασίες, οι εταιρείες μπορούν να αποφύγουν κινδύνους όπως η κανονιστική μη συμμόρφωση και διαταραχές στην αλυσίδα εφοδιασμού. Η εφαρμογή προληπτικών μέτρων για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών κινδύνων όχι

μόνο ενισχύει τη βραχυπρόθεσμη σταθερότητα, αλλά και διασφαλίζει τη μακροπρόθεσμη σταθερότητα.

Η εξοικονόμηση κόστους μπορεί να επιτευχθεί μέσω της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, καθώς οδηγεί σε βελτιωμένη αποδοτικότητα των πόρων, μείωση των αποβλήτων και εξοικονόμηση ενέργειας. Υιοθετώντας φιλικές προς το περιβάλλον τεχνολογίες και πρακτικές, οι επιχειρήσεις μπορούν όχι μόνο να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους αλλά και να μειώσουν τα λειτουργικά έξοδα. Επιπλέον, η αφοσίωση μιας εταιρείας στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα ωφελεί όχι μόνο τους πελάτες και τους επενδυτές της αλλά και τους υπαλλήλους της. Επιδεικνύει ένα γνήσιο ενδιαφέρον για την κοινότητα και βοηθά στην προσέλκυση ατόμων με περιβαλλοντική συνείδηση ως νέους πελάτες.

Η διατήρηση των φυσικών πόρων και η αποτελεσματική περιβαλλοντική διαχείριση είναι θεμελιώδεις πτυχές της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων. Ενσωματώνοντας την περιβαλλοντική βιωσιμότητα στις στρατηγικές, τις λειτουργίες και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, οι επιχειρήσεις μπορούν να βελτιώσουν την εικόνα τους, να μειώσουν την ευπάθεια και να επιτύχουν εξοικονόμηση κόστους. Η υπέρβαση των προκλήσεων και η αποδοχή των αρχών της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας είναι ζωτικής σημασίας για ένα μέλλον που εξισορροπεί την οικονομική ανάπτυξη με την προστασία του οικοσυστήματος και την ενίσχυση της ευημερίας των ανθρώπων.

Ο περιβαλλοντικός πυλώνας της βιώσιμης επιχειρηματικότητας, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, περιλαμβάνει τη μείωση του κόστους μιας εταιρείας μέσω περιβαλλοντικών πρωτοβουλιών (Hgevold et al., 2015). Σύμφωνα με τους Mao et al. (2018), το επίκεντρο του περιβαλλοντικού πυλώνα είναι το περιβάλλον και οι πόροι, τονίζοντας συγκεκριμένα τη σημασία της ενσωμάτωσης της διατήρησης των φυσικών πόρων και της μείωσης των εκπομπών στην «παραγωγική» διαδικασία των επιχειρήσεων, η οποία περιλαμβάνει τόσο υλικά προϊόντα όσο και υπηρεσίες παραγωγής. Ουσιαστικά, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να παρακολουθούν ενεργά και να αξιολογούν τη

χρήση των φυσικών πόρων στην «παραγωγή, με στόχο είτε τη μείωση της κατανάλωσης είτε τη μετάβαση σε πιο βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις.

Η εκτίμηση για τη διατήρηση του περιβάλλοντος και η συνείδηση του ευρύτερου κοινού σχετικά με αυτήν χαίρουν μεγάλης εκτίμησης στη σύγχρονη εποχή. Είναι ζωτικής σημασίας για τις επιχειρήσεις να κεφαλαιοποιήσουν αυτή την ευνοϊκή συγκυρία, καθώς προηγούμενες περιπτώσεις άνοιξαν το δρόμο για τη δημιουργία βιώσιμων επιχειρήσεων που όχι μόνο έχουν θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία και τη διατήρηση του περιβάλλοντος αλλά και αποφέρουν οικονομικά πλεονεκτήματα μέσω της ευρείας εφαρμογής βιώσιμων πρακτικών. Επιπλέον, οι επιχειρήσεις έχουν επιδείξει τη σημαντική συμβολή τους στη βιώσιμη ανάπτυξη με τον αποτελεσματικό μετριασμό της ρύπανσης και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος (Dhahri, Omri, 2018).

Οι επιχειρήσεις λαμβάνουν βιώσιμα μέτρα για να δώσουν προτεραιότητα στην περιβαλλοντική πτυχή, όπως η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για τη λειτουργία μηχανημάτων, η ανακύκλωση πόρων και υλικών και η ελαχιστοποίηση της συνολικής κατανάλωσης. Δύο εξέχουσες περιβαλλοντικές τάσεις που υπόσχονται πολλά στη σημερινή εποχή είναι η εκτεταμένη ενσωμάτωση ηλεκτρικών οχημάτων και η εφαρμογή φωτοβολταϊκών για την παραγωγή και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας σε επιχειρηματικές υποδομές (Mao et al., 2018).

Το ISO 14001 και άλλες περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις αποτελούν βασικά στοιχεία του πλαισίου βιωσιμότητας για τις επιχειρήσεις. Ειδικότερα, ορισμένες εταιρείες χρησιμοποιούν ευρέως αναγνωρισμένα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης, όπως το EMS, για την αξιολόγηση και τη μέτρηση των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων. Κάνοντας συνειδητές επιλογές σχετικά με τα υλικά, την κατανάλωση ενέργειας και άλλα, οι επιχειρήσεις μπορούν να υιοθετήσουν ενεργά αυτές τις πρακτικές.

Κεφάλαιο 3^ο: Επιτυχημένες Πρακτικές στον Ενσωματωμένο Σχεδιασμό Βιώσιμης Ανάπτυξης

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (ΕΚΕ) έχει γίνει μια κρίσιμη πτυχή των σύγχρονων επιχειρηματικών πρακτικών, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης και των φιλικών προς το περιβάλλον πρωτοβουλιών. Οι αποτελεσματικές στρατηγικές επικοινωνίας διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην προώθηση των πράσινων τεχνολογιών, με σαφή και διαφανή επικοινωνία που ενισχύει την αποδοχή βιώσιμων πρακτικών μεταξύ των εργαζομένων. Η δέσμευση των εργαζομένων στην κατανόηση των πλεονεκτημάτων των πράσινων τεχνολογιών είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχή εφαρμογή τους. Η διαφάνεια στις πρωτοβουλίες ΕΚΕ είναι απαραίτητη, καθώς ενισχύει την εμπιστοσύνη και τη λογοδοσία εντός των οργανισμών, ωστόσο οι εταιρείες αντιμετωπίζουν προκλήσεις στη διατήρηση της διαφανούς επικοινωνίας σχετικά με τις προσπάθειές τους για βιωσιμότητα. Επιπλέον, η διασφάλιση της κοινωνικής ισότητας στην εφαρμογή βιώσιμων πρακτικών είναι επιτακτική, υπογραμμίζοντας τη σημασία της διαφορετικότητας και της ένταξης στις πράσινες πρωτοβουλίες (Bowen, 2013)

Στην Ελλάδα, οι αρχές και οι αξίες της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης έχουν αποκτήσει ευρεία αναγνώριση, αντικατοπτρίζοντας τη διεθνή προοπτική. Οι περισσότερες μεγάλες εταιρείες που δραστηριοποιούνται εντός των ελληνικών συνόρων εφαρμόζουν τις αρχές και τη φιλοσοφία της ΕΚΕ στις πρακτικές τους, αν και σε διαφορετικό βαθμό και σε διαφορετικούς τομείς. Εντούτοις, ενώ έχουν γίνει σημαντικά βήματα όσον αφορά την ΕΚΕ στην Ελλάδα, υπάρχουν πολλές ευκαιρίες για περαιτέρω βελτίωση και πρόοδο.

Το θεμέλιο της ελληνικής οικονομίας βρίσκεται στο πλήθος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Αυτές οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την προσαρμογή στο διαρκώς μεταβαλλόμενο παγκοσμιοποιημένο τοπίο και συνεχίζουν να αισθάνονται τον αντίκτυπο της οικονομικής κρίσης και της παγκοσμιοποίησης ακόμη και σήμερα. Ένας σημαντικός αριθμός από αυτές τις εταιρείες στερείται των απαραίτητων γνώσεων και πληροφοριών σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τις αρχές της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (ΕΚΕ). Μερικές από αυτές ενσωματώνουν μόνο σποραδικά την ΕΚΕ στις επικοινωνιακές τους στρατηγικές. Ωστόσο, υπάρχουν και πολλές εταιρείες που θεωρούν την υιοθέτηση και την εφαρμογή της ΕΚΕ όχι απλώς ως κόστος, αλλά ως μια μακροπρόθεσμη επένδυση που συμβάλλει στην οικονομική τους ευημερία και στην ευρύτερη πρόοδο της κοινωνίας (Kotler & Lee, 2009).

Με στόχο την ευαισθητοποίηση των ελληνικών επιχειρήσεων σχετικά με τη σημασία της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ) και την υιοθέτησή της στις στρατηγικές και τις λειτουργίες τους, ιδρύθηκε το 2000 το «Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη». Το Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (2000) σκιαγραφεί τις μεθόδους εφαρμογής της ΕΚΕ στην Ελλάδα, εστιάζοντας στην ΕΚΕ, την επιχειρηματική ηθική, την αριστεία, τον διάλογο σχετικά με το ρόλο των επιχειρήσεων στην κοινωνία και την εταιρική διακυβέρνηση:

- ▣ Αρχικά, η εταιρεία θεσπίζει έναν βασικό κώδικα δεοντολογίας.

- ☐ Οι εταιρείες με μεγαλύτερη δέσμευση στην εφαρμογή των αρχών ΕΚΕ αναπτύσσουν ειδικά προγράμματα που αφορούν διάφορες πτυχές όπως το περιβάλλον και οι συνθήκες εργασίας των εργαζομένων.
- ☐ Οι επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόσουν συστήματα αξιολόγησης.
- ☐ Η εταιρεία μπορεί στη συνέχεια να ενσωματώσει δράσεις Ε.Κ.Ε στο επόμενο επίπεδο, μέσα σε ένα εξειδικευμένο σύστημα διαχείρισης, εφόσον το επιτρέπει η συγκεκριμένη δράση ΕΚΕ.

Προκειμένου να διασφαλιστούν αμοιβαία οφέλη τόσο για την εταιρεία όσο και για την κοινωνία, οι εταιρείες σε προχωρημένο στάδιο πραγματοποιούν διαβουλεύσεις με όλους τους σχετικούς ενδιαφερόμενους σχετικά με τις διαδικασίες ΕΚΕ τους. Οι σύγχρονες επιχειρήσεις θεωρούν την ΕΚΕ ως βασικό συστατικό των εταιρικών πολιτικών και στρατηγικών τους. Τόσο οι πολυεθνικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα όσο και οι εγχώριες εταιρείες έχουν εφαρμόσει προγράμματα ΕΚΕ. Τα στοιχεία του «Ινστιτούτου Εταιρικής Υπευθυνότητας για την εξέλιξη της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης» στην Ελλάδα αποκαλύπτουν τις ακόλουθες τάσεις:

- 1) Μεταξύ 2012 και 2016, σημειώθηκε σημαντική αύξηση 36% στον αριθμό των εταιρειών που δημοσίευσαν έκθεση ΕΚΕ.
- 2) Συνολικά 65 εταιρείες δημοσίευσαν έκθεση για το έτος 2016.
- 3) Στην Ελλάδα, οι εταιρείες που ασχολούνται με την εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ) διαθέτουν ετήσιο προϋπολογισμό περίπου 70 εκατ. ευρώ. Με την πάροδο των ετών, συνολικά 40 εταιρείες έχουν αναγνωριστεί σε διάφορα επίπεδα διακρίσεων στον Δείκτη CR, με τρεις από αυτές να κερδίζουν το διάσημο βραβείο «Διαμάντι της Ελληνικής Οικονομίας».

Το «Ελληνικό Δίκτυο για την ΕΚΕ» κυκλοφόρησε μια ολοκληρωμένη λίστα Καλών Πρακτικών που στοχεύει στην υποστήριξη της υλοποίησης προγραμμάτων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ) από τις επιχειρήσεις. Αυτός ο πολύτιμος πόρος χρησιμεύει ως μέσο για την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης και της κατανόησης της ΕΚΕ και των διαφόρων πρωτοβουλιών που πραγματοποιούνται σε αυτό το πλαίσιο. Η διάδοση αυτών

των καλών πρακτικών είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να προωθηθεί ο κοινωνικός αντίκτυπος των εταιρειών και να εμπνεύσει άλλους να υιοθετήσουν παρόμοιες προσεγγίσεις. Προβάλλοντας αυτές τις υποδειγματικές δράσεις, οι επιχειρήσεις μπορούν να επιδείξουν αποτελεσματικά τη δέσμευσή τους για την κοινωνική ευημερία και να ενισχύσουν περαιτέρω τις προσπάθειές τους για την ΕΚΕ. Αυτές οι καλές πρακτικές καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεματικών τομέων, συμπεριλαμβανομένων των Ανθρώπινων Πόρων, της Αγοράς, του Περιβάλλοντος και της Κοινωνίας.

Στην Ελλάδα, υπάρχουν ορισμένες αξιέπαινες πρακτικές που εφαρμόζονται. Στον κλάδο της αγοράς, η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) ξεχωρίζει για τις προσπάθειές της στη στήριξη των τοπικών κοινωνιών. Για να το πετύχει αυτό, η ΔΕΗ εστιάζει στην ενδυνάμωση της τοπικής επιχειρηματικότητας και στην πρόσληψη ατόμων από τον τοπικό πληθυσμό. Τα κατασκευαστικά έργα ανατίθενται σε τοπικούς εργολάβους, ενώ τα υλικά προέρχονται από τοπικούς παραγωγούς. Επιπλέον, η ΔΕΗ ενθαρρύνει ενεργά την ανάπτυξη εναλλακτικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που δεν σχετίζονται με αυτήν. Αυτό όχι μόνο δημιουργεί νέες ευκαιρίες απασχόλησης, αλλά συμβάλλει και στην τοπική οικονομική ανάπτυξη. Ακόμα, η ΔΕΗ παρέχει δωρεάν γη για την υποστήριξη των ενεργειακών δήμων Δυτικής Μακεδονίας και του Δήμου Μεγαλόπολης, ενισχύοντας περαιτέρω την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη στις περιοχές αυτές.

Επιπλέον, η αρχή της εγγύτητας χρησιμοποιείται κατά την επιλογή ατόμων για ένταξη στις Μονάδες Παραγωγής και τα Λιγνιτωρυχεία (πηγή: dei.gr). Η πρωτοβουλία αυτή παρέχει ευκαιρίες απασχόλησης και συγκεκριμένα πρακτικής άσκησης σε φοιτητές και αποφοίτους Τεχνικών Σχολών. Όσον αφορά την ενίσχυση των εκπαιδευτικών προτύπων του έθνους, βοηθά επίσης στη διοργάνωση εργαστηρίων και την παροχή επιχορηγήσεων σε σχολεία (πηγή: dei.gr).

Στις περιοχές όπου δραστηριοποιείται η Εταιρεία γίνονται σημαντικές επενδύσεις για τη δημιουργία κρίσιμων υποδομών. Τα κατασκευαστικά έργα περιλαμβάνουν την ανάπτυξη δρόμων, δεξαμενών, συστημάτων ύδρευσης,

καθώς και εγκαταστάσεις φωτισμού και σηματοδότησης. Επιπροσθέτως, η Εταιρεία διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην υποστήριξη των αγροτικών δραστηριοτήτων προσφέροντας δωρεάν νερό από τις ανθρωπογενείς λίμνες της για άρδευση και γενική ύδρευση. Επιπλέον, συμβάλλει στην ασφάλεια των γύρω περιοχών με την υλοποίηση Υδροηλεκτρικών Έργων και την κατασκευή φραγμάτων για την αποφυγή πλημμυρών. Τέλος, η Εταιρεία βοηθά τους Δήμους μοιράζοντας την τεχνογνωσία της στον οδοφωτισμό και τον φωτισμό κτιρίων, προωθώντας έτσι τις προσπάθειες εξοικονόμησης ενέργειας.

Στον τομέα της Κοινωνίας, η Cosmote υλοποίησε την πρωτοβουλία «Πρόσβαση στον ψηφιακό κόσμο» με την οποία επιχειρεί να εξοικειώσει τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας με την ψηφιακή τεχνολογία, ενισχύοντας έτσι την ανεξαρτησία τους και εμπλουτίζοντας τη ζωή τους. Μέσω συνεργασίας με τη «ΜΚΟ 50» και την «ΕΛΛΑΣ», προσφέρονται δωρεάν μαθήματα σε κατοίκους της Αττικής και της Θεσσαλονίκης, που πραγματοποιούνται σε εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις συνεργαζόμενων δήμων. Τώρα στον έκτο χρόνο του, το πρόγραμμα «Πρόσβαση στον ψηφιακό κόσμο» προσπαθεί να γεφυρώσει το ψηφιακό χάσμα και να εξασφαλίσει ίση πρόσβαση στις ευκαιρίες που παρουσιάζει η «νέα ψηφιακή εποχή» για άτομα όλων των ηλικιών. Οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα, κυρίως ενήλικες μεγαλύτερης ηλικίας, αποκτούν δεξιότητες στη χρήση «tablet», φορητών υπολογιστών και άλλων συσκευών αφής, στην πλοήγηση στο διαδίκτυο, στην ενασχόληση με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στη χρήση βασικών εφαρμογών όπως το «e-mail». Μεταξύ 2012 και 2017, περισσότερα από 7.500 άτομα επωφελήθηκαν από το πρόγραμμα (πηγή: www.cosmote.gr).

Στον τομέα της διατήρησης του περιβάλλοντος, η εταιρεία «ΑΒ Βασιλόπουλος» ενστερνίζεται την έννοια της ανακύκλωσης ως βασικό συστατικό της πρωτοβουλίας «#allazoumesinithies». Απασχολούσε ένα κινητό «Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Ανακύκλωσης», το οποίο είχε τη μορφή διώροφου «πράσινου λεωφορείου». Καθ' όλη τη διάρκεια του 2018, το λεωφορείο αυτό έκανε 10 στάσεις σε διάφορες περιοχές της Αττικής, στοχεύοντας συγκεκριμένα σε μαθητές. Στόχος ήταν η εκπαίδευση των νέων σε

περιβαλλοντικά θέματα χρησιμοποιώντας καινοτόμες και σύγχρονες προσεγγίσεις. Ο απώτερος στόχος ήταν να καλλιεργηθεί μια αίσθηση περιβαλλοντικής συνείδησης και να ενσταλάξουν τις αρχές και τις αξίες της ανακύκλωσης μέσα από πρακτικές εμπειρίες.

Στο πεδίο του ανθρώπινου δυναμικού, η «Καρέλια Α.Ε.», μια εταιρεία καπνοβιομηχανίας, αναγνωρίζει τη σημασία του εργατικού δυναμικού της και ενσωματώνει πρωτοβουλίες εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (ΕΚΕ) στον τομέα αυτό. Με συνολικά 539 εργαζομένους το 2017, η εταιρεία θεωρεί τους εργαζομένους της ως αξιόλογο κεφάλαιο, τοποθετώντας τους ως ένα ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Σύμφωνα με έγκυρη πηγή (www.karelia.gr), η Καρέλια Α.Ε. κατέκτησε την αξιέπαινη τέταρτη θέση ως υποδειγματικός εργοδότης το 2017.

Σύμφωνα με πηγή του «www.messinialive.gr», η εταιρεία αποκάλυψε τις οικονομικές επιβραβεύσεις των εργαζομένων για το 2017. Αυτές περιλαμβάνουν:

- ☐ Ένα καθαρό ποσό 200€ για κάθε εργαζόμενο να συνεισφέρει στο γιορτινό του τραπέζι. Επιπλέον, όσοι έχουν διατηρήσει άψογη προσέλευση καθ' όλη τη διάρκεια του έτους θα λάβουν καθαρό επίδομα 850,00 €.
- ☐ Οι εργαζόμενοι που κερδίζουν μηνιαίο μισθό 2.501 € και άνω θα λάβουν επιπλέον οικονομική ενίσχυση 1.000,00 € καθαρά.
- ☐ Όσοι έχουν μηνιαίο μισθό από 1.701 € έως 2.500 € θα λάβουν έκτακτη οικονομική ενίσχυση 1.300 € καθαρά.

Η αξιοσημείωτη επιτυχία της εταιρείας μπορεί να αποδοθεί στην ικανότητά της να προσελκύει και να διατηρεί υψηλά καταρτισμένους υπαλλήλους μέσω της εφαρμογής πρακτικών Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ). Προσφέροντας κίνητρα και δημιουργώντας ένα ευνοϊκό εργασιακό περιβάλλον, η εταιρεία είναι σε θέση να προσελκύει αποτελεσματικούς και εξειδικευμένους υπαλλήλους. Επιπλέον, η παροχή έκτακτης οικονομικής στήριξης 1.500 ευρώ καθαρά σε εργαζομένους με μηνιαίες αποδοχές που

κυμαίνονται από 1.201 έως 1.700 ευρώ ενισχύει περαιτέρω τη δέσμευση και την αφοσίωσή τους στην εταιρεία.

3.1 Επικοινωνία και Διαφάνεια στο πλαίσιο της Βιώσιμες Ανάπτυξης

Για την αποτελεσματική προώθηση των πράσινων τεχνολογιών στο χώρο εργασίας, οι στρατηγικές επικοινωνίας διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στη μετάδοση της σημασίας και των πλεονεκτημάτων των πρωτοβουλιών βιωσιμότητας. Μια αποτελεσματική στρατηγική επικοινωνίας περιλαμβάνει την ανάδειξη των προόδων στις τεχνολογίες δέσμευσης υδρογόνου και άνθρακα ως λύσεις για την προώθηση πράσινων τεχνολογιών στο χώρο εργασίας. Δίνοντας έμφαση στην πρόοδο και τις δυνατότητες αυτών των τεχνολογιών, οι οργανισμοί μπορούν να επιδείξουν τη δέσμευσή τους στην περιβαλλοντική ευθύνη και την καινοτομία. Παρά την οικονομική αβεβαιότητα, είναι απαραίτητο να δοθεί προτεραιότητα στις επενδύσεις σε βιώσιμες πρακτικές και τεχνολογίες για να επιτευχθεί ένας θετικός περιβαλλοντικός αντίκτυπος και μακροπρόθεσμη εξοικονόμηση κόστους (Γρηγορίου και Σέγκου, 2016). Η έμφαση στην επένδυση ως προς την ενεργειακή μετάβαση υπογραμμίζει τη σημασία των προληπτικών μέτρων για την υιοθέτηση πράσινων τεχνολογιών και την προώθηση μιας κουλτούρας βιωσιμότητας στο χώρο εργασίας. Με την ενσωμάτωση αυτών των επικοινωνιακών στρατηγικών και προτεραιοτήτων, οι οργανισμοί μπορούν να προωθήσουν αποτελεσματικά τις πράσινες τεχνολογίες και να εμπνεύσουν ουσιαστικές αλλαγές προς ένα πιο βιώσιμο μέλλον (Κοτροπούλου, 2018).

Για να προωθηθεί η υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών, η σημασία της σαφούς και διαφανούς επικοινωνίας δεν μπορεί να μη ληφθεί υπόψη. Οι περιφέρειες που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις εξορυκτικές βιομηχανίες επωφελούνται σημαντικά από την αναδιάρθρωση και τη διαφοροποίηση των οικονομιών τους μέσω αποτελεσματικών στρατηγικών επικοινωνίας. Η διαφανής επικοινωνία όχι μόνο διευκολύνει την οικονομική αναδιάρθρωση,

αλλά διαδραματίζει επίσης κρίσιμο ρόλο στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής σε όλη αυτή τη διαδικασία. Επιπροσθέτως, διασφαλίζοντας σαφή επικοινωνία, οι οργανισμοί μπορούν να επανεκπαιδεύουν επαρκώς τους εργαζομένους που επηρεάζονται από την αναδιάρθρωση, προετοιμάζοντας παράλληλα τη νέα γενιά για μελλοντικές ευκαιρίες απασχόλησης σε βιώσιμες βιομηχανίες. Αυτή η έμφαση στη διαφανή και σαφή επικοινωνία χρησιμεύει ως βασικός άξονας για την προώθηση μιας ομαλής μετάβασης προς βιώσιμες πρακτικές, διασφαλίζοντας ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι είναι ενημερωμένοι, δεσμευμένοι και παρακινούνται να συμμετάσχουν στο ταξίδι προς ένα πιο πράσινο μέλλον (Epstein-Reeves, 2012).

Η δέσμευση των εργαζομένων διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην αποτελεσματική επικοινωνία και την κατανόηση των πλεονεκτημάτων των πράσινων τεχνολογιών σε έναν οργανισμό. Με τη συμμετοχή των εργαζομένων σε συζητήσεις και πρωτοβουλίες που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα, οι εταιρείες μπορούν να καλλιεργήσουν μια αίσθηση «συνιδιοκτησίας» και ευαισθητοποίησης στο εργατικό δυναμικό τους. Αυτή η στρατηγική, όχι μόνο προωθεί μια κουλτούρα περιβαλλοντικής ευθύνης, αλλά επίσης δίνει τη δυνατότητα στους εργαζόμενους να συμμετέχουν ενεργά στη μετάβαση προς πιο πράσινες πρακτικές. Όταν οι εργαζόμενοι αισθάνονται δέσμευση και εκτίμηση απέναντι σε αυτές τις προσπάθειες, είναι πιο πιθανό να υποστηρίξουν την υιοθέτηση καινοτόμων τεχνολογιών (Rupp et al., 2006).

Επιπλέον, η συμμετοχή των εργαζομένων σε συζητήσεις για τις πράσινες τεχνολογίες μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη νέων στρατηγικών προώθησης και τιμολόγησης για προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον, ενισχύοντας το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα του οργανισμού στην αγορά. Τα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης όταν είναι προσαρμοσμένα στις πράσινες τεχνολογίες μπορούν να οδηγήσουν περαιτέρω στην κοινωνική αλλαγή, εξοπλίζοντας τους εργαζομένους με τις δεξιότητες και τις γνώσεις που απαιτούνται για την καινοτομία και τη συμβολή στις προσπάθειες βιωσιμότητας. Αναδεικνύοντας τα οφέλη των πράσινων τεχνολογιών και εμπλέκοντας τους εργαζόμενους στη διαδικασία επικοινωνίας,

οι οργανισμοί μπορούν να δημιουργήσουν ένα πιο συνεκτικό και περιβαλλοντικά ευσυνείδητο εργατικό δυναμικό, οδηγώντας το σύνολο του ανθρώπινου δυναμικού σε μια κοινή δέσμευση για ένα πιο βιώσιμο μέλλον (Griek, 2017).

Ταυτόχρονα, η διαφάνεια αποτελεί και αυτή ένα θεμελιώδες στοιχείο στον τομέα των πρωτοβουλιών εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (ΕΚΕ), διαδραματίζοντας κεντρικό ρόλο στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της αξιοπιστίας τέτοιων προσπαθειών. Οι επιχειρήσεις που δίνουν προτεραιότητα στη διαφάνεια στις δραστηριότητές τους σε σχέση με την ΕΚΕ, όχι μόνο επιδεικνύουν μια γνήσια δέσμευση για την κοινωνική βελτίωση, αλλά και οικοδομούν εμπιστοσύνη και αξιοπιστία με τα ενδιαφερόμενα μέρη τους. Η διαφάνεια χρησιμεύει ως δείκτης της επιτυχίας μιας εταιρείας στην εκπλήρωση των κοινωνικών της ευθυνών και επιδεικνύει μια συνεχή αφοσίωση στις ηθικές πρακτικές και την υπευθυνότητα. Διατηρώντας τη διαφάνεια και τη σαφήνεια στις φιλανθρωπικές δραστηριότητές τους, οι εταιρείες μπορούν να εξασφαλίσουν τη λογοδοσία και να επιδείξουν τον από αντίκτυπο των πράξεών τους στην κοινωνία, προσελκύοντας υπαλλήλους και επενδυτές που εκτιμούν την ειλικρίνεια και την ακεραιότητα στις επιχειρηματικές λειτουργίες. Επιπλέον, η διαφάνεια στις πρωτοβουλίες ΕΚΕ ενισχύει τη θετική φήμη μεταξύ των πελατών και των κοινοτήτων, δίνοντας έμφαση στην αφοσίωση μιας εταιρείας στις βιώσιμες πρακτικές και στην προστασία του περιβάλλοντος. Μέσω της διαφανούς υποβολής εκθέσεων και της τήρησης ελάχιστων προτύπων που εμπλέκουν τους ενδιαφερόμενους, οι εταιρείες μπορούν να διατηρήσουν τη λογοδοσία στη λήψη αποφάσεων και την εφαρμογή, επιτρέποντας έτσι την καλύτερη παρακολούθηση και αξιολόγηση των προσπαθειών ΕΚΕ τους. Τελικά, η διαφάνεια στις πρωτοβουλίες εταιρικής κοινωνικής ευθύνης όχι μόνο ωφελεί την ίδια την εταιρεία αλλά συμβάλλει σημαντικά στην ευημερία της κοινωνίας και στην εδραίωση εμπιστοσύνης μεταξύ των επιχειρήσεων και των κοινοτήτων που εξυπηρετούν (ΙΝΕΠ, 2018).

Για να διασφαλιστεί η διαφάνεια στην υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας, οι εταιρείες πρέπει να αναλάβουν διάφορες στρατηγικές πρωτοβουλίες. Ένα

κρίσιμο βήμα είναι η εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης πολιτικής Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ) στο πλαίσιο της εσωτερικής διαχείρισης των συστημάτων τους, παρέχοντας μια σταθερή βάση για πρακτικές αναφοράς. Αυτή η πολιτική θα πρέπει να περιλαμβάνει πτυχές όπως: α) κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες για τον εντοπισμό κινδύνων για την αειφορία, β) τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, γ) τη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων και δ) τις προσπάθειες μείωσης της ρύπανσης. Με την αποκάλυψη τέτοιων πληροφοριών, οι εταιρείες όχι μόνο ενισχύουν τη διαφάνειά τους, αλλά και δημιουργούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις ώστε να προσελκύσουν νέους επενδυτές και να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών, ενισχύοντας έτσι περαιτέρω τη σημασία της υποβολής εκθέσεων βιωσιμότητας. Η ευθυγράμμιση των δραστηριοτήτων και στρατηγικών με τις παγκοσμίως αποδεκτές αρχές σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα εργασιακά πρότυπα, την προστασία του περιβάλλοντος και τα μέτρα κατά της διαφθοράς μπορεί να ενισχύσει ακόμη περισσότερο τη διαφάνεια (Weigner, 2014).

Αν και τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί μία σημαντική αύξηση ως προς τον αριθμό των εταιρειών που αποκαλύπτουν περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές πληροφορίες για τις επιδόσεις τους, αυτές οι επιχειρήσεις εξακολουθούν να αντιπροσωπεύουν ένα μικρό κλάσμα παγκοσμίως, υποδεικνύοντας την ανάγκη για ευρύτερη υιοθέτηση διαφανών πρακτικών αναφοράς. Οι εταιρείες μπορούν να διερευνήσουν και άλλους τρόπους, όπως το «Παγκόσμιο Σύμφωνο», για να ενισχύσουν την ανταλλαγή πληροφοριών σε ευρύτερο ευρωπαϊκό επίπεδο, διασφαλίζοντας μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη διαφάνεια στις αναφορές βιωσιμότητας.

Στον τομέα των προσπαθειών βιώσιμης ανάπτυξης, οι οργανισμοί έρχονται αντιμέτωποι με μυριάδες προκλήσεις όσον αφορά τη διαφανή επικοινωνία. Ένα σημαντικό εμπόδιο προκύπτει όταν τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν διαθέτουν ανεπτυγμένη κοινωνική συνείδηση, γεγονός που καθιστά δύσκολο για τους οργανισμούς να μεταφέρουν αποτελεσματικά τις βιώσιμες πρωτοβουλίες τους. Αυτό το εμπόδιο είναι ιδιαίτερα έντονο για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) που παλεύουν με την κατανόηση και την

ενασχόληση με την έννοια της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ) λόγω της μη εξοικείωσής τους με αυτήν. Ακόμα, η εξέλιξη των παγκόσμιων αλυσίδων παραγωγής και τα πιεστικά ζητήματα της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και της κλιματικής αλλαγής απαιτούν μια ευρύτερη κατανόηση της ΕΚΕ από ό,τι είχε αρχικά σχεδιαστεί, προσθέτοντας επίπεδα πολυπλοκότητας στις επικοινωνιακές προσπάθειες. Για να αντιμετωπίσουν αυτές τις προκλήσεις, οι οργανισμοί πρέπει να υιοθετήσουν μια αναθεωρημένη άποψη της ΕΚΕ που να περιλαμβάνει εργασιακά και ανθρώπινα δικαιώματα, θέματα απασχόλησης, διατήρηση του περιβάλλοντος, μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την καταπολέμηση της διαφθοράς και της φοροδιαφυγής. Επιπλέον, οι οργανισμοί πρέπει να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις όποιες τυχόν παραπλανητικές μορφές μάρκετινγκ που σχετίζονται με τις περιβαλλοντικές και κοινωνικές τους επιπτώσεις, προκειμένου να διατηρηθεί η διαφάνεια στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης. Αναγνωρίζοντας τα συγκεκριμένα ζητήματα και εργαζόμενοι ενεργά για να ξεπεράσουν αυτά τα εμπόδια, οι οργανισμοί και οι επιχειρήσεις μπορούν να ενισχύσουν τις επικοινωνιακές τους στρατηγικές και να ενισχύσουν τη μεγαλύτερη κατανόηση και υποστήριξη για τις προσπάθειές τους για βιώσιμη ανάπτυξη.

3.2 Κοινωνική Ευθύνη των Επιχειρήσεων και Κοινωνικές Καινοτομίες

Για να διασφαλιστεί ότι οι βιώσιμες πρακτικές εφαρμόζονται με γνώμονα την κοινωνική ισότητα, οι εταιρείες πρέπει να συμμετάσχουν σε συλλογικές προσπάθειες με διάφορους ενδιαφερόμενους. Η δημιουργία εταιρικών σχέσεων, χωρίς αποκλεισμούς, με κυβερνήσεις αλλά και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών είναι μια βασική στρατηγική που μπορεί να βοηθήσει τις εταιρείες να δώσουν προτεραιότητα στην κοινωνική ισότητα στις πρωτοβουλίες τους για βιωσιμότητα. Δημιουργώντας συνεργασίες που βασίζονται σε ένα κοινό όραμα και κοινούς στόχους, οι εταιρείες μπορούν να επικεντρώσουν τις

βιώσιμες πρακτικές τους τόσο στους ανθρώπους όσο και στον πλανήτη, προωθώντας μια πιο ισορροπημένη προσέγγιση στην περιβαλλοντική και κοινωνική ευθύνη (Βαξεβανίδου, 2011).

Η δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας με αξιοπρεπείς συνθήκες για άτομα όλων των ηλικιών στο εργατικό δυναμικό είναι απαραίτητη για την προώθηση της κοινωνικής ισότητας σε βιώσιμες πρακτικές. Αυτό, όχι μόνο, ωφελεί τους άμεσα εμπλεκόμενους εργαζόμενους, αλλά συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση της οικονομίας, χωρίς να διακυβεύεται η περιβαλλοντική ακεραιότητα, διασφαλίζοντας ότι οι ευκαιρίες απασχόλησης είναι προσβάσιμες σε όλα τα μέλη της κοινωνίας (Παπαδάκης, 2018).

Οι εταιρείες μπορούν να ενισχύσουν περαιτέρω την κοινωνική συνοχή και την αλληλεγγύη εντός των κοινοτήτων διασφαλίζοντας ίση πρόσβαση σε πόρους και ευκαιρίες και προωθώντας έτσι τη δικαιοσύνη και την ένταξη στις βιώσιμες προσπάθειές τους. Συνδυάζοντας την τοπική βιωσιμότητα με τις αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης και λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές ανάγκες και τις φωνές των μελών της κοινότητας, οι εταιρείες μπορούν να προωθήσουν την κοινωνική ισότητα στις βιώσιμες πρακτικές τους (Κοτροπούλου, 2018).

Η αντιμετώπιση των υφιστάμενων διακρίσεων και ανισοτήτων μέσω βιώσιμων πρακτικών, καθώς και ο σχεδιασμός νόμων και κοινωνικών πολιτικών που υποστηρίζουν την ίση μεταχείριση για όλα τα άτομα, είναι κρίσιμα βήματα για τις εταιρείες που προσπαθούν να επιτύχουν κοινωνική ισότητα στις προσπάθειές τους για βιωσιμότητα. Συνδέοντας τις όποιες τοπικές πρωτοβουλίες βιωσιμότητας με ευρύτερους στόχους κοινωνικής δικαιοσύνης, οι εταιρείες μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και στην προώθηση μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς (Βαξεβανίδου, 2011).

Στην επιδίωξη της βιώσιμης ανάπτυξης, η αντιμετώπιση θεμάτων κοινωνικής ισότητας έχει ύψιστη σημασία για διάφορους λόγους. Η διασύνδεση διαφόρων θεμάτων κοινωνικής δικαιοσύνης είναι ζωτικής σημασίας για να

τεθούν τα θεμέλια ενός πιο δίκαιου μέλλοντος. Επιπλέον, τα θέματα κοινωνικής ισότητας συνδέονται άμεσα με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης που περιγράφονται στην Ατζέντα 2030, οι οποίοι στοχεύουν να ενώσουν τα έθνη παγκοσμίως για την αντιμετώπιση σημαντικών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων. Αυτό υπογραμμίζει την αναγκαιότητα συνεργασίας και ανταλλαγής καινοτόμων ιδεών για την επίτευξη αυτών των στόχων και την προώθηση της ειρήνης, της δικαιοσύνης και της κοινωνικής ισότητας σε παγκόσμια κλίμακα (Madrakhimova, 2013).

Επίσης, θα πρέπει να σημειωθεί πως η αντιμετώπιση θεμάτων κοινωνικής ισότητας είναι ζωτικής σημασίας για τη βιώσιμη ανάπτυξη λόγω των επιπτώσεων της στην ικανοποίηση των ατόμων, την αυτοεκτίμηση και την ποιότητα των σχέσεων στους δημόσιους και πολιτικούς τομείς. Η προώθηση δίκαιων εργασιακών πρακτικών σε βιομηχανίες, όπως για παράδειγμα η παραγωγή τροφίμων, όχι μόνο διασφαλίζει την αξιοπρέπεια και τις ισότιμες ευκαιρίες για τους εργαζόμενους, αλλά συμβάλλει επίσης στην οικοδόμηση μιας πιο δίκαιης κοινωνίας συνολικά (Αράπη και Μόλλα, 2013).

3.3 Πράσινες Τεχνολογίες και Βιώσιμες Πρακτικές στον Χώρο Εργασίας

Η εφαρμογή πράσινων τεχνολογιών σε ένα εταιρικό περιβάλλον περιλαμβάνει μια σειρά στρατηγικών βημάτων για τη διασφάλιση της περιβαλλοντικής συμμόρφωσης και βιωσιμότητας. Μια κρίσιμη πτυχή είναι η αναγκαιότητα επένδυσης σε πράσινη τεχνολογία αιχμής για την τήρηση και προσαρμογή στους νέους περιβαλλοντικούς κανονισμούς. Αυτή η επένδυση επεκτείνεται στη χρήση της πράσινης τεχνολογίας σε μηχανήματα για την ευθυγράμμιση με τα περιβαλλοντικά πρότυπα, διασφαλίζοντας τη μακροπρόθεσμη τήρηση των περιβαλλοντικών κανόνων. Ενώ ορισμένες επιχειρήσεις μπορεί να διστάζουν να ενστερνιστούν την έννοια του "going green", η ενσωμάτωση πράσινων τεχνολογιών προσφέρει διάφορα οφέλη πέρα

από τη συμμόρφωση με τους σύγχρονους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης. Αυτά τα οφέλη περιλαμβάνουν την προσέλκυση ειδικευμένων εργαζομένων από γενιές με περιβαλλοντική συνείδηση, την ευθυγράμμιση με τις καταναλωτικές αξίες και την επίδειξη δέσμευσης για περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

Επιπλέον, η εφαρμογή πράσινων τεχνολογιών μπορεί να οδηγήσει σε ένα πιο υγιές εργασιακό περιβάλλον με τη μείωση των ημερών αναρρωτικής άδειας, την προώθηση της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας και την παροχή καθαρότερου αέρα στο χώρο εργασίας. Οι επιχειρήσεις μπορούν επίσης να ενισχύσουν την ικανοποίηση και τη διατήρηση των εργαζομένων απευθυνόμενες σε άτομα με περιβαλλοντική συνείδηση, ιδιαίτερα σε νέους που ανησυχούν όλο και περισσότερο για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή. Συνολικά, η ενσωμάτωση πράσινων τεχνολογιών σε ένα εταιρικό περιβάλλον δεν είναι μόνο κρίσιμη για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, αλλά και για την ενίσχυση της θετικής εικόνας της επιχείρησης, την προσέλκυση κορυφαίων ταλέντων και τη διασφάλιση μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας (Caligiuri & Day, 2000).

Για να ευθυγραμμιστούν με τους εξελισσόμενους ευρωπαϊκούς κανονισμούς και τα βιομηχανικά πρότυπα που στοχεύουν στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, οι οργανισμοί συχνά αντιμετωπίζουν αντίσταση σε κάθε επιχειρούμενη αλλαγή. Αυτή η αντίσταση μπορεί να προέλθει από την ανάγκη αντικατάστασης ξεπερασμένου εξοπλισμού στα πλαίσια της προσπάθειας για τη συμμόρφωση με τους νέους κανονισμούς, η οποία μπορεί να είναι μια δαπανηρή και απαιτητική ως προς την εξασφάλιση πόρων διαδικασία (Becker, 2009).

Επιπλέον, τα αυστηρότερα κυβερνητικά πρότυπα ενδέχεται να επιδεινώσουν περαιτέρω αυτήν την αντίσταση, καθώς οι οργανισμοί αναγκάζονται να αναθεωρήσουν τις υπάρχουσες πρακτικές και τεχνολογίες τους για να ανταποκριθούν σε αυτές τις πιο αυστηρές απαιτήσεις. Η υπέρβαση αυτής της αντίστασης καθίσταται επιτακτική ανάγκη για τους οργανισμούς, προκειμένου όχι μόνο να συμμορφώνονται με τους κανονισμούς, αλλά και να

ενισχύσουν την αποτελεσματικότητά τους και να μειώσουν τις περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις μακροπρόθεσμα. Αντιμετωπίζοντας τις βαθύτερες αιτίες της αντίστασης, όπως ανησυχίες για το κόστος, την πιθανή αίσθηση ανασφάλειας ή τις αβεβαιότητες από την πλευρά των εργαζομένων, οι οργανισμοί μπορούν να εφαρμόσουν αποτελεσματικές στρατηγικές για να διευκολύνουν την υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών και να οδηγηθούν σε θετικές αλλαγές στις δραστηριότητές τους (Murphy, 2012).

Η ενσωμάτωση πράσινων τεχνολογιών στις καθημερινές λειτουργίες στο χώρο εργασίας προσφέρει πληθώρα πλεονεκτημάτων, τόσο οικονομικά όσο και περιβαλλοντικά. Η ανάπτυξη και η εφαρμογή πράσινων τεχνολογιών μπορεί να ανοίξει το δρόμο για νέες υποδομές, οδηγώντας σε πιθανή οικονομική ανάπτυξη και δημιουργία θέσεων εργασίας σε διάφορα επίπεδα δεξιοτήτων. Με την ενσωμάτωση πράσινων τεχνολογιών, οι βιομηχανίες που σχετίζονται με την πράσινη ενέργεια μπορούν να επεκταθούν, δημιουργώντας νέες ευκαιρίες εργασίας και συμβάλλοντας στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

Η ενσωμάτωση των πράσινων τεχνολογιών παρουσιάζει επίσης πλεονεκτήματα εξοικονόμησης κόστους, καθώς το κόστος του κύκλου ζωής των πράσινων προϊόντων είναι χαμηλότερο από τις παραδοσιακές επιλογές, προσφέροντας οικονομικά οφέλη για τις υπόλοιπες λειτουργίες στο χώρο εργασίας. Βέβαια, η σωστή εκπαίδευση των υπαλλήλων είναι απαραίτητη για την επιτυχή εφαρμογή των πράσινων τεχνολογιών, καθώς διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην εφαρμογή κάθε αναγκαίας αλλαγής σε σχέση με την ικανοποίηση των απαιτήσεων ενεργειακής απόδοσης και τη μείωση του ενεργειακού αποτυπώματος στις διάφορες λειτουργίες που συντελούνται στο χώρο εργασίας. Η υιοθέτηση των πράσινων τεχνολογιών, όχι μόνο συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος, αλλά αντιμετωπίζει επίσης το έλλειμμα πράσινων δεξιοτήτων και προωθεί τον εκσυγχρονισμό των «Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών» (ΤΠΕ) προς ένα πιο βιώσιμο μέλλον στον χώρο εργασίας. Η ενσωμάτωση των πράσινων τεχνολογιών δεν είναι απλώς μια θεωρητική έννοια. Είναι μια πρακτική αναγκαιότητα με την οποία πολλοί οργανισμοί, όπως η «Microsoft», η «Cisco» και η «Fujitsu-Siemens», ασχολούνται

ενεργά, σηματοδοτώντας την αυξανόμενη σημασία και το ενδιαφέρον για βιώσιμες πρακτικές στο χώρο εργασίας.

3.4 Συνεργασία με την Κοινότητα και Ενίσχυση του Κοινωνικού Κεφαλαίου

Για την αποτελεσματική παρακολούθηση και αξιολόγηση του αντίκτυπου των πρωτοβουλιών τους για τη βιωσιμότητα, οι εταιρείες μπορούν να υιοθετήσουν διάφορες στρατηγικές και εργαλεία. Μια τέτοια προσέγγιση είναι η εφαρμογή ενός περιβάλλοντος «sandbox», το οποίο χρησιμεύει ως ελεγχόμενος χώρος για τη δοκιμή και την εφαρμογή πρωτοβουλιών βιώσιμης ανάπτυξης, ενώ ενθαρρύνει την καινοτομία και τον ανταγωνισμό στην αγορά. Αυτή η έννοια του «sandbox», όχι μόνο επιτρέπει στις εταιρείες να πειραματιστούν με νέες στρατηγικές βιωσιμότητας, αλλά παρέχει επίσης ασφάλεια δικαίου και μειώνει τους ρυθμιστικούς κινδύνους που συνδέονται με επενδύσεις που ευθυγραμμίζονται με ευρύτερους στόχους δημοσίου συμφέροντος για βιώσιμη ανάπτυξη. Επιπλέον, οι εταιρείες μπορούν να χρησιμοποιούν εργαλεία αξιολόγησης ειδικά σχεδιασμένα για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση πρωτοβουλιών βιωσιμότητας, διασφαλίζοντας ότι η πρόοδος παρακολουθείται και μετράται αποτελεσματικά. Αναπτύσσοντας μετρήσιμα κριτήρια και δείκτες, οι εταιρείες μπορούν να αξιολογούν συστηματικά τον αντίκτυπο των πρωτοβουλιών τους για τη βιωσιμότητα και να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις με βάση τα αποτελέσματα. Ο τακτικός έλεγχος προόδου και οι συναντήσεις «αξιολόγησης» μπορούν να διευκολύνουν περαιτέρω τις συζητήσεις σχετικά με την αποτελεσματικότητα των πρωτοβουλιών βιωσιμότητας και να επιτρέψουν την πραγματοποίηση προσαρμογών, όπως απαιτείται για την ενίσχυση του αντίκτυπου. Η ενσωμάτωση παραγόντων περιβαλλοντικής, κοινωνικής και εταιρικής διακυβέρνησης (ESG) στη στρατηγική και τις επενδύσεις της κάθε εταιρείας είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση ότι η βιωσιμότητα παραμένει βασικός τομέας εστίασης για τον οργανισμό.

Τελικά, με την προώθηση καινοτόμων επιχειρηματικών προτάσεων και τη δέσμευση για την διαφύλαξη των οικοσυστημάτων, οι εταιρείες μπορούν να εφαρμόσουν μια πολιτική βιώσιμης ανάπτυξης, τηρώντας παράλληλα τους νόμους του ελεύθερου ανταγωνισμού και αποφεύγοντας μονοπωλιακές καταστάσεις που μπορεί να εμποδίσουν τη διαδικασία πράσινης μετάβασης.

Κατά τη μέτρηση της επιτυχίας των προγραμμάτων βιώσιμης ανάπτυξης, οι βασικοί δείκτες απόδοσης διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη μέτρηση της προόδου και του αντίκτυπου. Αυτοί οι δείκτες χρησιμεύουν ως βάση για την αξιολόγηση της κατεύθυνσης και του ρυθμού της αλλαγής, καθορίζοντας τελικά την αποτελεσματικότητα των πρωτοβουλιών βιώσιμης ανάπτυξης. Συγκεκριμένα, οι βασικοί δείκτες απόδοσης περιλαμβάνουν διάφορους ποσοτικούς στόχους που θέτει η ΕΕ σε κρίσιμους τομείς, όπως η κλιματική αλλαγή, η βιοποικιλότητα, η κατανάλωση ενέργειας, η εκπαίδευση και ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων. Για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας αυτών των προγραμμάτων, ελέγχονται οι τάσεις των δεικτών, με έμφαση στον μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης σε μια πενταετία για να διαπιστωθούν οι πρόοδοι ως προς την επίτευξη των καθορισμένων στόχων της ΕΕ. Για παράδειγμα, δείκτες όπως οι ωριαίες αποδοχές των γυναικών χρησιμεύουν ως κρίσιμα σημεία αναφοράς για τη μέτρηση της επιτυχίας των προσπάθειών βιώσιμης ανάπτυξης. Καθώς αυτοί οι δείκτες συνεχίζουν να εξελίσσονται και να βελτιώνονται, παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες για τον συνολικό αντίκτυπο και την πρόοδο των προγραμμάτων βιώσιμης ανάπτυξης, καθοδηγώντας τις μελλοντικές δράσεις και στρατηγικές σε αυτόν τον ουσιαστικό τομέα.

Η συνεχής αξιολόγηση αποτελεί ακρογωνιαίό λίθο για την ενίσχυση των πρακτικών της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (ΕΚΕ) με την πάροδο του χρόνου για διάφορους λόγους. Πρώτον, επιτρέπει τον εντοπισμό συγκεκριμένων θεμάτων που σχετίζονται με τον ανταγωνισμό τα οποία ενδέχεται να προκύψουν και να απαιτήσουν συνεχή παρακολούθηση. Με τη συνεχή αξιολόγηση των πρακτικών ΕΚΕ, οι εταιρείες μπορούν να ανιχνεύσουν οποιοσδήποτε πιθανές αντιανταγωνιστικές συμπεριφορές, όπως το

"green-washing" και να διασφαλίσουν ότι η συνεισφορά τους ευθυγραμμίζεται με τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης. Επιπλέον, μέσω μιας διαδικασίας συνεχούς αξιολόγησης, οι εταιρείες μπορούν να μετρήσουν την αποτελεσματικότητα των πρωτοβουλιών ΕΚΕ και να κάνουν προσαρμογές για να διασφαλίσουν ότι οι επιχειρηματικές τους προτάσεις επηρεάζουν θετικά το δημόσιο συμφέρον. Αυτή η επαναληπτική διαδικασία αξιολόγησης και προσαρμογής είναι ζωτικής σημασίας για τις εταιρείες που προσπαθούν να τηρήσουν τα ηθικά πρότυπα και να ενισχύσουν τον συνολικό κοινωνικό και περιβαλλοντικό αντίκτυπό τους.

Κεφάλαιο 4^ο: Προκλήσεις και ευκαιρίες για την ευημερία των εργαζομένων σε ένα πλαίσιο βιώσιμης ανάπτυξης

Η αειφόρος ανάπτυξη είναι μια πολύπλευρη έννοια που στοχεύει στην εξισορρόπηση της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής προόδου και της προστασίας του περιβάλλοντος. Σε αυτό το πλαίσιο, οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες για την ευημερία των εργαζομένων γίνονται ολοένα και πιο σημαντικές

καθώς οι οργανισμοί περιηγούνται στην πολυπλοκότητα ενός μεταβαλλόμενου κόσμου. Οι περιβαλλοντικές προκλήσεις, όπως η υποβάθμιση και η έκθεση σε ρύπους, έχουν άμεσες επιπτώσεις στην υγεία και ασφάλεια στην εργασία, επηρεάζοντας την ευημερία των εργαζομένων. Ομοίως, κοινωνικές προκλήσεις όπως ο φόρτος εργασίας και οι ανισότητες μπορούν να οδηγήσουν σε μειωμένη παραγωγικότητα και ικανοποίηση μεταξύ των εργαζομένων, επιδεινώνοντας περαιτέρω τις ανησυχίες για την ευημερία. Από την άλλη πλευρά, οι οικονομικές ευκαιρίες παρουσιάζουν δρόμους για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, προσφέροντας δυνατότητες ανάπτυξης και προόδου σε βιώσιμα πλαίσια. Διερευνώντας την αλληλεπίδραση αυτών των παραγόντων, αυτή η ερευνητική εργασία στοχεύει να εμβαθύνει στις περιπλοκές της ενίσχυσης της ευημερίας των εργαζομένων στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης. Μέσα από την εξέταση των επιπτώσεων των περιβαλλοντικών προκλήσεων, των κοινωνικών ανισοτήτων, των οικονομικών προοπτικών και των προοπτικών ανάπτυξης, αυτή η μελέτη επιδιώκει να φωτίσει τις στρατηγικές και τα εμπόδια που σχετίζονται με την προώθηση της βιώσιμης ευημερίας των εργαζομένων σε σύγχρονα οργανωτικά περιβάλλοντα.

4.1 Περιβαλλοντικές προκλήσεις και επιδράσεις στην εργασιακή ευημερία

Οι περιβαλλοντικές προκλήσεις διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση της επαγγελματικής ευημερίας των ατόμων σε διάφορους τομείς. Η δημιουργία ισορροπίας μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και της διατήρησης του περιβάλλοντος είναι απαραίτητη για τη βιώσιμη ανάπτυξη και ευημερία. Η διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας είναι πρωταρχικής σημασίας για τη συνολική ευημερία του εργατικού δυναμικού, τονίζοντας την ανάγκη αντιμετώπισης περιβαλλοντικών προκλήσεων για την παροχή ενός ασφαλούς και ευνοϊκού περιβάλλοντος εργασίας. Προκλήσεις όπως η αποψίλωση των δασών, η ερημοποίηση, η υποβάθμιση του εδάφους, η μείωση

της γονιμότητας, η μη βιώσιμη χρήση νερού, η υπεραλίευση και η υποβάθμιση του θαλάσσιου περιβάλλοντος έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη δημιουργία θέσεων εργασίας και ποιοτικές ευκαιρίες απασχόλησης. Αυτά τα περιβαλλοντικά ζητήματα όχι μόνο επηρεάζουν την ικανότητα εξασφάλισης σταθερών θέσεων εργασίας, αλλά επίσης θέτουν σε κίνδυνο τη διαβίωση εκατομμυρίων ανθρώπων, ιδιαίτερα εκείνων που ήδη αντιμετωπίζουν τη φτώχεια. Επιπλέον, η κλιματική αλλαγή ξεχωρίζει ως εξέχουσα περιβαλλοντική πρόκληση που αποτελεί άμεση απειλή για την επαγγελματική ευημερία, υπογραμμίζοντας περαιτέρω την επείγουσα ανάγκη αντιμετώπισης αυτών των ζητημάτων για την προστασία του εργατικού δυναμικού και του εργασιακού τους περιβάλλοντος. Η αναγνώριση του κεντρικού ρόλου της ενέργειας στην αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων είναι ζωτικής σημασίας, καθώς οι πρακτικές βιώσιμης ενέργειας είναι θεμελιώδεις για τον μετριασμό των περιβαλλοντικών παραγόντων που επηρεάζουν την επαγγελματική ευημερία και τη συνολική κοινωνική ευημερία.

Οι διάφορες κοινωνικές προκλήσεις όπως ο φόρτος εργασίας και οι ανισότητες έχουν βαθύ αντίκτυπο στην ευημερία των εργαζομένων, συμβάλλοντας σε ένα σύνθετο δίκτυο παραγόντων που επηρεάζουν την επαγγελματική ικανοποίηση και υγεία. Ενώ η οικονομική ανάπτυξη παίζει σημαντικό ρόλο στη μείωση της φτώχειας, μια συμμετοχική προσέγγιση που περιλαμβάνει διαστάσεις βιώσιμης ανάπτυξης είναι απαραίτητη για τη μακροπρόθεσμη επιτυχία. Παρά τη μείωση του εισοδηματικού χάσματος μεταξύ των χωρών, υπήρξε μια ανησυχητική αύξηση της ανισότητας εντός των εθνών, υπογραμμίζοντας τις ανισότητες που υπάρχουν ακόμη και σε φαινομενικά ευημερούσες περιοχές. Αυτές οι κοινωνικές ανισότητες μπορεί να οδηγήσουν σε αυξημένα επίπεδα άγχους, δυσαρέσκεια από την εργασία και γενικά μειωμένη ευημερία μεταξύ των εργαζομένων. Σε ένα περιβάλλον όπου ο φόρτος εργασίας είναι συντριπτικός και οι ανισότητες εξακολουθούν να υφίστανται, τα άτομα μπορεί να δυσκολεύονται να διατηρήσουν μια ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, οδηγώντας σε εξάντληση και προκλήσεις ψυχικής υγείας. Επιπλέον, η άνιση πρόσβαση σε πόρους και

ευκαιρίες μπορεί να δημιουργήσει μια αίσθηση αδικίας και αποδυνάμωσης μεταξύ των εργαζομένων, επηρεάζοντας περαιτέρω τη συνολική ευημερία και την παραγωγικότητά τους στο χώρο εργασίας. Η αντιμετώπιση αυτών των κοινωνικών προκλήσεων απαιτεί μια συνολική προσέγγιση που θα λαμβάνει υπόψη όχι μόνο τους οικονομικούς παράγοντες αλλά και τις κοινωνικές δομές και ανισότητες που διαμορφώνουν το εργασιακό περιβάλλον και τις ατομικές εμπειρίες.

Στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης, οι οικονομικές ευκαιρίες για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού έχουν τη δυνατότητα να επιφέρουν μετασχηματιστικές αλλαγές στις κοινωνίες, τις οικονομίες και το περιβάλλον. Εστιάζοντας σε πρωτοβουλίες βιώσιμης ενέργειας, υπάρχουν τεράστιες οικονομικές προοπτικές για την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, που οδηγεί σε προόδους σε διάφορους τομείς και συνολική οικονομική πρόοδο. Τα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη και οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, για παράδειγμα, μπορούν να ενισχύσουν σημαντικά τα οικονομικά τους κέρδη υιοθετώντας βιώσιμες πρακτικές στη διαχείριση της αλιείας, της υδατοκαλλιέργειας και του τουρισμού, δημιουργώντας έτσι περισσότερες ευκαιρίες για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού. Η συνεργασία μεταξύ διαφορετικών ενδιαφερομένων, όπως επιχειρήσεις, καταναλωτές, ερευνητές, επιστήμονες, λιανοπωλητές, μέσα ενημέρωσης και φορείς είναι απαραίτητη για τη μεγιστοποίηση των οικονομικών οφελών από την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού με βιώσιμο τρόπο. Η βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο όχι μόνο στην αύξηση των κερδών της οικονομικής ευημερίας, αλλά και στη μείωση της εξάντλησης των πόρων, της υποβάθμισης του περιβάλλοντος και της ρύπανσης, ενισχύοντας έτσι τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Επιπλέον, η εφαρμογή βιώσιμων πρακτικών όχι μόνο ενισχύει την οικονομική ανταγωνιστικότητα, αλλά συμβάλλει επίσης στην ανακούφιση της φτώχειας μέσω της δημιουργίας πράσινων και αξιοπρεπών θέσεων εργασίας, ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες. Υιοθετώντας τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, είναι δυνατό να αποσυνδεθεί η οικονομική ανάπτυξη από την περιβαλλοντική βλάβη, οδηγώντας σε ένα σενάριο όπου η

οικονομική πρόοδος δεν έρχεται σε βάρος της οικολογικής υποβάθμισης. Επιπλέον, η προώθηση των παγκόσμιων βελτιώσεων της αποδοτικότητας των πόρων μπορεί να ανοίξει νέες οικονομικές ευκαιρίες για τις αναπτυσσόμενες χώρες, ενώ οι ανεπτυγμένες χώρες αναμένεται να πρωτοστατήσουν στην προώθηση της παγκόσμιας αποδοτικότητας των πόρων για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Η ενίσχυση της δημιουργίας επαγγελματικών ικανοτήτων στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική αξιοποίηση των οικονομικών ευκαιριών για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης, διασφαλίζοντας τη χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμη ανάπτυξη για όλα τα τμήματα της κοινωνίας.

4.2 Περιβαλλοντικές προκλήσεις και επιπτώσεις στην επαγγελματική ευημερία

Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος εγκυμονεί σημαντικούς κινδύνους για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, συγκεντρώνοντας την προσοχή από τον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης. Αυτή η ευαισθητοποίηση οδήγησε στη λήψη προληπτικών μέτρων ως απάντηση σε περιβαλλοντικές ανησυχίες, όπως η αειφόρος χρήση των φυσικών πόρων. Ο τομέας της υγειονομικής περίθαλψης αναγνωρίζει τις δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής τόσο στο περιβάλλον όσο και στην ανθρώπινη υγεία, ωθώντας τις πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση αυτών των πιεστικών ζητημάτων. Αναγνωρίζοντας τη διασύνδεση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και της επαγγελματικής υγείας, οι επαγγελματίες υγείας προσπαθούν να μετριάσουν τους κινδύνους και να προωθήσουν ένα υγιέστερο και ασφαλέστερο περιβάλλον εργασίας για άτομα σε διάφορους κλάδους.

Η έκθεση σε ρύπους στο χώρο εργασίας μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ευημερία των εργαζομένων, ιδιαίτερα στο πλαίσιο περιβαλλοντικών προκλήσεων όπως η κλιματική αλλαγή. Καθώς η μέση θερμοκρασία του πλανήτη αυξάνεται λόγω των ανθρώπινων δραστηριοτήτων,

οι επιπτώσεις της έκθεσης σε ρύπους γίνονται όλο και πιο ανησυχητικές για τους εργαζόμενους. Η κλιματική αλλαγή όχι μόνο συμβάλλει στην αποψίλωση των δασών και στην ερημοποίηση, αλλά επιδεινώνει επίσης την παρουσία ρύπων σε επαγγελματικούς χώρους, θέτοντας κινδύνους για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων. Κατά την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, η έννοια των πράσινων δεξιοτήτων αναδεικνύεται ως μια κρίσιμη λύση για τον μετριασμό των επιβλαβών επιπτώσεων των ρύπων στην ευημερία των εργαζομένων. Εξοπλίζοντας τους εργαζόμενους με τις απαραίτητες δεξιότητες για την προσαρμογή και την καταπολέμηση των περιβαλλοντικών προκλήσεων, οι οργανισμοί μπορούν να δώσουν προτεραιότητα στην υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων τους, ενώ παράλληλα προωθούν βιώσιμες πρακτικές στο χώρο εργασίας. Επιπλέον, η ενίσχυση ενός εργασιακού περιβάλλοντος που δίνει έμφαση στην ανθεκτικότητα στο στρες και τους περιβαλλοντικούς κινδύνους είναι απαραίτητη για τη διαφύλαξη της ευημερίας των εργαζομένων εν μέσω αυξανόμενης έκθεσης σε ρύπους (Graafland & Ven, 2006).

Για να διασφαλιστεί η ευημερία των εργαζομένων στον αγροτικό τομέα, οι οργανισμοί πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στην προσαρμογή στο μεταβαλλόμενο κλίμα.¹ Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την επένδυση σε προηγμένες τεχνολογίες και την υιοθέτηση πρακτικών που μπορούν να συμβάλουν στον μετριασμό των δυσμενών επιπτώσεων των περιβαλλοντικών προκλήσεων στις γεωργικές δραστηριότητες. Αγκαλιάζοντας καινοτόμες λύσεις, οι οργανισμοί μπορούν όχι μόνο να προστατεύσουν την επαγγελματική ευημερία αλλά και να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα της γεωργικής παραγωγής ενόψει των μεταβαλλόμενων περιβαλλοντικών συνθηκών.² Επιπλέον, οι οργανισμοί μπορούν να διαφοροποιήσουν τις πηγές γεωργικής παραγωγής τους ως στρατηγική προσέγγιση για την αντιμετώπιση της πιθανής απώλειας καλλιεργήσιμης γης που προκύπτει από περιβαλλοντικές προκλήσεις. Κατανέμοντας την παραγωγή σε διαφορετικές τοποθεσίες και αξιοποιώντας

---

¹ “Αειφορία” Available at: <http://www.hellagrolip.gr/sustainability>

² “Environmental Sustainability” Available at: <https://soapboxie.com/social-issues/The-Environmental-Economic-and-Social-Components-of-Sustainability>

διαφορετικές μεθόδους, οι οργανισμοί μπορούν να μειώσουν την ευπάθεια των δραστηριοτήτων τους σε περιβαλλοντικούς κινδύνους, ενισχύοντας τελικά την ανθεκτικότητα του εργατικού δυναμικού τους και συμβάλλοντας στη μακροπρόθεσμη επαγγελματική ευημερία (Aguilera et al., 2007).

4.3 Κοινωνικές προκλήσεις: Εργασιακή επιβάρυνση και Ανισότητες

Η κατανομή του φόρτου εργασίας μεταξύ των εργαζομένων, ιδίως στο πλαίσιο της τηλεργασίας, παίζει καθοριστικό ρόλο στον καθορισμό της ευημερίας και της παραγωγικότητάς τους. Η έρευνα δείχνει ότι η τηλεργασία, ιδιαίτερα όταν συνδυάζεται με οικιακές υποχρεώσεις, μπορεί να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην ευημερία των γυναικών λόγω αυξημένου φόρτου εργασίας. Επιπλέον, οι εργαζόμενοι που είναι διαρκώς εφημερίες και αγωνίζονται να αποσυνδεθούν από την εργασία μπορεί να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχική και σωματική τους υγεία, επηρεάζοντας τελικά τη συνολική τους ευημερία. Ο υπερβολικός φόρτος εργασίας οδηγεί συχνά σε παρατεταμένες ώρες εργασίας και ανεπαρκείς περιόδους ανάπαυσης, οδηγώντας σε μείωση της παραγωγικότητας των εργαζομένων. Αυτή η ανισορροπία στον φόρτο εργασίας μπορεί να επεκταθεί τόσο στον επαγγελματικό όσο και στον ιδιωτικό τομέα, επιδεινώνοντας περαιτέρω τις αρνητικές επιπτώσεις στην ευημερία των εργαζομένων. Μελέτες έχουν δείξει ότι περίπου το 40% των τακτικών τηλεεργαζομένων ξεκουράζονται λιγότερες από 11 ώρες καθημερινά, υπονοώντας μια πιθανή σχέση μεταξύ του φόρτου εργασίας, της ανεπαρκούς ανάπαυσης και των επιπτώσεών τους στην ευημερία και την παραγωγικότητα των εργαζομένων. Η άνιση κατανομή της οικιακής εργασίας, ειδικά μεταξύ των φύλων, μπορεί να εμποδίσει την επαγγελματική ανέλιξη και την παραγωγικότητα των γυναικών, υπογραμμίζοντας τη σημασία της δίκαιης κατανομής του φόρτου εργασίας για τη βελτίωση της συνολικής ευημερίας και παραγωγικότητας των εργαζομένων. Για να διασφαλιστεί η ισότητα και η

ευημερία μεταξύ των εργαζομένων, είναι σημαντικό να διατηρηθεί ίσος φόρτος εργασίας στο γραφείο, προωθώντας την παραγωγικότητα και την ικανοποίηση των εργαζομένων (Newman et al., 2014).

Οι ανισότητες στο χώρο εργασίας έχουν εκτεταμένες συνέπειες στην ικανοποίηση και την ευημερία του ανθρώπινου δυναμικού. Αυτές οι ανισότητες μπορούν να δημιουργήσουν σταθερά υψηλά επίπεδα άγχους μεταξύ των εργαζομένων, επηρεάζοντας τη συνολική ψυχική υγεία και την ικανοποίηση από την εργασία τους. Τέτοιες ανισότητες μπορεί να διαταράξουν την ισορροπία επαγγελματικής και προσωπικής ζωής για τους εργαζόμενους, οδηγώντας σε πρόσθετη πίεση και δυσαρέσκεια τόσο στον προσωπικό όσο και στον επαγγελματικό τομέα (Becker, 2009). Το οικονομικό άγχος είναι ένα άλλο σημαντικό αποτέλεσμα των ανισοτήτων στο χώρο εργασίας, με πολλούς εργαζόμενους να αισθάνονται ανασφαλείς για την οικονομική τους σταθερότητα και τις προοπτικές συνταξιοδότησης.

Ως αποτέλεσμα αυτών των προκλήσεων, οι εργαζόμενοι μπορεί να είναι πιο διατεθειμένοι να απορρίψουν αναθέσεις εργασίας ή θέσεις που δεν ευθυγραμμίζονται με τις αξίες τους, μειώνοντας περαιτέρω την εργασιακή ικανοποίηση και τη δέσμευσή τους. Κατά συνέπεια, τα προβλήματα ψυχικής υγείας στο χώρο εργασίας και η επαγγελματική εξουθένωση γίνονται διαδεδομένα, συμβάλλοντας στη δυσαρέσκεια από την εργασία και οδηγώντας σε αύξηση τα ποσοστά εναλλαγής εργασίας (Shin et al., 2016). Επιπλέον, η έλλειψη ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής και οι περιορισμένες ευκαιρίες κατάρτισης και ανάπτυξης μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την ικανοποίηση των εργαζομένων και τη συνολική ευημερία, υπογραμμίζοντας την κρίσιμη σημασία της αντιμετώπισης των ανισοτήτων στον εργασιακό χώρο για την προώθηση ενός θετικού εργασιακού περιβάλλοντος και τη διατήρηση ταλέντων στους οργανισμούς. Η σωρευτική επίδραση αυτών των ανισοτήτων μπορεί να φανεί στα ανησυχητικά στατιστικά στοιχεία που υποδεικνύουν υψηλά επίπεδα οικονομικής ανησυχίας, εργασιακής δυσαρέσκειας και έλλειψης αισιοδοξίας μεταξύ των Gen Z και των millennials, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για τις επιχειρήσεις να δώσουν προτεραιότητα

στην ισότητα και την ένταξη για να υποστηρίξουν την ψυχική υγεία και ευημερία του εργατικού τους δυναμικού (Park και Levy, 2014).

Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση κοινωνικών προκλήσεων, όπως ο φόρτος εργασίας και οι ανισότητες εντός των οργανισμών, είναι επιτακτική ανάγκη να εφαρμοστούν ποικίλες στρατηγικές που προάγουν μια υγιή ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής και αντιμετωπίζουν συστημικά ζητήματα. Ένα κρίσιμο βήμα είναι να τεθούν σαφή όρια μεταξύ της επαγγελματικής και της προσωπικής ζωής με τον καθορισμό και τον σεβασμό συγκεκριμένων ωρών εργασίας. Με αυτόν τον τρόπο, οι οργανισμοί μπορούν να βοηθήσουν τους εργαζόμενους να διατηρήσουν μια ισορροπία μεταξύ των επαγγελματικών τους ευθυνών και της προσωπικής τους ευημερίας, μετριάζοντας τελικά τις αρνητικές επιπτώσεις του υπερβολικού φόρτου εργασίας και προωθώντας την ισότητα στην πρόσβαση στον ελεύθερο χρόνο. Επιπλέον, οι οργανισμοί θα πρέπει να αναγνωρίζουν και να εκτιμούν την εργασία φροντίδας στο πλαίσιο ερευνητικών δραστηριοτήτων για την αντιμετώπιση της έμφυλης εργασιακής επισφάλειας και των ανισοτήτων. Αναγνωρίζοντας τη σημασία της εργασίας φροντίδας και εφαρμόζοντας στρατηγικές για την υποστήριξη ατόμων με ευθύνες φροντίδας, οι οργανισμοί μπορούν να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον εργασίας χωρίς αποκλεισμούς και δικαιοσύνη. Επιπλέον, η αντιμετώπιση της κρίσης της οικονομίας της περίθαλψης, ιδιαίτερα σε ευάλωτους πληθυσμούς, είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση κοινωνικών προκλήσεων όπως ο φόρτος εργασίας και οι ανισότητες. Οι οργανισμοί μπορούν να αναπτύξουν νέες στρατηγικές που εκτείνονται πέρα από τις παραδοσιακές μετρήσεις παραγωγικότητας για να καταγράψουν τον αντίκτυπο της εργασίας φροντίδας, τις συνέπειες της ψυχικής υγείας και άλλες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες ερευνήτριες. Επαναξιολογώντας τα υπάρχοντα μέτρα επιτυχίας και παραγωγικότητας, οι οργανισμοί μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα και να αντιμετωπίσουν την πολυπλοκότητα των κοινωνικών προκλήσεων στο χώρο εργασίας (Park και Levy, 2014).

4.4 Οικονομικές ευκαιρίες και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού

Οι οικονομικές ευκαιρίες αποτελούν ακρογωνιαίο λίθο για την ενίσχυση της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού.³ Οι οργανισμοί δίνει μεγάλη αξία στο πώς οι οικονομικές ευκαιρίες μπορούν να προσελκύσουν και να διατηρήσουν εξειδικευμένα στελέχη, εμπλουτίζοντας έτσι τη δεξαμενή ταλέντων εντός της εταιρείας. Ως μέρος της ολοκληρωμένης στρατηγικής τους για την ανατροφή και την προώθηση των εργαζομένων, οι επιχειρήσεις διασφαλίζουν ότι οι οικονομικές ευκαιρίες ενσωματώνονται στην προσέγγισή τους για τη φροντίδα και την ανάπτυξη των εργαζομένων. Αναγνωρίζοντας τον κεντρικό ρόλο που διαδραματίζουν οι οικονομικές ευκαιρίες στην προώθηση της ανάπτυξης, πολλές επιχειρήσεις έχουν εφαρμόσει ένα πρόγραμμα ανάπτυξης εργαζομένων που στοχεύει να παρέχει ευκαιρίες σε όλους τους εργαζόμενους να προχωρήσουν και να ευδοκιμήσουν εντός του οργανισμού. Αυτό το πρόγραμμα έχει σχεδιαστεί ειδικά για να ενισχύσει όχι μόνο τις δεξιότητες και τις γνώσεις των εργαζομένων, αλλά και να τους ενδυναμώσει μέσω διαφόρων οικονομικών ευκαιριών, τροφοδοτώντας περαιτέρω την επαγγελματική τους ανάπτυξη και συμβάλλοντας στη συνολική ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού εντός τους (Drexhage & Murphy, 2010).

Για να διασφαλιστεί ότι η ευημερία των εργαζομένων αποτελεί προτεραιότητα, οι οργανισμοί μπορούν να υιοθετήσουν στρατηγικές που ευθυγραμμίζονται με τους «Στόχους Ατζέντας 2030 - Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης» που ορίστηκαν από τον ΟΗΕ το 2015. Αυτοί οι στόχοι παρέχουν ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την οικονομική ανάπτυξη που περιλαμβάνει την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων και εκπαίδευση για όλους τους εργαζόμενους. Εφαρμόζοντας εκτεταμένα προγράμματα ανάπτυξης εργαζομένων που εστιάζουν στην ενίσχυση των γνώσεων και των δεξιοτήτων,

---

³ “Economic sustainability definition” Available at: <https://www.kth.se/en/om/miljo-hallbar-utveckling/utbildning-miljo-hallbar-utveckling/verktygslada/sustainable-development/ekonomisk-hallbarhet-1.431976>

οι οργανισμοί μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της ευημερίας των εργαζομένων, ενώ παράλληλα προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη στις κοινότητές τους. Δίνοντας προτεραιότητα στην ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων και επενδύοντας στην εκπαίδευση, οι οργανισμοί μπορούν να δημιουργήσουν ένα πιο δίκαιο και χωρίς αποκλεισμούς εργασιακό περιβάλλον, όπου θα προωθείται η ατομική ανάπτυξη και θα συμβάλλει στην οικονομική ευημερία σε παγκόσμια κλίμακα.

Η επένδυση στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου εντός της σφαίρας της βιώσιμης ανάπτυξης παρουσιάζει μια διπλή πρόκληση και ένα τοπίο ευκαιριών. Μία από τις προκλήσεις περιστρέφεται γύρω από την ανάγκη προσεκτικής στάθμισης των δαπανών έναντι των οφελών και της αποφυγής των σπάταλων δαπανών κατά την επένδυση στην ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου (Cascio, 2008). Επιπλέον, η έλλειψη ευρύτερης αναγνώρισης για καινοτόμες μεθόδους και μοντέλα περιπλέκει την αποτίμηση των ανθρώπινων πόρων, εμποδίζοντας την ακριβή εκτίμηση της πραγματικής αξίας των εργαζομένων για τον οργανισμό. Από την άλλη πλευρά, εμφανίζεται μια ευκαιρία στην ικανότητα χρήσης σύγχρονων εργαλείων και τεχνολογιών για την ενίσχυση των επενδύσεων στην ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου, οδηγώντας σε βελτιωμένες δεξιότητες και ικανότητες μεταξύ των εργαζομένων, γεγονός που συμβάλλει άμεσα στις προσπάθειες βιώσιμης ανάπτυξης. Η παροχή ευκαιριών ανάπτυξης και η καλλιέργεια μιας κουλτούρας συνεχούς μάθησης και αξιοκρατίας μπορεί να αποφέρει σημαντικά οφέλη, όπως υψηλή απόδοση επένδυσης και επιτυχημένη εσωτερική ανάπτυξη ταλέντων εντός του οργανισμού. Με την ανανέωση, την εκπαίδευση και την ανάπτυξη των δυνατοτήτων των εργαζομένων, οι επιχειρήσεις μπορούν να διαχειριστούν αποτελεσματικά το ανθρώπινο δυναμικό τους, το οποίο είναι απαραίτητο για την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης.

4.5 Προοπτικές ανάπτυξης

Είναι σημαντικό για τους εργαζόμενους να έχουν πλήρη κατανόηση των πολιτικών και των στόχων της εταιρείας τους. Για να επιτευχθεί αυτό, οι εταιρείες πρέπει να εφαρμόσουν εξειδικευμένα προγράμματα κατάρτισης για να εξασφαλίσουν τη σαφήνεια των στόχων μεταξύ των εργαζομένων τους. Μέσω της εκπαίδευσης, οι εργαζόμενοι μπορούν να βελτιώσουν τόσο τις επιδόσεις όσο και τα προσόντα τους, με αποτέλεσμα τη βελτίωση της συνολικής απόδοσης της εταιρείας. Οι συνθήκες εργασίας, ιδιαίτερα η ασφάλεια και η υγιεινή, παίζουν επίσης καθοριστικό ρόλο στην απόδοση των εργαζομένων. Ανεπαρκή μέτρα ασφάλειας και υγιεινής έχουν παρατηρηθεί ότι επηρεάζουν αρνητικά τα κίνητρα και την απόδοση των εργαζομένων. Επιπλέον, η αποτελεσματική επικοινωνία εντός του χώρου εργασίας, τόσο μεταξύ των εργαζομένων όσο και μεταξύ των εργαζομένων και των προϊσταμένων, είναι ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση της συνεργασίας και της κατανόησης. Η επικοινωνία είναι μια συνεχής διαδικασία που διευκολύνει την ανταλλαγή ιδεών, πληροφοριών και γνώσεων. Τέλος, ο μισθός που παρέχεται στους εργαζόμενους επηρεάζει σημαντικά την απόδοσή τους. Για αυτό το λόγο, είναι επιτακτική ανάγκη οι μισθοί να είναι δίκαιοι και ανάλογοι με την εργασία που επιτελούν οι εργαζόμενοι. Η συσχέτιση μεταξύ της ικανοποίησης των εργαζομένων και της εργασιακής απόδοσης είναι εμφανής. Οι εταιρείες που δίνουν προτεραιότητα στην ποιότητα του χώρου εργασίας έχει αποδειχθεί ότι μεγιστοποιούν την απόδοση των εργαζομένων, όπως υποστηρίζεται από έρευνα (Becker, 2009). Παράγοντες όπως η εργονομία, ο φωτισμός, η αισθητική, η θερμοκρασία, η καθαριότητα και οι χώροι διαλείμματος παίζουν ρόλο στην απόδοση των εργαζομένων.

Η βελτίωση της ευημερίας των εργαζομένων στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης απαιτεί μια πολύπλευρη προσέγγιση που θα αντιμετωπίζει διάφορες πτυχές της αγοράς εργασίας και της οργανωτικής δυναμικής. Μια κρίσιμη πτυχή περιλαμβάνει την κατανομή της εργασίας και του κεφαλαίου μεταξύ των επιχειρήσεων, καθώς η βελτιστοποίηση αυτής της κατανομής θα

μπορούσε ενδεχομένως να οδηγήσει σε βελτιωμένη ευημερία των εργαζομένων, προωθώντας παράλληλα τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης. Η αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού που προκύπτουν από τη γήρανση του πληθυσμού στις μεγάλες οικονομίες είναι απαραίτητη για την αναζωογόνηση της μεσοπρόθεσμης ανάπτυξης και τελικά για την ευημερία των εργαζομένων σε ευρύτερη κλίμακα. Επιπλέον, οι εξελίξεις στην τεχνολογία και στην κατανομή των πόρων μετά την κρίση του 2019-2021 μπορούν να διευκολύνουν την κίνηση της εργασίας και του κεφαλαίου προς πιο παραγωγικούς τομείς, ενισχύοντας έτσι την ευημερία των εργαζομένων στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης. Η συμπερίληψη, η ποικιλομορφία και η ισότητα διαδραματίζουν επίσης κεντρικό ρόλο στην προώθηση της ευημερίας των εργαζομένων στο πλαίσιο των παραδειγμάτων βιώσιμης ανάπτυξης, με συναίνεση ως προς τη σημασία τους μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερομένων. Ωστόσο, παρά την αυξανόμενη αναγνώριση της σημασίας των παραπάνω, εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με την αργή πρόοδο στην επίτευξη αυτών των στόχων, παρεμποδίζοντας ενδεχομένως τις προσπάθειες για τη βελτίωση της ευημερίας των εργαζομένων σε οργανωτικά περιβάλλοντα. Οι ηγέτες των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε παγκόσμιο επίπεδο αναγνωρίζουν την ανάγκη προώθησης της διαφορετικότητας στο χώρο εργασίας, ιδιαίτερα σε ανώτερα επίπεδα ηγεσίας, ως μέσο για την ενίσχυση της ευημερίας των εργαζομένων και την προώθηση των ατζέντηδων βιώσιμης ανάπτυξης. Είναι προφανές ότι ο μακροπρόθεσμος στρατηγικός σχεδιασμός, σε συνδυασμό με τη δέσμευση για ακρόαση των ανησυχιών των εργαζομένων, είναι πρωταρχικής σημασίας για την επίτευξη σταθερών βελτιώσεων στην ευημερία των εργαζομένων, αποφεύγοντας βραχυπρόθεσμες, μη βιώσιμες λύσεις. Καθώς το παγκόσμιο επιχειρηματικό τοπίο εξελίσσεται, οι ηγέτες συνειδητοποιούν όλο και περισσότερο την επιτακτική ανάγκη δημιουργίας ενός δικαιότερου και πιο ισορροπημένου περιβάλλοντος για την προώθηση της ευημερίας των εργαζομένων στο ευρύτερο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης, σηματοδοτώντας μια θετική τροχιά προς μακροπρόθεσμες βελτιώσεις σε αυτόν τον κρίσιμο τομέα. Παρά τις υπάρχουσες προκλήσεις, υπάρχει αισιοδοξία για μελλοντικές εξελίξεις στην παγκόσμια βιώσιμη ανάπτυξη, προσφέροντας

ελπίδα για βελτιωμένη ευημερία των εργαζομένων στο πλαίσιο του παραδείγματος της αειφόρου ανάπτυξης.

Οι οργανισμοί που στοχεύουν στη βελτίωση της ευημερίας των εργαζομένων πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο ευθυγράμμισης των αναπτυξιακών τους στρατηγικών με το τρέχον και το μελλοντικό οικονομικό τοπίο. Καθώς η παγκόσμια ανάπτυξη αναμένεται να επιβραδυνθεί τα επόμενα χρόνια, οι οργανισμοί πρέπει να προσαρμόσουν τις στρατηγικές τους για να πλοηγηθούν αποτελεσματικά σε αυτό το απαιτητικό περιβάλλον. Σύμφωνα με μια μελέτη της FAZ, οι ρυθμοί ανάπτυξης αναμένεται να μειωθούν σημαντικά, καθιστώντας αναγκαία μια αλλαγή στις οργανωτικές προσεγγίσεις για την προώθηση της ευημερίας των εργαζομένων ενόψει της οικονομικής αβεβαιότητας. Στην Ελλάδα, όπου ο κατασκευαστικός τομέας παρουσιάζει ισχυρές προοπτικές ανάπτυξης, οι οργανισμοί μπορούν να κεφαλαιοποιήσουν αυτή τη θετική τάση ενσωματώνοντας πρωτοβουλίες ευημερίας στις αναπτυξιακές τους στρατηγικές. Μια μελέτη του IOBE υπογραμμίζει τη δυναμική φύση του κατασκευαστικού τομέα, τονίζοντας την ανάγκη οι οργανισμοί να αξιοποιήσουν αυτή την ανάπτυξη προς όφελος της ευημερίας των εργαζομένων τους. Επιπλέον, ο κλάδος της κρουαζιέρας στην Ελλάδα παρουσιάζει πολλά υποσχόμενες προοπτικές ανάπτυξης, προσφέροντας ευκαιρίες στους οργανισμούς να βελτιώσουν την ευημερία των εργαζομένων μέσω πρωτοβουλιών όπως η αναβάθμιση των λιμενικών εγκαταστάσεων και η περιφερειακή επέκταση. Ευθυγραμμίζοντας τις αναπτυξιακές τους στρατηγικές με τις θετικές προοπτικές ανάπτυξης σε διάφορους τομείς, οι οργανισμοί μπορούν να δημιουργήσουν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την προώθηση της ευημερίας των εργαζομένων και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης ενόψει των οικονομικών προκλήσεων.

Η επίτευξη βιώσιμων προοπτικών ευημερίας και ανάπτυξης των εργαζομένων μπορεί να παρεμποδιστεί από ποικίλα εμπόδια, τόσο εξωτερικά όσο και εσωτερικά. Ένα σημαντικό εξωτερικό εμπόδιο είναι ο βραδύτερος ρυθμός με τον οποίο οι λιγότερο ανεπτυγμένες οικονομίες είναι σε θέση να καλύψουν τη διαφορά με τις πιο ανεπτυγμένες. Αυτή η απόκλιση στην

οικονομική ανάπτυξη μπορεί να δημιουργήσει ανισότητες στην ευημερία των εργαζομένων και να περιορίσει τις προοπτικές ανάπτυξης για τα άτομα σε αυτές τις περιοχές (Berger et al., 2006). Επιπλέον, η στασιμότητα στα επίπεδα εκπαίδευσης αποτελεί ένα εσωτερικό εμπόδιο που θα μπορούσε να εμποδίσει την προώθηση της βιώσιμης ευημερίας των εργαζομένων και των προοπτικών ανάπτυξης. Χωρίς συνεχή μάθηση και ανάπτυξη δεξιοτήτων, οι εργαζόμενοι μπορεί να δυσκολεύονται να προσαρμοστούν στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις εργασίας και στις απαιτήσεις της αγοράς, επηρεάζοντας τελικά τη συνολική τους ευημερία. Η αυξανόμενη δυσκολία στην επίτευξη τεχνολογικών καινοτομιών θέτει ένα άλλο εμπόδιο για την επίτευξη βιώσιμων προοπτικών ευημερίας και ανάπτυξης των εργαζομένων. Οι τεχνολογικές εξελίξεις είναι ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση της παραγωγικότητας και τη δημιουργία νέων ευκαιριών για τους εργαζόμενους, αλλά οι προκλήσεις στην καινοτομία μπορούν να επιβραδύνουν την πρόοδο και να περιορίσουν τις δυνατότητες ανάπτυξης σε αυτούς τους τομείς. Αυτά τα εμπόδια υπογραμμίζουν συλλογικά τις περίπλοκες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν για να διασφαλιστεί η βιώσιμη ευημερία των εργαζομένων και οι προοπτικές ανάπτυξης σε ένα ταχέως εξελισσόμενο παγκόσμιο τοπίο (Collier & Esteban, 2007).

Κεφάλαιο 5^ο: Συμπεράσματα

Η παρούσα ερευνητική εργασία εμβαθύνει στην περίπλοκη σχέση μεταξύ των περιβαλλοντικών προκλήσεων, των κοινωνικών ανισοτήτων, των οικονομικών ευκαιριών και της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού στο πλαίσιο της ευημερίας των εργαζομένων υπό το πρίσμα της βιώσιμης ανάπτυξης. Υπογραμμίζει την ανάγκη να επιτευχθεί μια ισορροπία μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και της διατήρησης του περιβάλλοντος για τη διασφάλιση μακροπρόθεσμης ευημερίας και επαγγελματικής ευημερίας. Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, που επιδεινώνεται από ζητήματα όπως η

κλιματική αλλαγή, η αποψίλωση των δασών και η μη βιώσιμη χρήση των πόρων, εγκυμονεί σημαντικούς κινδύνους για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων, υπογραμμίζοντας την επείγουσα ανάγκη αντιμετώπισης αυτών των προκλήσεων. Κοινωνικοί παράγοντες όπως ο φόρτος εργασίας, οι ανισότητες και η έλλειψη πρόσβασης σε πόρους επιδεινώνουν περαιτέρω την πολυπλοκότητα της προώθησης της ευημερίας των εργαζομένων και της βιώσιμης ανάπτυξης. Τονίζει τη σημασία των βιώσιμων ενεργειακών πρακτικών, των αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας και της συνεχούς ανάπτυξης δεξιοτήτων για τον μετριασμό αυτών των προκλήσεων και την προώθηση της οικονομικής προόδου. Υπογραμμίζει επίσης το ρόλο της συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών για τη μεγιστοποίηση των οικονομικών οφελών, διασφαλίζοντας παράλληλα μια χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμη ανάπτυξη για όλους. Επιπλέον, διευκρινίζει πώς η υιοθέτηση αρχών βιώσιμης ανάπτυξης μπορεί να αποσυνδέσει την οικονομική ανάπτυξη από την περιβαλλοντική βλάβη, ανοίγοντας το δρόμο για τη δημιουργία πράσινων θέσεων εργασίας και την ανακούφιση της φτώχειας. Η έρευνα εντοπίζει εμπόδια για την επίτευξη βιώσιμης ευημερίας των εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογικών περιορισμών, της στασιμότητας της εκπαίδευσης και των ανισοτήτων στην παγκόσμια αποδοτικότητα των πόρων. Αναγνωρίζοντας και αντιμετωπίζοντας αυτά τα εμπόδια, οι οργανισμοί μπορούν να δημιουργήσουν ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τη βελτίωση της ευημερίας των εργαζομένων, την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και την προώθηση στόχων βιώσιμης ανάπτυξης. Η συζήτηση απαιτεί μια ολιστική προσέγγιση που εξετάζει τη διασύνδεση περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών παραγόντων για την προώθηση της ευημερίας των εργαζομένων και τη διαμόρφωση των προοπτικών ανάπτυξης σε ένα ταχέως εξελισσόμενο παγκόσμιο τοπίο.

Ο πρωταρχικός στόχος αυτής της έρευνας ήταν να εξετάσει την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και να αξιολογήσει τις προόδους που σημειώθηκαν προς την επίτευξη των στόχων της και το πώς οι όποιες μεταρρυθμιστικές αλλαγές επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά την ψυχική ευημερία των εργαζομένων. Επιπλέον, ο στόχος ήταν να προσδιοριστεί το επίπεδο κατανόησης της

βιώσιμης ανάπτυξης μέσα στην κοινωνία και εάν οι στόχοι της είναι επιτεύξιμοι ή απλώς ιδεαλιστικοί.

Τα ευρήματα της έρευνας αποκάλυψαν τη σημασία της βιώσιμης ανάπτυξης, μιας κρίσιμης έννοιας που εμφανίστηκε στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα και τώρα παίζει καθοριστικό ρόλο στη ζωή των ατόμων στον 21ο αιώνα. Έχει γίνει φανερό στην ανθρωπότητα ότι οι ενέργειές του συνόλου των πολιτών και η υπερβολική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, όχι μόνο έχουν ως αποτέλεσμα την καταστροφή του περιβάλλοντος, αλλά και υποβαθμίζουν τις ζωές τους, οδηγώντας στη διάλυση της κοινωνικής συνοχής. Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης περιλαμβάνει τρεις θεμελιώδεις πυλώνες: α) την κοινωνία, β) την οικονομία και γ) το περιβάλλον. Κατά συνέπεια, η αειφόρος ανάπτυξη όχι μόνο ενισχύει το περιβάλλον, αλλά αντιμετωπίζει και κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα ταυτόχρονα. Η υιοθέτηση της βιώσιμης ανάπτυξης επιφέρει ουσιαστικούς μετασχηματισμούς στη ζωή των ανθρώπων, βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής τους.

Από το 1970, έχουν γίνει σημαντικές προσπάθειες για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και την ενίσχυση των τριών πυλώνων της. Αυτή η δέσμευση είναι εμφανής, όχι μόνο σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά και εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου έχουν επιτευχθεί στο πέρασμα των ετών πολυάριθμες συμφωνίες. Συγκεκριμένα, η πρόσφατη «Πράσινη Συμφωνία» αντιπροσωπεύει μια συνολική στρατηγική για βιώσιμη ανάπτυξη εντός της ΕΕ, ενώ η «Ατζέντα 2030» του ΟΗΕ περιγράφει 17 στόχους που χρησιμεύουν ως οδικός χάρτης για την πρόοδο της ανθρωπότητας. Είναι ολοένα και πιο σαφές ότι η αειφόρος ανάπτυξη δεν είναι απλώς μια επιλογή, αλλά μια επιτακτική ανάγκη, και η επίτευξή της εξαρτάται από τη συνεργασία και την αλληλεγγύη των εθνών. Με την πάροδο του χρόνου, αυτοί οι 17 στόχοι έχουν ενσωματωθεί στις κυβερνητικές πολιτικές και έχουν καθοδηγήσει τις ενέργειες διάφορων οργανισμών, αλλά και μεμονωμένων ατόμων προς αυτή την κατεύθυνση.

Μέχρι το 2020, η πλειονότητα των χωρών της ΕΕ σημείωσε αξιόπαινη πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων τους. Ακόμη και η Ελλάδα, παρά το γεγονός ότι δεν συμβαδίζει με τα κράτη της ΕΕ με μεγαλύτερη επιρροή, έκανε

μετρημένα βήματα για την υλοποίηση αυτών των στόχων. Ωστόσο, κατέστη προφανές ότι πολλές χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, ήταν απίθανο να επιτύχουν την πλειονότητα αυτών των στόχων έως το 2030, όπως υποδεικνύεται από διάφορες μετρήσεις. Οι προκλήσεις που έθεσε η πανδημία του COVID-19 και η ρωσο-ουκρανική σύγκρουση περιέπλεξαν ακόμα περαιτέρω τα πράγματα. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, ιδιαίτερα στα αρχικά στάδια που δεν ήταν ακόμη διαθέσιμα αποτελεσματικά εμβόλια, η εστίαση των πάντων απομακρύνθηκε από τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης και στράφηκε κατά κύριο λόγο προς την προτεραιότητα της επιβίωσης των ατόμων, μαζί με την επίλυση περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών ζητημάτων. Είναι πλέον προφανές ότι η πρόοδος των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης κινδυνεύει, γεγονός που απαιτεί ενισχυμένο διάλογο μεταξύ των εθνών και συγκεκριμένες ενέργειες για τον επαναπροσδιορισμό και την επίσπευση της υλοποίησης αυτών των στόχων.

Η πραγματικότητα της βιώσιμης ανάπτυξης απέχει πολύ από το ουτοπικό ιδανικό, αλλά δεν είναι απλό να μεταστραφούν πλήρως από τη μια μέρα στην άλλη οι βαθιά ριζωμένες συνήθειες και να αλλάξει δραματικά η τρέχουσα κατάσταση μέσα σε λίγες δεκαετίες. Οι στόχοι που τέθηκαν για το 2030 μπορεί να είναι δύσκολο να επιτευχθούν, αλλά είναι ενθαρρυντικό να βλέπει κανείς ότι γίνονται κάποιες σημαντικές ενέργειες, έστω και μικρά βήματα, για την υλοποίηση μελλοντικών στόχων. Είναι ενθαρρυντικό να παρατηρεί κανείς μια σταδιακή αύξηση της ευαισθητοποίησης μεταξύ των ατόμων, με πολλούς να αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα τροποποίησης του μοντέλου ζωής.

Ταυτόχρονα, εμπειρικές μελέτες έχουν αποκαλύψει ένα σημαντικό κενό γνώσης μεταξύ της πλειοψηφίας των Ελλήνων σχετικά με τη σημασία, τους στόχους και την εκτέλεση της βιώσιμης ανάπτυξης. Αυτό το έλλειμμα γνώσης μπορεί να αποδοθεί στην έλλειψη έμφασης στις πρακτικές βιώσιμης ανάπτυξης από κυβερνητικούς οργανισμούς, καθώς και στην απάθεια που εκδηλώνουν οι πολίτες. Οι προκλήσεις αυτές συνδυάζονται με το κυρίαρχο πελατειακό σύστημα στην Ελλάδα, το οποίο διαιωνίζει περαιτέρω την αδιαφορία τόσο του κράτους όσο και των πολιτών του για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Στην Ελλάδα, υπάρχει μια ανησυχητική έλλειψη γνώσης μεταξύ των νέων και της κοινωνίας στο σύνολό της. Αυτό, σε συνδυασμό με μια γενική άγνοια των πρακτικών βιώσιμης ανάπτυξης, δείχνει ότι οι ζωές των Ελλήνων δεν έχουν ακόμη επηρεαστεί σε μεγάλο τουλάχιστον βαθμό από την εφαρμογή της βιώσιμης ανάπτυξης. Ωστόσο, με βάση τη θεωρητική ανάλυση και τα υπάρχοντα οικονομικά στοιχεία, είναι σαφές πως η αναδυόμενη οικονομική ανάπτυξη τόσο στην Ελλάδα όσο και παγκοσμίως θα παίξει καθοριστικό ρόλο στην προώθηση της υιοθέτησης βιώσιμων πρακτικών. Σταδιακά μάλιστα θα γίνει κορυφαία προτεραιότητα, όχι μόνο για τους Έλληνες, αλλά και για τους πολίτες άλλων εθνών.

5.1 Συστάσεις για πιθανούς τρόπους δράσης

Υπό το φως των προαναφερθέντων σημείων, προτείνονται διάφορες συστάσεις προς τις αρμόδιες αρχές. Αν και είναι αναμφισβήτητο ότι η πανδημία και ο πόλεμος έχουν εμποδίσει την επίτευξη των στόχων, αυτό δεν πρέπει να χρησιμεύσει ως δικαιολογία για την εγκατάλειψη των όποιων προσπαθειών είχαν ξεκινήσει να γίνονται. Αντίθετα, αυτά τα εμπόδια πρέπει να χρησιμεύσουν ως ένας καταλύτης και μια μεγάλη ευκαιρία για να εντατικοποιηθούν και να οργανωθούν καλύτερα οι προσπάθειές που καταβάλλονται. Ιδιαίτερα στην Ελλάδα, υπάρχει μια ευνοϊκή συγκυρία για την ταχεία αντιμετώπιση των μακροχρόνιων ελλείψεων τόσο στην κυβερνητική διοίκηση όσο και στις υποδομές. Επιπλέον, υπάρχει έλλειψη ευαισθητοποίησης σχετικά με θέματα και πρακτικές βιώσιμης ανάπτυξης στην Ελλάδα.

Αν και αναγνωρίζεται ευρέως ότι έχουν γίνει σημαντικές προσπάθειες για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και την εισαγωγή καινοτόμων ιδεών, είναι σαφές ότι απαιτείται περαιτέρω δράση για την επίτευξη των τιθέμενων στόχων. Μέχρι το 2019, λίγες μόνο χώρες είχαν πραγματικά ενσωματώσει πολιτικές βιωσιμότητας, γεγονός που υποδηλώνει την ανάγκη για εντατικές προσπάθειες. Η παγκόσμια υιοθέτηση αυτών των πολιτικών, αλλά και

η εφαρμογή τους σε εθνικό επίπεδο αυτών των στόχων πρέπει να επισπευσθεί άμεσα. Οι κυβερνήσεις σε κάθε χώρα θα πρέπει να δίνουν κίνητρα σε άτομα και επιχειρήσεις να υιοθετήσουν βιώσιμες πρακτικές. Η Ελλάδα, ειδικότερα, απαιτεί πολυάριθμες πρωτοβουλίες, καθώς η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης δεν έχει αποκτήσει ακόμα ευρεία αποδοχή ούτε έχει ενσωματωθεί στην καθημερινή ζωή των πολιτών της. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη συμμετοχή των νέων, καθώς αντιπροσωπεύουν το μέλλον και μπορούν να καθοδηγήσουν τις μελλοντικές γενιές. Επιπρόσθετα, ο υπερβολικός αριθμός δημόσιων υπηρεσιών στην Ελλάδα αποτελεί ευκαιρία για την έναρξη βιώσιμων πρακτικών, λειτουργώντας ως πρότυπο τόσο για τις ιδιωτικές επιχειρήσεις όσο και για τους απλούς πολίτες.

Είναι ζωτικής σημασίας να επιταχυνθεί η πρωταρχική πρωτοβουλία για την ενσωμάτωση της βιώσιμης ανάπτυξης στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τόσο σε σχολικό όσο και σε πανεπιστημιακό επίπεδο, προκειμένου να ευαισθητοποιηθεί η κοινωνία. Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στη διοργάνωση διαλέξεων, παρουσιάσεων, συνεδρίων και εκδηλώσεων αφιερωμένων σε αυτόν τον σκοπό. Είναι πολύ σημαντικό να παρέχεται η απαραίτητη και στοχευμένη πληροφόρηση στους νέους, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να εσωτερικεύουν τις αρχές και τις δράσεις της βιώσιμης ανάπτυξης από νεαρή ηλικία, ενσωματώνοντάς την ως θεμελιώδη πτυχή του χαρακτήρα τους που θα μεταδώσουν και οι ίδιοι με τη σειρά τους στις μελλοντικές γενιές.

Η αναγκαιότητα της συλλογικής συνείδησης και προσπάθειας για έναν κοινό στόχο είναι εμφανής όχι μόνο στις εκάστοτε κυβερνήσεις, τους οργανισμούς και τις επιχειρήσεις, αλλά και στα ίδια τα άτομα. Έχει πλέον γίνει φανερό στην κοινωνία, τους πολιτικούς, αλλά και τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων ότι απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες και ότι υπάρχει ακόμη μεγάλη απόσταση που πρέπει να διανυθεί προκειμένου να επιτευχθούν οι επιθυμητοί στόχοι. Ως αποτέλεσμα, είναι επιτακτική η εφαρμογή περιβαλλοντικών πολιτικών.

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, η αντιμετώπιση του ζητήματος περιλαμβάνει δύο βασικά στοιχεία. Το πρώτο είναι η διαμόρφωση αποτελεσματικών πολιτικών, αλλά το δεύτερο, και αναμφισβήτητα πιο κρίσιμο, είναι η ενεργός συμμετοχή των ατόμων. Χωρίς τη συμμετοχή των πολιτών, οι πολιτικές, οι συμφωνίες και οι νόμοι δεν έχουν καμία απολύτως σημασία. Είναι αδήριτη ανάγκη να τονιστεί η ύψιστη σημασία της προσωπικής λογοδοσίας για την προώθηση της υιοθέτησης πρακτικών βιώσιμης ανάπτυξης.

Ταυτόχρονα, είναι άκρως απαραίτητο να ενισχυθεί η οικονομική στήριξη για την υιοθέτηση μέτρων βιώσιμης ανάπτυξης στο πλαίσιο των δημόσιων υπηρεσιών, τα οποία περιλαμβάνουν την πλειονότητα των υπηρεσιών και έχουν αποδειχθεί σημαντικά ενεργοβόρα. Ο δημόσιος τομέας ξεπερνά τον ιδιωτικό τομέα στην κατανάλωση ενέργειας και η παροχή δημόσιων υπηρεσιών απαιτεί την εξάντληση μεγαλύτερης ποσότητας φυσικών πόρων. Φυσικά, είναι ζωτικής σημασίας να ενισχυθεί η χρηματοδότηση και για ιδιωτικές εταιρείες, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής αναταραχής, όταν δεν διαθέτουν τους απαραίτητους πόρους για την ενημέρωση των υποδομών τους, που επιδεινώνεται από τη συνεχιζόμενη πανδημία.

Παράλληλα, είναι σημαντικό να δημιουργηθεί ένα θεμέλιο και να καταβληθεί πρόσθετη προσπάθεια για την επίτευξη των στόχων που έχουν δείξει τη μικρότερη πρόοδο και χρησιμεύουν ως το θεμέλιο για την επίτευξη των υπόλοιπων στόχων. Η εξάλειψη της φτώχειας και της πείνας, καθώς και η ενίσχυση των ευκαιριών απασχόλησης, είναι ιδιαίτερα σημαντική για να μπορέσουν τα άτομα να συμβάλουν ενεργά στην υλοποίηση των άλλων στόχων. Επιπλέον, πρέπει να δοθεί ύψιστη σημασία στην προώθηση της εκπαίδευσης, καθώς χρησιμεύει ως ο ακρογωνιαίος λίθος για την ενίσχυση των ευκαιριών απασχόλησης και την προώθηση της έρευνας.

Υπάρχει επείγουσα απαίτηση να ενισχυθεί η επικοινωνία μεταξύ κρατών και διεθνών οργανισμών, εφαρμόζοντας ταυτόχρονα στοχευμένα και αποφασιστικά μέτρα για τον επαναπροσδιορισμό και την επιτάχυνση της επίτευξης των στόχων. Είναι ζωτικής σημασίας για τις επιχειρήσεις να αναγνωρίσουν και να αντιμετωπίσουν τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά εμπόδια

που συναντούν, παράλληλα με τις αυξανόμενες απαιτήσεις από τους θεσμούς και την κοινωνία για υπεύθυνες πρακτικές. Ως εκ τούτου, θα πρέπει μελλοντικά το σύνολο των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη χώρα, ανεξάρτητα από τον κλάδο τους, να ενσωματώσουν τη βιωσιμότητα στην οργανωσιακή τους κουλτούρα, όραμα και αποστολή προκειμένου να δημιουργήσουν ένα βιώσιμο επιχειρηματικό μοντέλο που θα ενισχύει τη δημιουργία αξίας και θα διασφαλίζει τη μακροπρόθεσμη ευημερία τους. Εφαρμόζοντας μια ολιστική εταιρική στρατηγική βιωσιμότητας, οι επιχειρήσεις μπορούν να αποκομίσουν πολλά πλεονεκτήματα, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων: α) του μετριασμού των περιβαλλοντικών και κοινωνικών κινδύνων, β) τη βελτίωση της λειτουργικής αποτελεσματικότητας, γ) την εξερεύνηση νέων επιχειρηματικών προοπτικών και δ) την εκπλήρωση των προσδοκιών των ενδιαφερομένων.

Προκειμένου να εφαρμοστεί με επιτυχία μια στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης σε μια επιχείρηση, πρέπει να καταβληθεί μια συλλογική προσπάθεια, που να περιλαμβάνει τη δέσμευση, τη συνεργασία σε όλα τα επίπεδα και τη συνεχή αφοσίωση από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Είναι ζωτικής σημασίας για τις επιχειρήσεις να αναγνωρίσουν την ισχυρή συσχέτιση μεταξύ της υιοθέτησης μιας στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης και της σχέσης που έχει αυτή με τους εργαζομένους, εστιάζοντας ιδιαίτερα στην εσωτερική πτυχή της κοινωνικής βιωσιμότητας. Δεν πρέπει να λησμονείται το γεγονός πως οι εργαζόμενοι χρησιμεύουν ως το θεμέλιο οποιασδήποτε εταιρείας, ενεργώντας ως εσωτερικά ενδιαφερόμενα μέρη που διαμορφώνουν και επηρεάζονται από τις λειτουργίες της.

Στον σημερινό κόσμο, οι εργαζόμενοι αναζητούν ολοένα και περισσότερο ευκαιρίες για αυτοέκφραση, σκοπό, ταυτότητα και εκπλήρωση των προσδοκιών τους μέσα στο εργασιακό τους περιβάλλον. Ως εκ τούτου, είναι επιτακτική ανάγκη για τις επιχειρήσεις να δώσουν προτεραιότητα στην ευημερία και την ικανοποίηση των εργαζομένων, εφαρμόζοντας πολιτικές και πρακτικές που προάγουν τη διαφορετικότητα και την ένταξη στο χώρο εργασίας. Για να επιτύχουν μια επιτυχημένη στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης, οι εταιρείες θα πρέπει να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση των εργαζομένων τους μέσω

εσωτερικών εκστρατειών, να παρέχουν συνεχή εκπαίδευση σε θέματα βιώσιμης ανάπτυξης και να ενσωματώνουν σχετικές έννοιες στα συστήματα αξιολόγησής τους. Με τη συμμετοχή και τη στήριξη των εργαζομένων σε προσπάθειες βιωσιμότητας, οι επιχειρήσεις μπορούν να αποκομίσουν πολλά οφέλη, όπως αυξημένη παραγωγικότητα, προσέλκυση και διατήρηση νέων ταλέντων, εφαρμογή καινοτομιών, βελτιστοποίηση της φήμης τους και συμμόρφωση με το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο.

Επιπλέον, είναι ζωτικής σημασίας για αυτές να εδραιωθούν και να αφοσιωθούν πλήρως σε εφικτούς στόχους που θα λαμβάνουν υπόψη περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και διακυβέρνησης (ESG) παράγοντες. Ακόμα, θα πρέπει να ενισχύσουν τη διαφάνεια και την υπευθυνότητα με τη δημοσίευση περιεκτικών και έγκυρων εκθέσεων βιωσιμότητας. Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί πως η βιωσιμότητα και η επίτευξή της είναι ένα συνεχές ταξίδι, που απαιτεί τακτική παρακολούθηση της προόδου προς τους στόχους που τίθενται κάθε φορά και την αξιολόγησή τους. Η υιοθετούμενη στρατηγική πρέπει να βελτιώνεται συνεχώς και να προσαρμόζεται όπως είναι απαραίτητο για τη βελτίωση της λειτουργίας της κάθε επιχείρησης, των εργαζομένων της και της ευημερίας τους, τη διαφύλαξη του περιβάλλοντος και της κοινωνίας γενικότερα.

5.2 Περαιτέρω μελλοντική έρευνα

Καθώς η σημασία των εταιρικών στρατηγικών βιωσιμότητας συνεχίζει να αυξάνεται σε παγκόσμια κλίμακα, θα ήταν ενδιαφέρον να διεξαχθεί μελλοντική έρευνα που θα περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα εργαζομένων από διάφορες εταιρείες και οργανισμούς, τόσο αυτές που εφαρμόζουν στρατηγικές βιωσιμότητας όσο και αυτές που δεν εφαρμόζουν. Αυτό θα επέτρεπε μια πιο ολοκληρωμένη εξέταση των στάσεων και συμπεριφορών των εργαζομένων που προκύπτουν κάθε φορά ανάλογα με το εργασιακό περιβάλλον.

Επιπλέον, θα άξιζε τον κόπο να διεξαχθεί μια μελέτη που να κάνει διάκριση ανάμεσα σε διευθυντικά στελέχη υψηλού και μεσαίου επιπέδου, καθώς και σε υπαλλήλους σε θέσεις χαμηλότερου επιπέδου. Μια τέτοια έρευνα θα μπορούσε να διερευνήσει και να εμβαθύνει σε πιθανές παραλλαγές στον αντίκτυπο της στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης που βασίζεται σε διαφορετικούς εργασιακούς ρόλους, καθώς και στην πιθανή συμβολή της στη διατήρηση ταλέντων, ένα θέμα που συζητείται συχνά στη βιβλιογραφία. Ακόμα, η μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να διερευνήσει τη σχέση μεταξύ της στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης και άλλων μεταβλητών, όπως για παράδειγμα τα ζητήματα της ισότητας μεταξύ των εργαζομένων.

Στο μέλλον, μία από τις προκλήσεις θα είναι η διεξαγωγή έρευνας και η ανάπτυξη μιας συνολικής κλίμακας που θα μετρά τον βαθμό στον οποίο οι εργαζόμενοι αντιλαμβάνονται τη στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης και η οποία που θα περιλαμβάνει όλες τις διάφορες πτυχές της.

Βιβλιογραφία

1. Baumgartner, Rupert J., and Daniela Ebner. 2010. "Corporate Sustainability Strategies: Sustainability Profiles and Maturity Levels." *Sustainable Development* 18 (2): 76–89.
2. Blok, V., Long, T.B. Gaziulusoy, A.I. Ciliz, N. Et al. (2015). From Best Practices to Bridges for a More Sustainable Future: Advances and Challenges in the Transition to Global Sustainable Production and Consumption. *Journal of Cleaner Production*, 108, 19–30
3. Brodhag, C., Taliere, S. (2006). Sustainable development strategies: Tools for policy coherence. *Natural Resources Forum*, 136-145.
4. Cantele, S., Zardini, A. (2018). Is sustainability a competitive advantage for small businesses? An empirical analysis of possible mediators in the

- sustainability–financial performance relationship. *Journal of cleaner production*, 182, 166-176
5. Cerin, P. (2006). Bringing economic opportunity into line with environmental influence: A Discussion on the Coase theorem and the Porter and van der Linde hypothesis. *Ecological Economics*, 209-225.
  6. Chowdhury, A.H., Mohammad, N., Ul Haque, R. and Hossain, T. (2014) Develop-ing 3Rs (Reduce, Reuse and Recycle) Strategy for Waste Management in the Urban Areas of Bangladesh: Socioeconomic and Climate Adoption Mitigation Option. *Journal of Environmental Science, Toxicology and Food Technology*, 8, 9- 1.
  7. Cohen, B. Winn. M. (2007). Market Imperfections, Opportunity and Sustainable Entrepreneurship. *Journal of Business Venturing* 22 (1): 29–49.
  8. Council of the European Union. (2017). 2030 Agenda for Sustainable Development: Establishment and Mandate of a Dedicated Working Party. 14809/17. Brussels
  9. Dhahri, S., Omri, A. (2018). Entrepreneurship contribution to the three pillars of sustainable development: What does the evidence really say? *World Development*, 106, 64-77.
  10. Drexhage, J. & Murphy, D. (2010). Sustainable development: from Brundtland to Rio 2012. International Institute for Sustainable Development (IISD) for UN, New York: UN.
  11. Falkenberg, K. (2016). Sustainability Now! A European Vision for Sustainability. 18. EPSC Strategic Notes. Brussels.
  12. Fowler, S. J., Hope, C. (2007). Incorporating Sustainable Business Practices into Company Strategy. *Business Strategy and the Environment* 16 (1): 26–38.
  13. Hart, Stuart L, Sanjay S. (2004). Engaging Fringe Stakeholders for Competitive Imagination. *Academy of Management Executive*, 13.
  14. Jenkins, W. (2009). Berkshire encyclopaedia of sustainability: the spirit of sustainability, Vol. 1 (1sted.). Berkshire: Berkshire Publishing Group.
  15. JLL-Jones Lang Lasalle IP, INC (2017). Are smart buildings smart for businesses? White Paper.

16. Kubanza, N.S. and Simatele, D. (2016) Social and Environmental Injustices in Solid Waste Management in Sub-Saharan Africa: A Study of Kinshasa, the Democratic Republic of Congo. *The International Journal of Justice and Sustainability*, 21, 866882.
17. Levallois, C. (2010). Can de-growth be considered a policy option? A historical note on Nicholas Georgescu-Roegen and the Club of Rome. *Ecological Economics*, 69, 2271-2278.
18. Long, T. B., Looijen, A. Blok, V. (2018). Critical Success Factors for the Transition to Business Models for Sustainability in the Food and Beverage Industry in the Netherlands. *Journal of Cleaner Production*. 175, 82–95.
19. Mao, J., Li, C., Pei, Y., & Xu, L. (2018). Sustainable development enterprise. In *Circular Economy and Sustainable Development Enterprises* (pp. 201-221). Springer, Singapore.
20. Mebratu, D. (1998). Sustainability and sustainable development: historical and conceptual review. *Environmental Impact Assessment Review*, 18, 493-520. Meadows, D.H., Meadows, D.L., Randers, J. & Behrens III, W.W. (1972). *The Limits of Growth*. A report for the Club of Rome's project on the predicament of mankind.
21. Προσπελάσιμο στο:
http://collections.dartmouth.edu/published-derivatives/meadows/pdf/meadows_ltg001.pdf
22. Porter, Michael E., and Mark R. Kramer. 2011. "The Big Idea: Creating Shared Value". Harvard Business Review, January-February.
 Προσπελάσιμο στο:
<https://hbr.org/2011/01/the-big-idea-creating-shared-value>
23. Rogers Peter, Jalal K., Boyd J. (2008) – *An Introduction to Sustainable Development*, Earthscan, London.
24. Sachs, W. (2010). Environment. In W. Sachs (Ed.), *The Development Dictionary: A guide to knowledge as power* (2nd ed.) (pp. 24-37). London, New York: Zed Books. Schaltegger, Stefan, and Marcus Wagner. 2011. Sustainable Entrepreneurship and Sustainability Innovation: Categories and Interactions. *Business Strategy and the Environment*, 20 (4): 222–37.

25. Sharpley, R. (2000). Tourism and Sustainable Development: Exploring the Theoretical Divide. *Journal of Sustainable Tourism*, 8(1), 1-19.
26. Spageneberg, J. H. (2005). Economic sustainability of the economy: concepts and indicators. *International Journal of Sustainable Development*, Vol. 8, No. 1-2.
27. Stoddart, H. (2011). *A Pocket guide to sustainable development governance*. Stakeholder Forum.
28. UN, United Nations (2015α). Προσπελάσιμο στο: <http://www.un.org/en/index.html>.
29. UN, United Nations (2015b). 70 years, 70 documents. Προσπελάσιμο στο: <http://research.un.org/en/UN70/about>
30. United Nations Conference on the Human Environment. (1992a). *Rio Declaration on Environment and Development*. Rio de Janiero, Brazil: United Nations.
31. UNCED, United Nations Conference on Environment and Development (1992b). Earth Summit. Προσπελάσιμο στο: <http://www.un.org/geninfo/bp/enviro.html>.
32. UNGA. 2015. "Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development." A/RES/70/1. United Nations General Assembly
33. UNSDSN, United Nations Sustainable Development Solutions Network (2015). Προσπελάσιμο στο: from <http://unsdsn.org/>.
34. WCED, United Nations World Commission on Environment and Development (1987). Our Common Future. Προσπελάσιμο στο: <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>
35. Yousuf, T.B. and Reza, A. (2013) 3R (Reduce, Reuse and Recycle) Action Plan for the City Corporations in Bangladesh: Paradigm Shift of Waste Management to Resource Management. WasteSafe 2013: 3rd International Conference on Solid Waste Management in the Developing Countries, Khulna, 10-12 February 2013, paper ID: 122.